

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Jan Brodníček

**Green Party of England and Wales jako opoziční
strana v britském politickém systému, 1999-2011**

Diplomová práce

Praha 2013

Autor práce: Jan Brodníček

Vedoucí práce: **Prof. PhDr. Lenka Ravná, CSc.**

Konzultant práce: **Mgr. Jan Váška**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

BRODNÍČEK, Jan. *Green Party of England and Wales jako opoziční strana v britském politickém systému, 1999-2011*, Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, 2013, 117 s. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Lenka Rovná, CSc.

Anotace

Diplomová práce „Green Party of England and Wales jako opoziční strana v britském politickém systému, 1999-2011“ pojednává o působení této strany v rámci britského politického systému v daném období. S využitím teorie opozice Roberta Dahla a metodologie disciplinované interpretativní studie usiluje o analýzu cílů strany a především strategií, které užívá ke svému prosazení. Předtím také krátce charakterizuje historii strany a vlastnosti britského politického systému. Analytická část je rozdělena na několik podkapitol věnujících se cílům strany v úrovni politické i socioekonomické struktur a strategiím volebním i nevolebním. Hlavní důraz je kladen na to, jaké prostředky GPEW volí k tomu, aby se prosadila na národní úrovni vládnutí, kde je její pozice ztěžována volebním systémem prosté většiny. Klíčovým je v této věci cílení na vybrané volební obvody, které je základním kamenem stranické strategie. Práce tvrdí, že při dalším přenosu kompetencí na lokální a evropskou úroveň vládnutí má GPEW šanci zvýšit svůj politický vliv. Otázkou však zůstává nárůst atraktivity strany mezi britskou veřejností vzhledem k nejistému prosazování postmaterialistických hodnot. Relativní úspěchy GPEW ve sledovaném období také podle práce naznačují jistou pružnost britského politického systému.

Annotation

Diploma thesis „The Green Party of England and Wales as an Opposition Party in British Politics, 1999-2011“ deals with acting of the party in the framework of the British political system in the given period. Using Robert Dahl's theory of political opposition and a methodological approach of disciplined interpretive study, the thesis seeks to analyse goals of the party as well as strategies used for gaining success. Before that, history of the party and the British political landscape are briefly characterised.

The analytical part is divided into several subchapters focused on goals of the party regarding political and socioeconomic structures as well as its electoral and non-electoral strategies. The emphasis is put on means which the GPEW chooses in order to break through onto the national level of governance. „Targeting“ of constituencies is vital in this respect. We also claim that as long as new competencies are transferred to the local and european level of governance, there is a chance for the GPEW to strenghten its political position. However, it remains unclear whether the party can become more attractive to voters as further penetration of postmaterialist values in the British society remains unsure. A relative success of the GPEW in recent years also indicates certain flexibility of the British political system.

Klíčová slova

Velká Británie, politika, politické strany, Green Party, environmentalismus

Keywords

Great Britain, politics, political parties, Green Party, environmentalism

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu. Práce nebyla použita k získání jiného vysokoškolského titulu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne

Jan Brodniček

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Janu Váškovi a Prof. PhDr. Lence Rovné, CSc. za jejich cenné rady a připomínky v průběhu psaní práce.

Obsah

OBSAH	- 7 -
1) ÚVOD	- 9 -
1.1) ROZBOR LITERATURY	- 12 -
2) TEORETICKÉ ZASAZENÍ TÉMATU	- 15 -
2.1) TEORIE OPOZICE	- 17 -
2.1.1) <i>Teorie opozice Roberta Dahla</i>	- 20 -
2.2) DÍLČÍ TEORETICKÉ KONCEPTY	- 22 -
2.2.1) <i>Multi-level governance</i>	- 23 -
2.2.2) <i>Teorie postmaterialismu</i>	- 24 -
3) METODOLOGIE PRÁCE	- 25 -
4) GPEW A JEJÍ POZICE NA BRITSKÉ POLITICKÉ SCÉNĚ	- 27 -
4.1) BRITSKÝ STRANICKÝ A VOLEBNÍ SYSTÉM – STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA	- 27 -
4.2) HISTORICKÝ VÝVOJ DNEŠNÍ GREEN PARTY OF ENGLAND AND WALES	- 30 -
4.2.1) <i>Počátky: 1972-79</i>	- 31 -
4.2.2) <i>Neklidná léta: 1979-93</i>	- 32 -
4.2.3) <i>Stabilizace a vzestup: 1993-2011</i>	- 37 -
5) CÍLE GPEW	- 40 -
5.1) CÍLE V ÚROVNI SOCIOEKONOMICKÉ STRUKTURY	- 42 -
5.1.1) <i>Fungování ekonomiky</i>	- 42 -
5.1.2) <i>Sociální problematika</i>	- 50 -
5.2) CÍLE V ÚROVNI POLITICKÉ STRUKTURY	- 53 -
5.2.1) <i>Národní úroveň</i>	- 53 -
5.2.2) <i>Nadnárodní (evropská) úroveň</i>	- 56 -
5.2.3) <i>Lokální úroveň</i>	- 58 -
5.3) KONKRÉTNÍ CÍLE V SOUVISLOSTI S POLITIKOU VLÁDY.....	- 59 -
6) STRATEGIE GPEW	- 61 -
6.1) NEVOLEBNÍ STRATEGIE, 1. ČÁST - VNITŘNÍ STRUKTURA GPEW	- 64 -
6.1.1) <i>Vedení strany</i>	- 64 -
6.1.2) <i>Osobnost Caroline Lucasové</i>	- 68 -
6.1.3) <i>Členstvo strany a finance</i>	- 71 -
6.2) VOLEBNÍ STRATEGIE	- 74 -
6.2.1) <i>Lokální úroveň</i>	- 74 -
6.2.2) <i>Evropská úroveň</i>	- 80 -
6.2.3) <i>Národní úroveň a fenomén Brightonu</i>	- 82 -
6.3) NEVOLEBNÍ STRATEGIE, 2. ČÁST – VNĚJŠÍ VZTAHY	- 87 -
6.3.1) <i>Budování image a oslovování voličů</i>	- 88 -
6.3.2) <i>GPEW a postmateriální hodnoty v Británii</i>	- 92 -
7) ZÁVĚR	- 95 -
POUŽITÁ LITERATURA	- 100 -
SEZNAM PŘÍLOH	- 115 -
PŘÍLOHY	- 116 -

Seznam použitých zkratk

AMS – Additional Member System
BNP – British National Party
DPH/VAT Daň z přidané hodnoty/ Value Added Tax
EHS – Evropské hospodářské společenství
EP – Evropský parlament
EU – Evropská unie
Gos – Government Offices
GP – Green Party
GPEW – Green Party of England and Wales
GPEx – Green Party Executive
GPRC – Green Party Regional Council
HDP – Hrubý domácí produkt
LGBT – Komunita leseb, gayů, bisexuálů a transgender osob
LibDems – Liberální demokraté
NATO – North Atlantic Treaty Organization
NHS – National Health Service
OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
POWG – Party Organization Working Group
RDA - Regional Development Agency
RCh – Regional Chambres
SRN – Spolková republika Německo
STV – Single Transferable Vote
TNC – Transnational companies
TTW – Targeting to Win
UKIP – United Kingdom Independence Party
WTHH – Westminster through Town Halls
YGEW – Young Greens of England and Wales

1) Úvod

Parlamentní volby roku 2010 byly pro Velkou Británii do jisté míry zlomem. Jejich hlavním důsledkem bylo ukončení třináctileté vlády Labour Party a vytvoření koaličního kabinetu, prvního od konce druhé světové války. Vznik kabinetu konzervativců a liberálních demokratů však zastínil další důležitou událost. Tou byl volební výsledek Green Party of England and Wales (GPEW), která poprvé za dobu své existence získala v osobě své předsedkyně Caroline Lucasové poslankyni v Dolní sněmovně. Pro stranu se jednalo o historický úspěch a další povzbuzení po úspěšných výsledcích v komunálních a evropských volbách v předcházejících letech. GPEW se dokázala prosadit i přesto, že současná podoba volebního systému je pro ni více než nepříznivá. Působení strany v britském politickém systému si tak nejen z tohoto důvodu zaslouží bližší pozornost. Pozici Green Party of England and Wales na britské politické scéně se proto bude věnovat i tato diplomová práce.

Důvodů výběru tématu práce je několik. Fungování strany na britské politické scéně je z naznačených důvodů mimořádně zajímavým fenoménem samo o sobě. Přesto není působení anglických zelených v zahraniční ani české odborné literatuře věnována přílišná pozornost. Tato skutečnost je o to znatelnější, uvědomíme-li si, že GPEW je v posledních letech, jakkoli výsledek posledních parlamentních voleb nelze přeceňovat, dynamicky se rozvíjející a v rámci možností i poměrně úspěšnou stranou. Celé téma je tak vysoce aktuální, především právě vzhledem k nedávným úspěšným výsledkům strany, v menší míře také však v souvislosti s eventuálními změnami britského volebního systému (debata v roce 2011).

Z hlediska autora je pak téma mimořádně zajímavé ze dvou hlavních důvodů. Green Party of England and Wales vychází stejně jako ostatní strany tohoto typu ze společenské situace a sociálních hnutí 60. let, která jsou dlouhodobě předmětem jeho zájmu. Autorovou hlavní snahou je sledovat, jakým způsobem se tehdy vytyčené myšlenky a způsoby uvažování (mj. důraz na postmateriální hodnoty, kritika konzumního chování společnosti) prosazují mimo jiné prostřednictvím politických subjektů v současných společnostech západní Evropy. Důležité je pak samozřejmě i

hledisko teritoriální – britské reálie jsou autorovi rovněž blízké a ze západoevropských zemí se na ně soustředí nejvíce.

Cílem práce je tak s využitím existujících teoretických konceptů a metodologie případové studie analyzovat fungování Green Party of England and Wales jako malé strany ve volebním systému relativní většiny v daném období. Hlavním rámcem přitom bude teorie opozice Roberta Dahla. Práce se pokusí přiblížit jak cíle strany, tak i strategie, kterými se snaží v tomto systému prosadit. Práce také zohlední vnitřní strukturu a voličstvo GPEW, stejně jako její specifika v porovnání s ostatními politickými subjekty.

Výzkumnou otázkou je tedy možné stanovit takto: *Jaké jsou cíle GPEW a jaké strategie GPEW volí pro jejich dosažení a prosazení na politické scéně v situaci, kdy jí volební systém brání ve významnějším volebním úspěchu na národní úrovni? A případně dále: co nám stranou užívaná strategie a její zlepšující se volební výsledky mohou říci o vývoji vlastností britského politického systému?*

Na základě užitých teoretických východisek (viz níže) je pak možné formulovat následující hypotézu: GPEW je stranou, jejíž pozice je jako u ostatních malých stran omezována vlastnostmi volebního systému. Má však význam jako strana opoziční a to ze dvou hledisek: 1) Jako strana žádající reformu současného socioekonomického systému (podle Dahlovy typologie coby představitelka strukturální opozice) je atraktivní pro rozšiřující se řady voličů požadujících změnu fungování společnosti a vyznávajících postmateriální hodnoty. 2) Jako strana kladoucí v současnosti logicky důraz na význam lokální a nadnárodní úrovně vládnutí má potenciál při dalším přenášení pravomocí z národní úrovně rozšířit svůj politický vliv a z tohoto důvodu se soustředí primárně na ně.

Na základě analýzy jednoho subjektu je samozřejmě problematické vyvozovat obecnější závěry o proměnách britského politického systému. Přesto nám může následná interpretace, vycházející z analýzy cílů a strategie GPEW, pomoci rozpoznat alespoň některé prvky vývoje vlastností britské opozice a politického systému jako takového, mimo jiné právě v souvislosti s rozšiřováním postmateriálních hodnot ve společnosti a přechodem k víceúrovňovému vládnutí.

Pokud jde o časové zasazení tématu a samotný název práce, časové rozmezí let 1999-2011 zaznamenává etapu v existenci strany, během níž, jak již bylo uvedeno, dokázala poprvé uspět ve volbách do Evropského parlamentu, rozšířila počet svých radních na místní úrovni, získala první poslankyni a nakonec také „ovládla“ první

městské zastupitelstvo. Jedná se tedy o časový úsek, kdy GPEW začala hrát na politické scéně významnější roli a také měla již víceméně stabilní strategii, podle níž postupovala. Je na něm tedy dobře vidět dynamika vývoje strany, kterou by při vytyčení počátku sledovaného období již do roku 1990, jenž by se jako rok vzniku strany logicky nabízel, nebo soustředění se na volby roku 2010, nebylo možno zachytit. Název také pracuje s označením opoziční strana. Důvod zvolení takového označení bude více rozveden dále v textu, koresponduje však s užitým teoretickým rámcem a současně zohledňuje hlavní roli GPEW jako mimoparlamentní strany v daném období.

Práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol. První kapitola je úvodem do problematiky a zahrnuje také rozbor dostupné literatury. Ve druhé kapitole je představen a zdůvodněn užitý teoretický rámec a ve třetí pak nastíněna metodologie práce. Čtvrtá část je již součástí jádra textu. Jedná se o popisnou kapitolu, jejímž cílem je přiblížit historický vývoj Green Party a její postavení v rámci britského politického systému, který je zároveň stručně charakterizován. Analytická část práce je rozdělena podle užití teorie na dvě části. Obě části jsou dále děleny na jednotlivé podkapitoly věnující se konkrétnějším problémům (viz obsah). První se věnuje cílům GPEW jako opoziční strany a to vzhledem k socioekonomickému a politickému uspořádání společnosti. Druhá část je pak zaměřena na strategii strany. Práce rozlišuje mezi strategií volební a nevolební, přičemž tu nevolební dále dělí pro lepší přehlednost na vnitřní a vnější. V závěru jsou shrnuty výše uvedené poznatky a okomentována platnost v úvodu vyslovených hypotéz.

Dodejme také několik poznámek k terminologii. Název strany není v práci překládán Zelená strana Anglie a Walesu, neboť toto spojení není v českém jazyce podle autora dostatečně zakotveno. Nepřekládaný název menších stran se ostatně v českém prostředí používá i v případě BNP či UKIP. Práce navíc využívá pro studovaný subjekt několik zjednodušujících označení, přičemž nejčastěji se v textu vyskytuje zkratka GPEW, jež je příhodnější než v češtině prakticky neexistující ZSAW. Pro větší přehlednost a plynulost textu je pak také užíváno označení Green Party, které často používá ve svých dokumentech strana samotná – zde se tedy jedná pouze o zkrácený název Green Party of England and Wales, nikoli bývalou celobritskou Green Party ani její další dnešní nástupnické strany. V textu pracujeme i s českým označením zelení/Zelení, které bývá často nesprávně zaměňováno. Vzhledem k tomu, že pojem Zelení by nebyl překladem oficiálního názvu strany, bude práce užívat termín zelení, jakožto výraz pro příslušníky dané strany či obecnější označení. S tímto souvisí i

spojení angličtí zelení, které je sice nepřesné, pro zjednodušení se ale v textu také objevuje.

1.1) Rozbor literatury

Přítomnost britské Green Party a jejích pozdějších regionálních nástupců v odborné literatuře víceméně odpovídá významu strany. Prací, které by se zeleným obšírněji věnovaly, příliš není. V zásadě lze vyzorovat dva momenty, jež daly impuls ke vzniku textů, které se stranou zabývaly. Jednak jde o období druhé poloviny 80. let, kdy zájem o zelené strany obecně vzrostl v souvislosti s jejich prvními úspěchy (především Die Grünen v SRN) a i britským zeleným se podařilo poprvé výrazněji prosadit ve volbách do Evropského parlamentu (viz níže). Druhá vlna textů věnovaná tehdy již GPEW pak spadá do prvních let nového století, kdy se zdálo, že strana „vstává z mrtvých“. V obou případech se však jednalo buď o sborníky zabývající se povětšinou zelenými stranami jako takovými, nebo časopisecké články věnující se konkrétnímu aspektu vývoje či fungování strany. Komplexnější práce o GPEW dosud chybí.

V rozboru literatury užitě v textu bude postupováno dle struktury práce. Nejdříve budou zmíněny práce související s teoretickým zasazením tématu. Poté texty využitě k popisu historického vývoje strany a následně zdroje použité k analýze cílů a strategií strany.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, výchozím textem pro teoretický rámec práce jsou závěry výzkumu Roberta Dahla v problematice politické opozice. Jeho kniha *Political oppositions in Western democracies* vydaná poprvé v roce 1966 je dnes již klasickým textem, který současní politologové stále považují za určující (více v následující kapitole). Tato práce z ní přebírá především typologii opozičních subjektů a vychází ze zde nastíněného propojení cílů daného subjektu se strategiemi, které následně užívá. Při zhodnocení významu knihy práce vychází především ze stanovisek renomovaných českých politologů Miroslava Nováka či Michala Kubáta, s pomocí jejichž prací pak celý teoretický rámec doplňuje i o významná díla dalších autorů. Z dalších uznávaných politologických prací byly využity například části díla G. Sartoriho *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*.

Dalšími stěžejními tituly v teoretické kapitole jsou *Multi-level governance and european integration* (2001) z pera Garyho Markse a Liesbet Hooghe, jež je zásadní prací v tématice víceúrovňového vládnutí, a článek Ronalda Ingleharta *The Silent Revolution in Europe* (1971) pojednávající o přítomnosti postmaterialistických hodnot v západní společnosti, jež se vznikem a existencí zelených stran úzce souvisí. Oba tyto texty mají ve společenských vědách své místo a není třeba je blíže představovat. Vybrány byly jako zásadní práce teorií, respektive politologických přístupů, užitých v textu pro doplnění Dahlova díla tak, aby lépe zohledňoval i aspekty, kterým se Dahl v 60. letech logicky nevěnoval, jež ale mají na dnešní působení GPEW značný vliv.

Popisná kapitola věnující se historickému vývoji Green Party a stručně charakterizující vlastnosti britského politického systému, jež jsou důležité pro GPEW, čerpá především z dostupné sekundární literatury. Jako nejvíce užitečné se ukázaly práce S. Parkinové *Green parties: an international guide* (1989), jediná česká publikace tohoto druhu *Zelená zleva? historie ekologických stran v Evropě* (2002) P. Pečínky a text D. Holzauerové *The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics* (2004). První zmíněná kniha je užitečná především z důvodu, že S. Parkinová byla v 80. letech členkou strany a poskytuje tak informace o jejím vnitřním fungování a tehdejšími štěpení. Na druhou stranu, z tohoto důvodu je třeba k ní přistupovat s rezervou a nevyužíváme proto subjektivněji zaměřené části práce, případně je zmiňujeme jen jako doplnění o názor tehdejšího aktéra. P. Pečínka se stejně jako S. Parkinová věnuje britským zeleným spolu s jejich ostatními evropskými kolegy a jeho kniha je užitečná především svou charakteristikou úplných počátků existence strany. Nejkomplexnější je pak text D. Holzauerové, který je vlastně přepisem vystoupení na konferenci. Autorka vychází z historického vývoje strany, zabývá se i jejím působením na politické scéně v nedávné minulosti a nastiňuje tak téma, kterému se primárně věnuje tato práce. Dalšími užitečnými publikacemi využitými částečně i v analytické části byly *Green Parties in Transition: The End of Grass-Roots Democracy* od kolektivu autorů E. Gene Frankland, Paul Lucardie, Benoît Rihoux, dále práce Evy Kolinsky *Opposition in western Europe*, sborník Dicka Richardsona a Chrise Rootse *The Green challenge: the development of Green parties in Europe* a především kniha *Political Survival of Small Parties in Europe* od Jae-Jae Spoonové, která se ukázala velice přínosná svým výzkumem působení GPEW na lokální úrovni.

V analytické části jsou již užity převážně primární zdroje. V části věnované cílům zelených jde logicky o jejich programové dokumenty. Přesněji se jedná o volební

programy pro volby do Dolní sněmovny, Evropského parlamentu a místních samospráv z let 2001 až 2011 a především pak vyčerpávající internetový přehled *Policies for a Sustainable Society*, v rámci něhož GPEW představuje svá filozofická východiska, hlavní principy a podrobně pak jednotlivé části svého programu přes vzdělání, ekonomiku, imigraci a další témata například až po práva zvířat. Přehled je průběžně aktualizován a doplňován a nemusí tedy v době obhajování práce zcela korespondovat s uvedenými odkazy (v únoru 2012 například strana sloučila kapitoly Zemědělství a Výživa do jednoho celku.) Strana svůj program rozděluje celkem do 35 většinou rozsáhlých kapitol, z nichž se tato práce pokouší vytvořit stručnější výtah tak, aby dostatečně a zároveň nepřiliš rozsáhle zanalyzovala její program. Z tohoto důvodu tak poznámkový aparát může v této pasáži působit poněkud jako monotónní a nedostatečně doplněný o jiné zdroje. Uvádění jiných zdrojů by však podle autora bylo zbytečné, jelikož v přehledu strany jsou zmíněna všechna důležitá fakta a jednalo by se pouze o opakování téhož ze sekundární literatury.

Druhá kapitola analytické části zabývající se strategiemi strany již využívá rozmanitější prameny. Vzhledem k tomu, že se jedná o relativně aktuální téma, většina zdrojů je zde elektronických. Lze je rozdělit do několika skupin. Využity byly s dostatečně kritickým odstupem samozřejmě webové prezentace GPEW, včetně jejich lokálních organizací i hlavních osobností, z nichž byly převzaty i mnohé tiskové zprávy či interní dokumenty. Jako velice cenné se ukázaly účetní závěrky strany z let 2003-10 předkládané stranou Volební komisi, ve kterých je mimo jiné možno naleznout údaje o vnitřním fungování strany a jejích záměrech. Třetí oblastí jsou zdroje z politických institucí. Jedná se například o „research papers“ Dolní sněmovny rozebírající parlamentní volby, volební souhrny Evropského parlamentu či přepisy parlamentních vystoupení Caroline Lucasové v Hansardu. Další skupinou zdrojů jsou novinové články, přičemž ty ve většině případů pocházejí z internetových stránek deníků The Guardian, The Independent, The Daily Telegraph, či webu BBC News. Poslední částí jsou pak nejružnější průzkumy výzkumných agentur věnované mimo jiné volebním preferencím či v závěrečné části sociologickým tématům. Snahou autora bylo také získat interní dokumenty GPEW či její vyjádření k některým tématům prostřednictvím sekretariátu strany, k reakci v tomto případě ovšem nedošlo.

2) Teoretické zasazení tématu

Pro uchopení studovaného fenoménu a jeho bližší poznání se intuitivně nabízí několik teoretických rámců, primárně logicky teorie politických stran. GPEW bychom takto mohli definovat na základě vybraných hledisek, jakými by byla například její velikost, příslušnost ke stranické rodině, struktura atp. Na první pohled by se pak Green Party vybízelo označit za stranu ekologickou, malou či opoziční.

Nejsnadnější by zřejmě bylo GPEW uchopit z hlediska její příslušnosti k vybrané ideologické rodině. Rozdělení stran do devíti takovýchto rodin provedl Klaus von Beyme a GPEW bychom podle jeho typologie mohli bez problémů označit za stranu ekologickou.¹ Zároveň je ale samozřejmě nutné brát v potaz, že ekologické strany samotné je možné rozdělit do několika skupin. Samotná zelená ideologie se dělí na několik podskupin (ekosocialismus, ekofeminismus, hlubinná ekologie, ekoanarchismus atd. – více v kapitole 4) Cíle GPEW) Dále se jedná o dělení zelených stran na tzv. *rainbow* a *purist green parties* – první skupina pojímá strany, které jsou určitou aliancí nejrůznějších ekologických, feministických či pacifistických skupin a v jejichž portfoliu se tak nalézají širší okruh témat, tedy nejen ta ekologická, druhá skupina se pak naopak zaměřuje čistě na otázky související s životním prostředím.² V současné době je však možné tvrdit, že ekologické strany, nehledě na toto rozlišení, se ve větší snaze o spolupráci se zavedenými politickými stranami ve většině případů přiklonily postupem času k zařazení širšího spektra témat do svých programů.³

S uvedeným štěpením souvisí i známé dělení příslušníků zelených stran na *realos* a *fundis*, které pochází ze situace uvnitř německých Die Grünen v 80. letech a vyjadřovalo názorové rozdíly mezi členy strany, z nichž jedna část (*fundis*) odmítala

¹ BEYME Klaus von, cit. dle FIALA Petr, STRMISKA Maxmilián, *Teorie politických stran*, Brno: Barrister & Principal, 1998, s. 89. Strmiska upozorňuje, že Beyme v té době ještě pracuje s označením ekologická hnutí a ne strany, což příkládá době vzniku práce.

² RUDIG Wolfgang, *Green in Europe: Ecological Parties and the European Elections of 1984* cit. dle KAELBERER Matthias, „Party competition, social movements and postmaterialist values: exploring the rise of green parties in France and Germany“, *Contemporary Politics* 4, č. 3, září 1998, s. 307. <http://ebscohost.com>; u elektronických databází odborných časopisů není v práci uváděn datum stažení.

právě spolupráci s jinými politickými subjekty a jakékoli slevování z radikálních požadavků strany.⁴ V neposlední řadě je nutné dodat, že u jednotlivých ekologických stran se vyskytují rozdíly v postojích k zásadním vnitro- i zahraničně-politickým otázkám (například vztah k evropské integraci) a celá skupina je tedy značně heterogenní.⁵

Na základě výše uvedeného bychom tedy mohli GPEW definovat jako vybraný typ ekologické strany. Takovýto závěr by nám však neřekl nic bližšího ohledně role a strategie strany, která je hlavním tématem práce. Nejinak by tomu bylo i u dalších aspektů. Vzhledem k pozici GPEW v britském politickém systému mohou být zároveň některé teoretické rámce jen stěží použitelné. Tento fakt je dobře viditelný v otázce velikosti strany.

Podle pozice GPEW na britské politické scéně a jejích volebních výsledků by bylo logické stranu označit jako malou a následně zkoumat její roli ve stranickém systému. Určit stranu jako „malou“ je možné na základě dvou přístupů – numerického a definičního. Numerický pohled využil Peter Mair pro zařazení strany mezi „malé“ stanovil tři podmínky. Malá strana se musí ve sledovaném období zúčastnit alespoň třikrát parlamentních voleb, přičemž její volební podpora v těchto volbách se musí pohybovat v rozmezí 1-15%. Jedná se tedy o kombinaci dvou faktorů – sílu strany definovanou jednak její volební podporou a jednak trvalostí její existence na politické scéně.⁶ Vzhledem k tomu, že GPEW obdržela v posledních třech volbách jednou 0,6% a dvakrát 1% hlasů (k výsledkům podrobněji v dalších částech práce), Mairova kritéria nesplňuje. Je tedy otázkou, jak stranu označit. Moudřejší nebudeme ani při použití definičního přístupu Gordona Smitha, který vytvořil typologii malých stran na základě jejich umístěním na ose pravice – levice. Smith takto vymezil tři typy stran - marginální, pantovou a odtrženou.⁷

Marginální strana se nachází na koncích osy levice-pravice. Může být relativně velká, její koaliční potenciál je však nízký. Většinou bývá určitým přívěskem velké levicové nebo pravicové strany. Pantová strana působí v blízkosti středu osy levice-

³ srov. viz např. <http://www.gruene.de/themen/themen-von-a-bis-z.html> (staženo 23. 10. 2012) nebo <http://eelv.fr/2011/12/08/manifeste-pour-une-societe-ecologique/> (staženo 23. 10. 2012)

⁴ toto vnímání přetrvalo až do nedaleké minulosti, viz EHRENSTEIN Clauda, „Parteien: Keine „Realos“ und Fundis bei den Grünen“, *Die Welt*, 4. června 2008, <http://www.welt.de/politik/article2066424/Keine-Realos-und-Fundis-mehr-bei-Gruenen.html> (staženo 10. 10. 2011)

⁵ PEČÍNKA Pavel, *Zelená zleva? historie ekologických stran v Evropě*, Praha: G plus G, 2002, s. 95.

⁶ CABADA Ladislav, KUBÁT Michal (eds.), *Úvod do studia politické vědy*, Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 250-1.

⁷ *Ibid.*, s. 250-2.

pravice a je tak umístěna mezi dvěma nebo více velkými stranami středové orientace. Její koaliční potenciál je veliký, a to obzvláště v případech, kdy je akceptovatelná jak pro pravici, tak pro levici. Odtržená strana je pak taková politická strana, kterou nelze umístit na klasickou škálu levice-pravice. Nachází se mimo hlavní témata soutěže a orientuje se na zvláštní otázky. Tento typ strany se obvykle zaměřuje na jeden konkrétní voličský apel a přesně vymezenou volební klientelu.⁸ V případě GPEW lze vyloučit její označení za stranu pantovou i marginální. Nabízí se tak definovat zelené jako stranu odtrženou. Říci, že se strana nachází mimo hlavní témata, by však v dnešní době a při vzrůstající popularitě zelených stran bylo zřejmě přehnané.⁹

Vidíme tedy, že bližší poznání role Green Party v britské politice se na základě teoretických konceptů politických stran jeví jako poměrně problematické. Strana se do roku 2010 nacházela ve specifickém postavení, když stála mimo parlament a podle Sartoriho by tak vzhledem k nulovému koaličnímu a v zásadě i vyděračskému potenciálu byla stranou irelevantní.¹⁰ Stranu by tak bylo možné považovat za relevantní snad jen vzhledem k jejím výsledkům v evropských či potažmo lokálních volbách a obecně jejímu programu, který svým obsahem může vytvářet tlak na zavedené strany. Strana hrála roli mimoparlamentní opozice a do určité míry se prosazovala ve volbách na zmíněných dvou úrovních. Díky svému programu pak i přes nelehkou pozici vytvářela tlak na vládnoucí strany. Z uvedených důvodů se proto pro provedení bližší analýzy přikláníme k využití teorie opozice, jež nám umožní prozkoumat jak cíle, tak strategie strany.

2.1) Teorie opozice

Politická opozice je samozřejmě široký pojem a je možné ji chápat v různém smyslu. Můžeme mít na mysli opozici ve všeobecném významu – *sensu largo*, nebo opozici v institucionálním smyslu, tedy *sensu stricto*, kterou ve většině případů

⁸ CABADA Ladislav, KUBÁT Michal (eds.), *Úvod do studia politické vědy*, s. 251-2.

⁹ Pavel Pečínka však takto zelené strany globálně označuje (in FIALA Petr, STRMISKA Maxmilián, *Teorie politických stran*, s. 48-9). Dříve by bylo takové označení zřejmě adekvátní, v dnešní době, kdy již zelené strany nejsou zaměřené čistě na ekologickou tematiku, je ale podle autora takové označení problematické.

¹⁰ SARTORI Giovanni, *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*, Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2005, s. 127.

zosobňují politické strany.¹¹ Tato práce se bude logicky věnovat opozici institucionální, v našem vybraném případě představovanou právě zelenými.

Současně je nutné zmínit, že v britském prostředí má opozice jakožto označení svůj specifický význam. *Her Majesty's Most Loyal Opposition*, jak zní její plný název, je oficiální opozicí představovanou zpravidla druhou nejsilnější stranou, která zároveň formuje tzv. stínový kabinet. V čele opozice stojí tzv. *The Leader of the Opposition*, který je placen státem a opozice tak má svou danou veřejnou funkci.¹² Budeme-li mluvit dále v textu o opozici jako takové, budeme však mít na mysli i další nevládní strany, včetně mimoparlamentních – tedy tzv. opozici s malým „o“.¹³

Pro uchopení politické opozice bylo dosud vytvořeno několik teoretických konceptů. Kromě teorie Roberta Dahla z konce 60. let 20. století, ke které se v práci přikláníme (viz níže), existují i další teoretické rámce. Mezi jejich tvůrce patří již zmíněný Klaus von Beyme či Maurice Duverger, opozici se ve svých pracích věnovali ale i G. Sartori, J. Blondel, J. Linz nebo S. Giulj.¹⁴

I přes své stáří je Dahlova teorie dosud hodnocena jako nepřekonaná, přičemž její hlavní výhody lze spatřovat v univerzálnosti použití a zpracovanosti navržené typologie.¹⁵ Na druhou stranu v ní pochopitelně není zohledněn vliv sociálního a politického vývoje v dalších letech, například v podobě přechodu k víceúrovňovému vládnutí.

Tyto momenty se snažil ve své teorii zachytit K. von Beyme, když v ní pracuje s pojmy jako catch-all strana, posttřídní společnost či vymizení antisystémové strany. V souvislosti s tím pak navrhuje čtyři proměnné, jež ovlivňují podobu opozice – 1) rozšiřující se pole působnosti opozice, 2) institucionální garance role opozice, 3) prosazení programu a ideologie strany v parlamentu a 4) snadnější přístup opozice k moci a schopnost uzavírat koalice.¹⁶ Von Beyme se tak snaží zohlednit vývoj

¹¹ KUBÁT Michal, *Politická opozice v teorii a střeoevropské praxi*, Praha: Dokořán, 2010, s. 18.

¹² viz zde <http://www.parliament.uk/mps-lords-and-offices/government-and-opposition1/opposition-holding/> (staženo 6. 9. 2012)

¹³ POTTER Allen in DAHL Robert, *Political oppositions in Western democracies*, New Haven: Yale University Press, 1968, Potter vzhledem k době vzniku práce tvrdí, že v Británii žádná opozice s malým „o“ neexistuje a vnímá ji jako silný mimoparlamentní sociální proud, který může přinutit vládu ke změnám. Pro rozlišení mezi oficiální opozicí – tedy nejsilnější nevládní stranou, se však přikloníme k tomuto označení i pro případ GPEW.

¹⁴ KUBÁT Michal, *Politická opozice v teorii a střeoevropské praxi*, s. 68-70.

¹⁵ Ibid., s. 143-5. Dahlovu práci jako klasickou hodnotí i Klaus von Beyme (BEYME Klaus Von, *Parliamentary Oppositions in Europe*, in KOLINSKY Eva, *Opposition in western europe*, s. 34) a Miroslav Novák (NOVÁK Miroslav, *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*, s. 225)

¹⁶ BEYME Klaus Von, *Parliamentary Oppositions in Europe*, in KOLINSKY Eva, *Opposition in western*

společnosti v 70. a 80. letech 20. století, jeho teorie je tedy poměrně progresivní, zároveň však, jak sám uznává, spočívá její nevýhoda v zaměření se na německé prostředí.¹⁷

V této souvislosti je také na místě zmínit Kirchheimerovu teorii zanikání opozice, která zohledňuje obdobné fenomény jako van Beyme. Kirchheimer ve své teorii usuzoval, že sociální a politické změny, k nimž došlo po druhé světové válce budou mít za následek zánik klasické politické opozice. Tento předpoklad se podle M. Kubáta ukázal ovšem jako nesprávný,¹⁸ což ostatně potvrdí i běžné laické pozorování soudobého politického dění.

Opomenout bychom neměli ani myšlenky Maurice Duvergera, který k teorii opozice svým dílem také přispěl. Duverger se zaměřil na cíle opozice, které jednoduše klasifikoval do tří bodů. Opozice může vést buď 1) boj bez principů, 2) boj o druhotné principy, nebo 3) boj o základní principy. Velká Británie pak podle něj spadá do druhé kategorie, když jednotlivé strany sice zastávají odlišné postoje v různých otázkách, zároveň se však shodují na základních principech demokratického režimu a jeho fungování.¹⁹ S tímto tvrzením se dá v zásadě souhlasit i v případě GPEW, na druhou stranu se však Duvergerova klasifikace zaměřuje na obecnější cíle opozice a pro rozbor jejich strategií je tedy třeba nahlédnout jinam.

Politické opozici jako takové se primárně nevěnoval ani další velký politolog Giovanni Sartori, jenž se soustředil především na opozici antisystémovou. Zde rozlišoval její dva druhy – ideologickou, kladoucí důraz na principy sporu, a protestní, soustřeďující se na konkrétní problémy. V rámci studia pluralistických systémů také zavedl pojem *protiopozice*, resp. dvoustranné opozice pro situaci, kdy hlavní politický proud čelí opozičním subjektům na obou stranách politického spektra.²⁰

Dosud nejmladším pokusem o komplexní typologii opozice byl zřejmě článek Jeana Blondela *Political Opposition in the Contemporary World* z roku 1997. Blondel usiloval o obecnější typologii, než jakou byla ta Dahlova a snažil se ji rozšířit i na

europa, s. 34, Google books,

http://books.google.com/books?id=ta0OAAAAQAAJ&printsec=frontcover&dq=Opposition+in+Western+Europe++By+Eva+Kolinsky&hl=en&ei=SN39TZGwBsSr-bx9JnkAw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCkQ6AEwAA#v=onepage&q=Opposition%20in%20Western%20Europe%20%20By%20Eva%20Kolinsky&f=false (staženo 8. 9. 2012)

¹⁷ BEYME Klaus Von, *Parliamentary Oppositions in Europe*, s. 33.

¹⁸ KUBÁT Michal, *Politická opozice v teorii a středoevropské praxi*, s. 46-8.

¹⁹ NOVÁK Miroslav, *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*, s. 235.

²⁰ SARTORI Giovanni, *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*, s. 137.

nedemokratické režimy.²¹ Například podle M. Kubáta ale nepřinesl nic nového a v zásadě jen zobecnil či zopakoval Dahlovy závěry.²²

2.1.1) Teorie opozice Roberta Dahla

Z výše uvedených důvodů byla tedy jako hlavní teoretický rámec práce zvolena teorie Roberta Dahla. Kromě již zmíněných pozitiv, především univerzálnosti použití, má Dahlova teorie i další přednost. Tou je zohlednění sociálních a kulturních faktorů pro výslednou podobu politického prostředí v dané zemi, které tak vytváří určitý interdisciplinární přesah. Na druhou stranu, tyto faktory se od doby zveřejnění práce logicky proměnily. V případech, kdy bude Dahlovu teorii potřeba doplnit či aktualizovat, proto použijeme další teoretické koncepty (viz níže).

Kniha *Political Oppositions in Western Democracies*, v níž autor publikoval své závěry, vyšla poprvé v roce 1966. Jejím ústředním motivem byla mimo jiné otázka, zda v západních demokraciích existuje jednotný rámec pro fungování opozice, který by platil ve všech studovaných zemích. Dahl dochází k závěru, že nikoliv. Rozdíly pak vysvětluje odlišnými kulturními premisami, podobou volebního a politického systému či sociálními aspekty. Zjednodušeně řečeno, v každém státě dostává politická opozice odlišnou podobu.²³

Přesto je podle něj možné sestavit typologii, která následně umožní opozici v dané zemi alespoň částečně klasifikovat. Dahl proto navrhuje šest proměnných, které ovlivňují konečnou podobu příslušné opozice. Jsou jimi 1) organizační soudržnost a koncentrace politické opozice, 2) soutěživost opozice, 3) „místo setkávání“ mezi politickou opozicí a těmi, kteří kontrolují vládu, 4) míra rozlišitelnosti a identifikovatelnosti politické opozice a dále 5) její cíle a 6) strategie.²⁴

Ve Velké Británii, jakožto státu s bipartistickým stranickým systémem, pak podle Dahla byla v dané době opozice koncentrovaná (byli jí tehdy v zásadě jen

²¹ BLONDEL Jean, „Political Opposition in the Contemporary World“, *Government and Opposition* 32, č. 4., říjen 1997, s. 462-468, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1477-7053.1997.tb00441.x/abstract?jsessionid=7CC299A0E1D39305ACDA46DB19A75727.d04t04?deniedAccessCustomisedMessage=&userIsAuthenticated=false> (omezený přístup, staženo 12. 11. 2011)

²² KUBÁT Michal, *Politická opozice v teorii a středoevropské praxi*, s. 67.

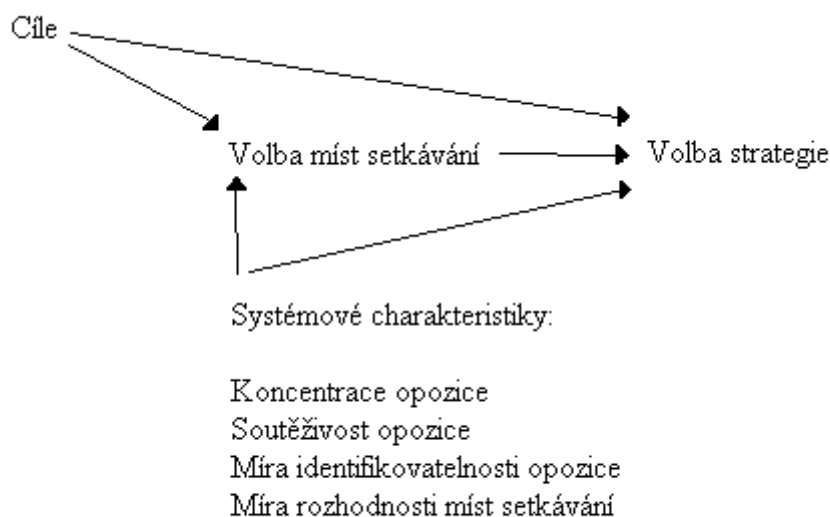
²³ DAHL Robert, *Political oppositions in Western democracies*, New Haven: Yale University Press, 1968, s. 348.

²⁴ DAHL Robert, *Political oppositions in Western democracies*, s. 332.

Labouristé, nebo Konzervativci jakožto oficiální opozice „s malým „o““, striktně soutěživá (na základě volebního systému nedochází až na výjimečné případy k vytváření koalic) a jasně identifikovatelná (ve smyslu parlamentní opozice šlo o jednu stranu), přičemž „místem setkávání“ byly parlamentní volby.²⁵ Cíle a strategie je pak možné vztáhnout na konkrétní politické subjekty, u nichž se mohou lišit.

V případě cílů Dahl rozlišuje mezi sedmi typy politických stran či hnutí. Podle cíle, který se pohybuje v rozmezí od pouhé obměny vládního personálu po změnu politických či socioekonomických struktur země, autor vytváří spektrum, na jehož jednom konci jsou tzv. *office seeking parties* (tedy strany usilující čistě o politické posty) a na druhé pak revoluční hnutí.²⁶

S cíli příslušného opozičního subjektu pak úzce souvisí volba jeho strategie. Kromě samotných motivů ale výběr výsledné taktiky závisí i na zmíněných „místech setkávání“ a dalších systémových charakteristikách, jak dobře ukazuje toto schéma:

Dahl navrhuje čtyři základní strategie a dvě doplňkové: 1) Opoziční subjekt se soustředí na úspěch v parlamentních volbách, který je pro vytvoření vlády rozhodující, 2) subjekt nemá dostatek hlasů pro získání parlamentní většiny a usiluje proto o účast v koaličním kabinetu, kde se následně snaží vyjednat co nejlepší podmínky, 3) stejná jako předchozí strategie s tím, že opozice se navíc zaměřuje na kvazi-oficiální jednání v dalších strukturách (v zemích se silným korporativismem), 4) opozice přijímá

²⁵ Ibid., s. 333-340.

²⁶ Ibid., s. 342, viz také Příloha č. 1: Typy opozice podle Roberta Dahla.

specifickou taktiku, jelikož úspěch v daném „místě setkávání“ není nezbytný či rozhodující, a může se soustředit na větší množství aktivit jako mezipartajní vyjednávání, akce na místní úrovni, „pressure group activities“ atd.. K těmto čtyřem základním strategiím pak autor přidává dvě specifické, které nalézají uplatnění za výjimečných situací jako jsou válečné konflikty, případně jsou přijímány revolučními hnutími s cílem odstranit existující politickou strukturu.²⁷

Co se týče situace ve Velké Británii, zde podle Dahla dochází k použití první strategie, tedy kladení důrazu na vítězství ve volbách.²⁸ Je však důležité uvést, že autor má na mysli pouze strategii oficiální opozice, jinými slovy druhé nejsilnější strany vyšlé z posledních voleb, a menší strany v tomto ohledu pomíjí. I pokud budeme vycházet z tvrzení, že o stranickém systému Velké Británie v námi studovaném období stále možné hovořit jako o bipartismu, je zároveň možné tvrdit, že následkem devoluce a zvyšování pravomocí Evropského parlamentu došlo od doby publikace Dahlovy teorie ke změnám, mimo jiné k rozšíření „míst setkávání“. Můžeme proto tvrdit, že faktory ovlivňující volbu strategie se během oněch několika dekád větší či menší měrou proměnily, a zejména menším stranám tak nabízejí širší spektrum možností, z nichž mohou svou strategii vybírat.

2.2) Dílčí teoretické koncepty

Abychom tyto změny zohlednili a zároveň dovytyčili hranice, v nichž se další části textu budou pohybovat, doplňujeme teoretický rámec práce o další koncepty. Především v kapitolách věnujících se účasti GPEW ve volbách a výběru její strategie budeme pracovat s dvojicí termínů, z nichž druhý se samotnou existencí zelených stran obecně bezprostředně souvisí. Jedná se o známé víceúrovňové vládnutí (*multi-level governance*) a teorii postmaterialismu. Domníváme se, že tyto koncepty pokrývají významnou část změn, ke kterým v posledních dekádách na politické scéně došlo a dobře vysvětlují dynamiku prostředí, v němž se zelení snažili politicky prosadit.

²⁷ Ibid., s. 344-6.

²⁸ Ibid., s. 344.

2.2.1) Multi-level governance

Koncept víceúrovňového vládnutí vytvořili počátkem 90. let Liesbet Hooghe a Gary Marks v souvislosti s přijetím Maastrichtské smlouvy a vznikem Evropské unie. Zjednodušeně řečeno, jedná se o teorii popisující rozdělení politického rozhodování do více úrovní, přičemž kromě nadnárodní úrovně, reprezentované institucemi Evropské unie, je zde druhým zásadním procesem regionalizace jednotlivých států.²⁹

Zastánci konceptu multi-level governance neodmítají tezi vycházející z realistického pohledu fungování mezinárodních vztahů, že národní úroveň rozhodování zůstává tou nejdůležitější, kladou však důraz na sdílení pravomocí se zbylými dvěma úrovněmi vládnutí.³⁰ Státy tak v mnoha ohledech ztrácejí kontrolu nad přijímanými politickými výstupy. Marks a Hooghe proto nesouhlasí s tvrzením příznivců „státocentrického“ pohledu, že státy přenášejí své kompetence na nadnárodní úroveň proto, aby zde snáze prosadily jednotlivé politické cíle, a přijaté politické rozhodnutí je vždy „nejnižším společným násobkem“ jejich zájmů. Další rozdíl mezi oběma přístupy pak spočívá v náhledu na politické prostředí v jednotlivých státech, které je podle konceptu víceúrovňového vládnutí propojené, a nikoliv izolované.³¹

Tyto skutečnosti logicky ovlivňují i fungování politických stran v jednotlivých členských státech. Podle Fialy a Strmisky jsou strany a zájmové skupiny v důsledku prohlubujících se integračních procesů nuceny vyrovnávat se právě s proměnami výkonu vládnutí a s diferenciací jeho forem i úrovní. Tyto procesy podle nich vedou k proměně povahy a funkcí politických stran, jež se projevují mimo jiné ve změnách jejich komunikačních a informačních strategií. Současně pak podle nich dochází k „redefinování vlastností systémů politických stran a soustav organizovaných zájmů“.³²

Důkazem, že víceúrovňové vládnutí se na fungování britských politických stran projevilo, může být už jen to, že kvůli Evropským společenstvím/Evropské unii v nich často docházelo k zásadním rozporům a štěpení. Vztah k Evropským společenstvím byl

²⁹ MARKS Gary, HOOGHE Liesbet, předmluva k *Multi-level governance and european integration*, London: Rowman and Littlefield, 2001, s.xi, http://books.google.cz/books?id=xZmMb5EJni8C&printsec=frontcover&dq=Multi-level+governance&hl=cs&ei=P8BkTtCfEojwsgaxvrWnCc&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0CDEQ6AEwAQ#v=onepage&q&f=false (staženo 10. 9. 2011)

³⁰ Koncept vícerovňového vládnutí lze dělit na více úrovní a aktérů, zde předkládané je jen základní a nejčastěji užívané.

³¹ MARKS Gary, HOOGHE Liesbet, „European Integration from the 1980's: State-centric vs. Multi-level governance“, *Journal of Common Market Studies* 34, č. 3, září 1996, s. 346, <http://www.ebscohost.com>

³² FIALA Petr, STRMISKA Maxmilián, *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 5.

například jedním z důvodů odštěpení Social Democratic Party od Labour Party v roce 1981. A jak ukazuje případ UKIP, na základě členství Spojeného království v EU může vzniknout i zcela nový politický subjekt.³³

Z tohoto důvodu bude dělení na tři hlavní úrovně vládnutí využito i v analytických kapitolách této práce, a to jednak pro zpřehlednění dílů GPEW na jednotlivých stupních administrativy a jednak v kapitole věnující se stranické strategii, kde bude zkoumáno, jakým způsobem se zelení tomuto dělení přizpůsobují a jaký vliv má na jejich celkovou strategii.

2.2.2) Teorie postmaterialismu

Druhým teoretickým konceptem, který budeme v textu dále využívat, je rovněž dobře známá teorie postmaterialismu Ronalda Ingleharta. Inglehart ve svém díle publikovaném počátkem sedmdesátých let minulého století předpověděl změnu v hodnotovém systému západní společnosti a pro její nenápadný nástup ji nazval *tichou revolucí*. Inglehart se domníval, že společnost v západních zemích překonala stadium, kdy nejvyšším cílem bylo zajištění materiální bezpečnosti (hypotéza nutnosti), a především mladší část jejích obyvatel vyrůstající v době bezprecedentního blahobytu začala upřednostňovat nové postmateriální hodnoty (hypotéza socializace). Pravděpodobným důsledkem byl pak podle něj mezigenerační konflikt, kdy mladá generace klade oproti generaci svých rodičů namísto konzumního způsobu života důraz mimo jiné na intelektuální seberealizaci či estetiku (a tedy i otázky životního prostředí).³⁴

Zajímavý je fakt, že v případě Velké Británie Inglehart tuto změnu spatřoval ve srovnání s dalšími šesti západními zeměmi jako nejméně výraznou. Jako příčinu přitom uváděl nižší tempo růstu HDP oproti těmto zemím v poválečném období.³⁵ Projevem této britské odlišnosti pak byla například relativně nízká aktivita studentského hnutí

³³ ROVNÁ Lenka, KASÁKOVÁ Zuzana, VÁŠKA Jan, *Evropská unie v členských státech a členské státy v Evropské unii: europeizace vybraných zemí EU*, Praha: Eurolex Bohemia; VIP Books, 2007, s. 186.

³⁴ INGLEHART Ronald, „The Silent Revolution in Europe: Intergenerational Change in Post-Industrial Societies“, *The American Political Science Review* 65, č. 4, prosinec 1971, s. 991. <http://www.jstor.org>. Autor tento vývoj přirovnává k člověku, který se ocitne na poušti a jeho nejvyšší hodnotou je nalézt vodu. Po jejím nalezení se soustředí na jídlo atd.

³⁵ Jedná se o USA, Francii, Belgii, Německo, Itálii a Nizozemsko, INGLEHART Ronald, „The Silent Revolution in Europe: Intergenerational Change in Post-Industrial Societies“, s. 999.

koncem 60. let.³⁶ I vzhledem k tomu, že vznik ekologického hnutí s událostmi konce 60. let úzce souvisí, lze tvrzení o „tišší“ revoluci v britském případě v následné analýze působení zelených v britském politickém systému přikládat velkou důležitost.

S odstupem času je zřejmě možné hodnotit Inglehartovu teorii jako (z pohledu postmateriálněji orientované části populace) příliš optimistickou. Jak tvrdí i P. Pečínka, k vytvoření postmateriální většiny a prosazení myšlenek Nové levice, která je reprezentantem postmateriálního uvažování, v západní společnosti dosud nedošlo. Z postmateriálně orientované menšiny se nicméně stala voličská základna zelených stran³⁷ a z tohoto důvodu jsou Inglehartovy myšlenky pro tuto práci stále velmi aktuální.

Sám Inglehart ale od svých myšlenek neustoupil a v práci *Modernization, cultural change, and democracy: the human development sequence* z roku 2005 zopakoval své přesvědčení a snažil se dokázat, že mezi lety 1981 a 2001 docházelo v postindustriálních společnostech k trvalému nárůstu počtu obyvatel, kteří smýšleli více „sekulárně“ a orientovali se na seberealizaci vlastní osobnosti. Dále Inglehart upozorňoval, že ve sledovaných státech nikdy nedocházelo k opačnému trendu a že lidé tak své hodnoty neměnili ani v pozdějším věku. Nešlo tedy podle něj o krátkodobý výkyv daný silnější poválečnou generací.³⁸ Ve svých tvrzeních vychází Inglehart z průzkumů organizace World Value Survey, jejímž je předsedou. K jejím výsledkům se ještě vrátíme v poslední kapitole.

3) Metodologie práce

Na základě zvolené teorie práce pro dosažení svých cílů využívá metodologii jednopřípadové disciplinované interpretativní studie, přičemž případem je fungování GPEW na britské politické scéně ve vymezeném časovém údobí. Předmět výzkumu je pak vzhledem k užití metodologii tentýž, v rámci následné interpretace se však může vztahovat na vývoj vlastností britské opozice jako takové.

³⁶ INGLEHART Ronald, „The Silent Revolution in Europe: Intergenerational Change in Post-Industrial Societies“, s. 1008.

³⁷ PEČÍNKA Pavel in FIALA Petr, STRMISKA Maxmilián, *Teorie politických stran*, s. 51.

³⁸ INGLEHART Ronald, WELZEL Christian, *Modernization, cultural change, and democracy: the human development sequence*, Cambridge: Cambridge University Press, 2005, s. 101.

Disciplinovaná interpretativní studie se nachází na pomezí mezi jedinečnou a instrumentální případovou studií a pro tuto práci byla zvolena z toho důvodu, že umožňuje vybrat za případ fenomén, jehož studium je zajímavé pro jeho jedinečnost, a uplatnit na něj již existující teorii. Ta následně slouží pro rozpoznání hlavních procesů a určení proměnných v rámci případu, je tedy nástrojem pro práci s případem, nikoliv naopak.³⁹

Disciplinovanou interpretativní studii charakterizoval J. Odell v rámci přehledu kvalitativních metodologií mezinárodní politické ekonomie. Studie tohoto typu podle něj interpretuje nebo vysvětluje určitou událost aplikováním existující teorie na nové prostředí, přičemž výsledkem pak mohou být kromě interpretace výsledků případně i návrhy na vylepšení samotné teorie.⁴⁰

Cílem práce tedy není testování teorie či primárně obohacení teoretického poznání dané problematiky. Vybraný případ je podle názoru autora příliš specifický, než aby na jeho základě mohly být vytvářeny obecnější teoretické závěry (GPEW lze sice například z hlediska významu či velikosti srovnávat s jinými neparlamentními stranami jako je BNP nebo UKIP, její politický program je ale od jiných subjektů zcela odlišný a jako takový musí nutně mít vliv na vnímání strany a její pozici na politické scéně). Přesto však může detailní zkoumání vybraného fenoménu přinést poznatky, které mohou být dále využity.

Teorie opozice Roberta Dahla jako hlavní rámec využitý pro výzkum práce poskytuje potřebné možnosti pro analyzování hlavního tématu práce - tedy cílů GPEW, stejně jako strategií užívaných pro jejich dosažení. V práci je v souladu s Dahlovou teorií sledováno několik hlavních proměnných (viz diagram výše). Závislou proměnnou je strategie, kterou zelení volí pro své prosazení na politické scéně. Nezávislými proměnnými, které ji ovlivňují jsou pak 1) systémové charakteristiky politického prostředí, v němž strana operuje – tedy především vlastnosti britského politického systému či případně vývoj hodnot v britské společnosti, 2) cíle, kterých chce strana dosáhnout a 3) výběr „míst setkávání“ s politickými konkurenty, jenž však splývá s výslednou celkovou strategií strany.

Posloupnost kapitol tuto logiku víceméně sleduje, snad jen s výjimkou, že vývoji hodnotového žebříčku britské společnosti, který uvádíme spolu s vlastnostmi britského

³⁹ KOŘAN Michal, „Jednopřípadová studie“, in DRULÁK Petr (ed.), *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, Praha: Portál, 2008, s. 34.

politického systému jako první nezávislou proměnnou, je věnována poslední kapitola a je tedy zkoumán odděleně od výše uvedeného. Dále je nutné upozornit, že cílem práce, jak vyplývá ze zvolené metodologie, není definovat nezávislé proměnné, ale naopak s jejich znalostí dle Dahlovy typologie popsat proměnnou závislou. Vzhledem k tomu, že práce se víceméně pevně drží teoretického rámce, nesoustředí se primárně na určení kontrolních proměnných, ačkoliv i jejich analýza je v práci samozřejmě přítomna – jako příklad lze uvést podkapitulu věnovanou Caroline Lucasové a vlivu její osobnosti na volební výsledky zelených.

Jako pomocné koncepty k Dahlově teorii budou využity zmíněné teorie postmaterialismu a multi-level governance. Předkládaný text si tedy rozhodně netroufá stát se čistě politologickou prací. I vzhledem k oboru, v jehož rámci bude obhajována, usiluje v rámci možností o interdisciplinární pojetí daného problému. To se promítá i na těchto teoretických konceptech, které čerpají i ze sociologie a evropských studií. Dodejme také, že ačkoli se v některých částech práce může objevit srovnání např. strategií strany v různých obdobích její existence, cílem práce není provádět diachronní komparaci. Tato porovnání jsou v textu přítomna buď jako doplnění, nebo mají sloužit lepšímu pochopení problematiky. Totéž je pak možné říci o eventuálním srovnávání GPEW s příbuznými politickými subjekty v jiných zemích.

4) GPEW a její pozice na britské politické scéně

Následující kapitoly již budou předcházet samotnému jádru práce. Dříve než budeme moci analyzovat cíle GPEW a strategie, které volí pro jejich dosažení, je ovšem nutné alespoň stručně charakterizovat prostředí, v němž se strana pohybuje. Následně pak představíme vývoj zelených od jejich založení do roku 2010.

4.1) Britský stranický a volební systém – stručná charakteristika

⁴⁰ ODELL John, „Case Study Methods in International Political Economy“, *International Studies Perspectives*, č. 2, 2001, s. 163-5, <http://www.ebscohost.com>

Základní rysy stranického a volebního systému ve Velké Británii jsou čtenáři této práce dobře známy. Nemáme tedy v úmyslu, a na vytyčeném prostoru ani nemůžeme mít, provádět hlubší analýzu prostředí, v němž GPEW působí. Je však nezbytné zmínit alespoň některé základní aspekty, které fungování strany zásadně ovlivňují.

Jak známo, Velká Británie sestává pro volby do Westminsteru ze 650 volebních obvodů, v nichž se volí systémem relativní většiny (*first past the post*). Pozitivem systému je vytváření stabilních (zpravidla) jednobarevných vlád či „odfiltrování“ radikálních či extremistických subjektů, na druhou stranu je mu vytykána nespravedlivost. Zatímco pro dvě hlavní politické strany je systém výhodný, menší strany naopak znevýhodňuje a ty proto usilují o jeho reformu.⁴¹ Vzhledem k užívanému systému volebních kaud⁴² je navíc pro menší strany nákladnější vést na celostátní úrovni volební kampaň,⁴³ což dále zmocňuje skutečnost, že politické strany nejsou ve Spojeném království financovány z veřejných prostředků, ale z největší části z darů.⁴⁴ Důsledkem volebního systému je také specifické volební chování, které je typické taktizováním v obavě, aby voličův hlas nepropadl, což logicky vyústí ve větší volební zisky dvou hlavních stran.⁴⁵

Pokud tyto skutečnosti vztáhneme konkrétně k anglickým zeleným a přičteme-li k nim zmíněný fakt, že rozšiřování postmateriálních myšlenek v Británii postupovalo pomaleji než v jiných západoevropských zemích, dospějeme k závěru, že zelení čelí v tomto ohledu ve Spojeném království zřejmě „nejnepřátelštějšímu“ režimu v celé západní Evropě.⁴⁶ Tomuto tvrzení odpovídají i volební výsledky strany, které v námi zkoumaném období zůstávaly pozadu i za ostatními malými stranami, jež by měl systém

⁴¹ ROVNÁ Lenka, *Kdo vládne Británii?*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, s. 200.

⁴² strana musí zaplatit 500 liber za každého kandidáta, které se jí vrátí pouze, když získá více než 5 % hlasů.

⁴³ HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“ (prezentováno na Annual Conference of the Midwest Political Science Association Chicago, 15. - 18. 4. 2004), s. 8, <http://ebscohost.com>

⁴⁴ GAY Oonagh, WHITE Isobel, KELLY Richard, *The Funding of Political Parties*, House of Commons Library Research Paper 07/34, 10. dubna 2007, s. 8, <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2007/rp07-034.pdf> (staženo 24. 10. 2012)

⁴⁵ DVOŘÁKOVÁ Vladimíra (ed.), *Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů*, Praha: Oeconomica, 2008, s. 129.

⁴⁶ O'NEILL Michael, *Green Parties and Political Change in Contemporary Europe*:

New Politics, Old Predicaments. Brookfield: Ashgate, 1997, s. 487, cit. dle

HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 9.

negativně ovlivňovat víceméně stejným způsobem.⁴⁷ Celou situaci pak dobře vystihuje vyjádření nejmenovaného člena belgických zelených, který měl v 80. letech S. Parkinové údajně říci, že je s podivem, že Green Party ve Velké Británii vůbec existuje.⁴⁸

Užívaný volební systém tedy, jak vysvětlují tzv. Duvergerovy zákony, vyúsťuje ve vytváření dvoustranického systému⁴⁹, jakkoli bývá označení Británie jakožto země s existujícím bipartismem zpochybňováno. Podle Sartoriho nelze například o bipartismu v britském případě hovořit déle než do roku 1974 a země se od něj bude v případě postupující devoluce odklánět stále více. S tímto korespondují tvrzení o křehkosti systému, který pozbyl dostředivou sílu a naopak se ve svých základech uvolňuje, čímž dochází ke stavu, který P. Norrisová označuje termínem upadající dvoustranický systém.⁵⁰ Pro malé strany včetně GPEW jsou nicméně šance na větší prosazení na národní úrovni stále minimální, i když, jak upozorňuje Dvořáková, systém umožňuje například vznik regionálně silné strany, která je schopna v určitých volebních obvodech postavit výrazné osobnosti.⁵¹

V nedávné minulosti se možnosti prosazení malých stran zvýšily právě v souvislosti s devolucí, respektive volbami do Evropského parlamentu. V případě voleb do EP je užíván proporční systém, v rámci něhož je země rozdělena do 12 volebních obvodů.⁵² Pro malé strany včetně GPEW se tak jedná o zcela jiné podmínky, které se také promítají na volebních výsledcích. V případě voleb do regionálních legislativních orgánů jsou užívány rovněž volební systémy s většími proporčními prvky (*Single Transferable Vote (STV)* v Severním Irsku, *Additional Member System (AMS)* ve Walesu, Skotsku či také v Londýně).⁵³ Situaci v Severním Irsku a Skotsku se v textu věnovat nebudeme, k místním volbám a volbám do Velšského shromáždění se však v souvislosti s GPEW v textu dále vrátíme.

⁴⁷ ROBINSON Chris, *Electoral systems and voting in the United Kingdom*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2010, s. 12.

⁴⁸ PARKIN Sarah, *Green parties: an international guide*, London: Heretic Books, 1989, s. 215.

⁴⁹ RIKER William, „The Two-Party System and Duverger's Law: An Essay on the History of Political Science“, *The American Political Science Review* 76, č. 4 (prosinec 1982), s. 754, <http://www.jstor.org>

⁵⁰ STRMISKA Maxmilián, *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*, Praha: Portál, 2005, s. 73.

⁵¹ DVOŘÁKOVÁ Vladimíra (ed.), *Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů*, s. 130.

⁵² ROVNÁ Lenka, KASÁKOVÁ Zuzana, VÁŠKA Jan, *Evropská unie v členských státech a členské státy v Evropské unii: europeizace vybraných zemí EU*, s. 187.

⁵³ více zde: <http://www.parliament.uk/about/how/elections-and-voting/voting-systems/> (staženo 23. 10. 2012)

Příležitost pro malé strany a tedy i zelené představují také místní volby. Přestože je zde rovněž používán volební systém relativní většiny (kromě výše zmíněných případů), jak uvidíme níže na volebních výsledcích GPEW, šance na prosazení jsou zde mnohem vyšší, což lze vysvětlit mimo jiné i tvrzením Dvořákové o výhodě regionálně silných subjektů. To ostatně potvrzují i samotné volební výsledky, kde v pořadí po třech nejsilnějších stranách následují Scottish National Party a Plaid Cymru.⁵⁴ Pro naši práci je velice zajímavé, že tyto dvě regionální strany jsou následovány právě GPEW. Za pozornost zde stojí především výsledky strany v obvodu Brighton & Hove, jimž se podrobněji budeme věnovat v kapitole o strategii strany.

4.2) Historický vývoj dnešní Green Party of England and Wales

Po stručném nastínění prostředí, v němž se GPEW pohybuje, nyní může následovat přehled dosavadní historie strany. Budeme sledovat vývoj od jejího vzniku do posledních parlamentních voleb v roce 2010. Celé období rozdělíme na tři základní etapy, které budou reflektovat jednotlivé vývojové fáze strany. V té první budou popsány počátky zelených, kteří tehdy ještě působili pod odlišnými názvy než dnes. Prvním mezníkem budou první volby do Evropského parlamentu v roce 1979, jež pro budoucí zelené znamenaly první úspěch. Poté budeme sledovat dynamický vývoj strany v 80. letech, který vyústil v další úspěch v evropských volbách v roce 1989, zároveň však zapříčinil hlubokou krizi uvnitř strany, která přetrvávala do devadesátých let. Třetí etapu pak bude představovat cesta GPEW od chvíle, kdy překonala vnitřní problémy do doby, kdy se stala relativně úspěšným hráčem na evropské a místní úrovni a následně pak získala i první poslankyni ve Westminsteru.

Sledován bude především vnitrostranický vývoj a proměny volebních výsledků Green Party. Politickému programu strany a jeho jednotlivým aspektům se budeme věnovat detailněji v následující kapitole. Hlavní programová východiska strany budou zmíněna tedy spíše v souvislosti s vnitrostranickým vývojem, případně účastmi ve volbách. Z tohoto důvodu je také stručnější popis poslední etapy vývoje GPEW, která bude z hlediska programových cílů strany a strategií analyzována níže.

⁵⁴ více viz <http://www.gwydir.demon.co.uk/uklocalgov/makeup.htm> (staženo 2. 3. 2012)

4.2.1) Počátky: 1972-79

Skupina, z níž vzešla britská Green Party, se začala formovat v roce 1972, kdy vznikl diskuzní Klub třinácti. Poměrně brzy, konkrétně o Vánocích téhož roku, se však klub rozpadl na ty, kteří se spokojili s diskuzemi, a na ty, kteří žádali větší aktivitu, jež nakonec vyústila v založení nejstarší ekologické strany v Evropě.⁵⁵

Strana PEOPLE byla založena v Coventry v únoru 1973 v kanceláři obchodníka s realitami Mikea Benfielda na setkání, kterého se zúčastnilo asi 50 lidí.⁵⁶ Program strany odkazoval na tehdy vlivný text Edwarda Goldsmitha a Roberta Allena *Blueprint for Survival*, který upozorňoval na problémy životního prostředí a v rámci udržitelného rozvoje volal po vytváření malých, decentralizovaných a deindustrializovaných komunit.⁵⁷ Objevovaly se v něm čtyři body: co nejméně narušovat ekologické procesy, co nejvíce šetřit surovinami a energií, udržovat světovou populaci na stabilní úrovni a vytvořit systém, v němž se jedinec bude díky předchozím zásadám cítit dobře.⁵⁸

Zajímavý pro budoucnost strany je fakt, že její členové v počátcích zcela rezignovali na zřízení jasné organizační struktury. PEOPLE zpočátku víceméně vycházela z tradičního hierarchického pojetí fungování stran s tím, že tehdejší hlavní představitel strany Tony Whittaker (původně konzervativní radní) se stal jejím šéfem. Příčinou byl zřejmě i fakt, že PEOPLE nevycházela ze žádného radikálního sociálního hnutí (jak již potvrzuje postava samotného Whittakera). Principy subsidiarity či tzv. „grass-roots democracy“ se v ní výrazněji prosadily až v průběhu 70. let s přílivem nových členů, funkce jednoho lídra strany pak byla zrušena v roce 1982.⁵⁹

Parlamentních voleb se strana zúčastnila poprvé v únoru 1974. Kandidovala v šesti volebních obvodech - Coventry North-East, Coventry North-West, Eye, Leeds North-East, Liverpool West Derby a Reigate. Průměrně obdržela 1,8 % hlasů, manželka

⁵⁵ PEČÍNKA Pavel, *Zelená zleva? historie ekologických stran v Evropě* s. 95-6.

⁵⁶ PARKIN Sarah, *Green parties: an international guide*, s. 218.

⁵⁷ viz <http://www.theecologist.info/page34.html> (5. 11. 2011)

⁵⁸ PEČÍNKA Pavel, *Zelená zleva? historie ekologických stran v Evropě*, s. 96.

⁵⁹ FRANKLAND E. Gene, LUCARDIE Paul, RIHOUX Benoît, *Green Parties in Transition: The End of Grass-Roots Democracy?*, Farnham: Ashgate Publishing, 2008, s. 204-7, Google Books, <http://books.google.cz/books?id=BJmqUTBiZ3EC&pg=PA214&lpg=PA214&dq=%22green+yes%22+2007+referendum&source=bl&ots=kJNZcBLH11&sig=MSisJFKopcLtDsT9j70X->

zakladatele strany Lesley Whittakerová však v Coventry North-West obdržela 3,9 % hlasů.⁶⁰

V roce 1975 strana PEOPLE přijala nový Manifest za udržitelnou společnost. V něm mimo jiné akceptovala rozhodnutí referenda o setrvání v EHS a přestala tak požadovat odchod Británie z této organizace. Strana také změnila svůj název na Ecology Party, údajně proto, že název PEOPLE (Lid) příliš připomínal slogany tehdejších komunistických režimů.⁶¹ V září 1977 pak strana přijala své první stanovy, které mimo jiné upravily hlasování do Národního výkonného výboru strany (National executive committee – NEC), když posílily roli regionálních organizací strany.⁶²

Důležitý pro budoucí vývoj strany byl rok 1979, kdy se konaly další parlamentní volby. Před stranou tehdy vyvstal nový požadavek – aby mohla v médiích vysílat pětiminutový volební šot, musela ve volbách nasadit více než 50 kandidátů, což byl pro takto malou stranu (v roce 1978 měla celkem 650 členů) téměř nadlidský úkol. Za Ecology party však nakonec kandidovalo 53 osob a strana dosáhla průměrného výsledku 1,5 % na kandidáta, což byl na dlouhou dobu její nejlepší výsledek. Straně se díky volební kampani podařilo dostat do širšího povědomí voličů a zažila také masivní nárůst počtu členů, který dosáhl 5000. Nedlouho po parlamentních volbách se volilo poprvé i do Evropského parlamentu. Ecology party nasadila tři kandidáty, kteří získali solidní 3 až 4,1 % hlasů, druhé volby v krátkém časovém sledu však naprosto vyčerpaly stranickou pokladnu. Relativní úspěch v parlamentních volbách a nárůst členstva také stranu přivedly do nové pozice, kdy musela nově začít řešit svou strukturu i program.⁶³

4.2.2) Neklidná léta: 1979-93

V roce 1980 byl do vedení strany zvolen Sid Rawle, dříve médií označovaný za „krále hippies“, a po příchodu nových radikálně smýšlejících členů se proměnila i politika strany, která se začala mimo jiné profilovat více „protievropsky“. Ecology party začala opět žádat vystoupení z EHS a místo něj navrhovala vytvoření federace

n183JY&hl=cs&sa=X&ei=HQqkT5OTFYWSsuae_2ZBg&ved=0CGQQ6AEwAg#v=onepage&q=%22green%20yes%22%202007%20referendum&f=false (staženo 5. 11. 2011)

⁶⁰ PARKIN Sarah, *Green parties: an international guide*, s. 219.

⁶¹ PEČÍNKA Pavel, *Zelená zleva? historie ekologických stran v Evropě*, s. 96.

⁶² FRANKLAND E. Gene, LUCARDIE Paul, RIHOUX Benoît, *Green Parties in Transition: The End of Grass-Roots Democracy?*, s. 205.

⁶³ PARKIN Sarah, *Green parties: an international guide*, s. 221-2.

evropských států, jež by nepatřila k žádnému z vojenských bloků a která by byla postavena na evropských regionech a nebyla podřízena ekonomickému růstu.⁶⁴

Po přílivu nových členů se rovněž vytvořily předpoklady pro konflikt mezi dvěma konkurenčními skupinami uvnitř strany, které je možné identifikovat víceméně dle zmiňované obvyklé štěpící linie *realos – fundis*. Ke sporům docházelo jak v otázkách strategie a cílů strany, tak také její organizace. Počátkem 80. let však ještě obě skupiny v zásadě usilovaly o dosažení kompromisu v klíčových otázkách a případné rozpory uvnitř strany nebyly také pro slabou pozornost médií příliš viditelné. Plně se tak projeví až ve druhé polovině dekády.⁶⁵

Přesto se nedá říci, že by strana v první polovině 80. let prožívala idylické období. V únoru 1981 zaútočila skupina neonacistů Kolona 88 na dům jednoho z hlavních představitelů strany Paula Ekinse, který akci naštěstí ve zdraví přečkal.⁶⁶ Ecology Party jako taková pak vzhlížela s optimismem k parlamentním volbám roku 1983, mimo jiné proto, že v této době se začaly prosazovat zelení v jiných státech, nejviditelněji v SRN,⁶⁷ a v Británii se poměrně dařilo mírovému hnutí.⁶⁸ Volební úspěch se však opět nedostavil, ba co více, výsledky byly horší než před čtyřmi lety.

Straničtí kandidáti obdrželi v průměru 1% hlasů, očekávání se tedy nepodařilo naplnit. Je možné spatřit dva vnější faktory, které na výsledek Ecology party mohly mít vliv. Tím hlavním bylo vypuknutí války o Falklandské ostrovy, která jak známo zvýšila popularitu tehdejší premiérky Margaret Thatcherové, potažmo Conservative Party jako takové. Ecology party kritizovala obě strany konfliktu a poukazovala na fakt, že Británie dříve dodávala Argentině zbraně, v zásadě tak stála proti většinovému veřejnému mínění. Druhým faktorem pak mohl být v roce 1981 vznik Sociálně demokratické strany, kterou tvořila odštěpená pravicová část Labour Party a jež tak představovala do velké míry onu třetí stranu, kterou chtěli být právě budoucí zelení.⁶⁹

Podle D. Holzauerové byl pak vnitřní příčinou neúspěchu strany ve volbách fakt, že se i přes známé vlastnosti volebního systému chtěla primárně prosadit právě v parlamentních volbách. Kromě toho, že tato strategie byla finančně nákladná, neměla

⁶⁴ PEČÍNKA Pavel, *Zelená zleva? historie ekologických stran v Evropě*, s. 97.

⁶⁵ HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 2.

⁶⁶ PEČÍNKA Pavel, *Zelená zleva? historie ekologických stran v Evropě*, s. 97.

⁶⁷ PARKIN Sarah, *Green parties: an international guide*, s. 223.

⁶⁸ FRANKLAND E. Gene, LUCARDIE Paul, RIHOUX Benoît, *Green Parties in Transition: The End of Grass-Roots Democracy?*, s. 200.

⁶⁹ PEČÍNKA Pavel, *Zelená zleva? historie ekologických stran v Evropě*, s. 97.

podle Holzauerové za následek nic jiného než to, že se Ecology Party etablovala na politické scéně jako sice stabilní, ale marginální subjekt.⁷⁰

Možná i proto se strana v dalších letech zaměřila více na svoje vnitřní fungování. Mezi lety 1983 a 1987 dokázala stabilizovat stranické finance, důsledkem čehož byla schopnost najmout si tiskového mluvčího, sekretáře a na částečný úvazek i volebního koordinátora. Strana se tak alespoň částečně více zprofesionalizovala. Na konferenci v září 1985 se pak také po intenzivních debatách přejmenovala na Green Party. Označení ekologických stran jako „zelených“ se již v této době prosadilo do širšího povědomí a strana tak mohla lépe prezentovat svou politiku.⁷¹

Otázka vnitřního fungování ovšem přivedla na světlo dosud spíše latentní názorové rozdíly uvnitř strany. Green party byla možná nejdecentralizovanější stranou v Evropě, která v tomto ohledu šla ještě dál než i tak běžně decentralizované zelené strany.⁷² Podle dlouholeté členky GP Sarah Parkinové (patřící k pragmatickému křídlu) se tento fakt v polovině 80. let negativně projevil na fungování strany. Místo aby jednotlivou agendu vykonávali členové z podstaty své funkce ve straně, byly podle ní úkoly přisuzovány spíše jednotlivým osobám ad hoc. To mělo mít za následek v souvislosti s častou fluktuací členů a jejich nezkušeností neprofesionální a nedostatečné provádění daných úkolů a zmatky uvnitř strany.⁷³

Vnitřní organizace strany byla klíčovou otázkou pro obě konkurenční skupiny v rámci Green Party. Pragmatici (jinými slovy realos) v čele s Jonathanem Tylerem, Jonathonem Porrittem a Peterem Flemingem usilovali o zpřehlednění a zefektivnění stranické struktury, která by podle jejich názoru zvýšila volební šance strany a zlepšila její konkurenceschopnost na národní úrovni. Fundamentalisté naproti tomu tvrdili, že reforma stranické struktury by porušila základní závazky strany vůči participační demokracii.⁷⁴

Přesto byla zřízena tzv. Party Organisation Working Group (POWG), jejímž úkolem bylo navrhnout nové stanovy, které by obsahovaly organizační změny. V čele skupiny stály již zmínění Tyler a Ekins a své záměry (v zásadě šlo o zřízení stálého vedení strany) představili na stranické konferenci v únoru 1986, kde byly ovšem podle

⁷⁰ HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 8.; vývoji strategie strany se budou podrobněji věnovat další části práce.

⁷¹ PARKIN Sarah, *Green parties: an international guide*, s. 224.

⁷² HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 23.

⁷³ PARKIN Sarah, *Green parties: an international guide*, s. 226.

očekávání odmítnuty. Zklamání Tyler s Ekinsem navrhli založení nového hnutí pracovně označeného jako Maingreen, které by pojímalo jejich stoupence uvnitř i vně strany a dokázalo ze svých řad vyprodukovat volebního koordinátora a kandidáty na stranické funkce. Schůzka plánovaná na květen 1986 však byla vyzrazena a její organizátoři byli obviněni z pokusu o stranický puč a donuceni opustit stranu. Aféra Maingreen, jak je tato událost označována, byla dosud největším sporem mezi oběma křídly strany a byla jakousi předzvěstí rozporů, které následovaly o několik let později v souvislosti s iniciativou Green 2000 (viz níže).⁷⁵

Těmto neshodám však předcházela doposud největší volební úspěch zelených. Byly jím evropské volby roku 1989. Strana poprvé kandidovala ve všech obvodech a proti všem očekáváním obdržela takřka neuvěřitelných 14,9 % hlasů. V 17 obvodech pak dokonce získala nad 20 % hlasů. V té době se jednalo o nejvyšší počet hlasů dosažený jakoukoli evropskou zelenou stranou.⁷⁶ V důsledku povahy volebního systému sice Green Party nezískala opět ani jednoho poslance, dostala se však do zájmu médií i veřejnosti. Volební průzkumy tehdy straně přičítaly až 8procentní podporu veřejnosti.⁷⁷ V důsledku voleb také stoupl počet členů z 10 000 na 20 000.⁷⁸ V zásadě tak došlo ke stejné situaci jako před deseti lety – strana překvapila svým výsledkem, což mělo za následek pozornost sdělovacích prostředků a rozšíření členstva. Oboje se ale projevilo mnohem výrazněji měrou než v roce 1979.

Pokud jde o příčiny tohoto bezprecedentního výsledku, uváděny bývají dva stěžejní faktory. Zaprvé jde o fakt, že v průběhu 80. let soustavně stoupl mezi britskou veřejností zájem o otázky životního prostředí, který vrcholil právě koncem dekády. Druhým faktorem pak měla být skutečnost, že v souvislosti s problémy tří hlavních politických stran měla Green Party na krátkou dobu mimořádně vhodnou příležitost přilákat jejich voliče. Konzervativci byli jako vládní strana nepopulární především kvůli

⁷⁴ HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“ s. 24-5.

⁷⁵ Ibid., s. 26.

⁷⁶ ROOTES Chris, *Britain: Greens in a Cold Climate* in RICHARDSON Dick, ROOTES Chris (eds.), *The Green challenge: the development of Green parties in Europe*, London: Routledge 1995, s. 68-9. http://books.google.cz/books?id=LCIzwlh28fMC&pg=PA66&lpg=PA66&dq=rootes+The+Green+Challenge&source=bl&ots=Hjfd1eeEQh&sig=04wZoIoUqZtfHK6bomT_2wkLK4Q&hl=cs&ei=IBsQTrmlK8b4sgbb-KHaDg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0CCIQ6AEwAQ#v=onepage&q&f=false (staženo 15. 11. 2011)

⁷⁷ Ipsos MORI, Trend, Voting Intentions in Great Britain 1987-1997, 1. května 1997, <http://www.ipsos-MORI.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=2450&view=wide> (staženo 4. 5. 2012)

⁷⁸ PEČÍNKA Pavel, *Zelená zleva? historie ekologických stran v Evropě*, s. 99.

tzv. dani z hlavy (poll tax), Labour Party přišla o část radikálnějších voličů změnou postoje k jádru a Liberální demokraté, kteří byli největšími konkurenty Green Party, dosud řešili následky sjednocení v roce 1988.⁷⁹

Jaké byly dlouhodobější důsledky překvapivého výsledku zelených, od kterých se v roce 1990 v rámci podpory decentralizace odštěpili jejich skotští a severoirští kolegové, takže strana nadále vystupovala pod dnešním názvem Green Party of England and Wales? Zatímco tři hlavní strany reagovaly tak, že environmentální témata pragmaticky postupně zabudovaly do svých programů⁸⁰, členové Green Party opojení vynikajícím posledním výsledkem začali vzhlížet s nerealistickými očekáváními směrem k příštím volbám. K úspěchu v nich měla přispět již zmíněná iniciativa Green 2000. Šlo o plán vůdčích osobnosti strany zahrnujících Jonathana Porritta, Saru Parkinovou či Jean Lambertovou na centralizaci struktury strany, která by umožnila zúročit úspěchy z roku 1989 a přetavit je v zisk poslanců v Dolní sněmovně nejpozději do roku 2000. Tvůrci iniciativy argumentovali tím, že dosavadní struktura je neefektivní a neprofesionální a fakt, že strana nemá lídry, s nimiž by se mohli voliči ztotožnit, jí brání v dosažení lepších volebních výsledků.⁸¹

Již víme, jakou odezvu měly podobné úmysly pragmatického křídla strany v roce 1986. S nárůstem počtu členů po úspěšných evropských volbách byl však nyní odpor fundamentalistů mnohem větší. Návrhy jako zavedení většinového systému pro vnitrostranické volby, zřízení užšího výkonného výboru (Green Party Executive – viz níže) či ustavení dvou mluvčích strany místo tehdejších šesti ostře odmítali a Holzauerová situaci uvnitř strany dokonce charakterizuje jako „občanskou válku“.⁸² Spory se dále prohloubily v souvislosti s parlamentními volbami roku 1992. Iniciativa Green 2000, nakonec prosazená na konferenci ve Wolverhamptonu, k úspěchu nevedla, ba naopak. Strana nasadila 253 kandidátů, ale získala jen 0,5 % hlasů a ztratila všechny kauze⁸³, což nebylo možné hodnotit jinak než jako velký neúspěch.

Velká část strany po volebním neúspěchu a za pokračujících vnitřních sporů propadla deziluzi. Počet členů klesl z nedávných 20 000 na čtvrtinu a strana se zmítala

⁷⁹ ROOTES Chris, *Britain: Greens in a Cold Climate* in RICHARDSON Dick, ROOTES Chris (eds.), *The Green challenge: the development of Green parties in Europe*, s. 69-72.

⁸⁰ JORDAN Andrew, *Environmental Policy*, in DUNLEAVY Patrick (ed.), *Developments in British Politics* 6, New York: St. Martin's Press, 2000, s. 257-8.

⁸¹ CARTER Neil, „The Green Party: Emerging from the Political Wilderness?“, *British Politics 2008*, č. 3, s. 232. <http://www.ebscohost.com>

⁸² HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 27-28

⁸³ <http://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/m13.pdf> (staženo 15. 11. 2011)

v hluboké krizi. Volební podpora strany se podle průzkumů pohybovala kolem 1%.⁸⁴ Sara Parkinová a další po útocích z tábora fundis vystoupili ze strany. Mezi bývalými členy strany se rovněž objevily návrhy na vytvoření nového politického subjektu s názvem Green Realignment, zůstalo však jen u úvah. Rok 1992 tak přivedl Green Party na pokraj rozpadu a bankrotu a oběma křídly strany začalo být jasné, že musí být zahájen ozdravný proces.⁸⁵

4.2.3) Stabilizace a vzestup: 1993-2011

Prvním krokem ke stabilizaci strany bylo přijetí iniciativy s názvem *Basis for Renewal* v roce 1993. Šlo o úpravu stanov strany znamenající částečný návrat k proporčnímu hlasování uvnitř strany. Jednalo se tak o kompromis mezi oběma zneprátelenými skupinami a první předpoklad pro jejich následnou spolupráci.⁸⁶

Poučena z předchozích neúspěchů, začala GPEW také v této době hledat nové metody a strategie, které by jí dopomohly k výraznějším volebním výsledkům. Jednou z nových cest měla být větší spolupráce s jinými politickými stranami. Zelení tak například podporovali poslance za Plaid Cymru Cynoga Dafise, který se stranou spolupracoval na environmentálních otázkách a její podporu obdržel již ve volbách roku 1992. Později však bylo od spolupráce s Plaid Cymru kvůli ideologickým rozdílům upuštěno. Podobným pokusem byla spolupráce na tvorbě zákona o omezení silniční dopravy, na kterém GPEW spolupracovala s Liberálními demokraty. Větší mediální odezvy se jí však na rozdíl od liberálů nedostalo a straně tak ani tato spolupráce mnoho nepřinesla.⁸⁷

Mnohem úspěšnějším krokem bylo ve výsledku přijetí nové volební strategie, příznačně nazvané „Westminster through the Town Halls“ (více viz kapitola 6) Strategie GPEW). Šlo o další kompromis mezi oběma křídly strany – GPEW nerezignovala na prosazení na národní úrovni, měla k němu však s využitím své decentralizované struktury dospět dílčími úspěchy v místních volbách a vytvořením

⁸⁴ Ipsos MORI, Trend, Voting Intentions in Great Britain 1997-2002, říjen 2002, <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=2451&view=wide> (staženo 15. 11. 2011)

⁸⁵ HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 28.

⁸⁶ Ibid., s. 28.

⁸⁷ BURCHELL Jon, „Here Come The Greens (Again): The Green Party in Britain During the 1990s“, *Environmental Politics* 9, č. 3, podzim 2000, s. 147. <http://www.ebscohost.com>

stabilní voličské základny. Doplněním této strategie pak byl program „Targeting to Win“, v jehož rámci mají místní sdružení, kandidáti a vedení strany spolupracovat na rozpoznání hlavních problémů v dané lokalitě a využít jejich znalost pro získání hlasů voličů.⁸⁸

V neposlední řadě se zelení také snažili vymanit ze zažitě představy, že jsou stranou jednoho tématu. V rámci programu *Basis for Renewal* tak začali rozšiřovat svůj program o nová témata, především pak sociální otázky. Strana do svého portfolia zařadila témata jako nezaměstnanost a bezdomovectví a ve volebním programu pro volby roku 1997 již zdůrazňovala úzké propojení sociálních a environmentálních otázek.⁸⁹

Od voleb v roce 1997 však ještě zeštíhlená a zotavující se GPEW nemohla příliš očekávat. To se projevilo i na počtu kandidátů, kterých bylo oproti posledním volbám o poznání méně – jen 95. Strana obdržela pouze 0,2% hlasů a opět ztratila všechny kauce.⁹⁰ Jiný výsledek by byl tehdy zřejmě překvapením. Další události konce 90. let však již zelení mohli vnímat s větším optimismem. Straně totiž výrazně hrály do karet reformy provedené novou labouristickou vládou.

Zahájení devoluce znamenalo pro stranu větší šanci na prosazení na lokální úrovni, kterou ještě násobila její zmíněná nová volební strategie. Z nové situace sice dokázali o poznání více těžit skotští zelení, jejichž zástupce uspěl již v prvních volbách do Skotského parlamentu, GPEW ale také zaznamenala drobné úspěchy.⁹¹ Druhou výraznou událostí pak bylo zavedení proporčního systému pro volby do evropského parlamentu počínaje rokem 1999. Ihned se ukázalo, jak „málo“ stačí, aby zelení mohli slavit úspěch. GPEW získala celkem 6,3% hlasů a dvě poslankyně – Caroline Lucasovou a Jean Lambertovou (aby neztratily kontakt s vedením strany, mohly se i nadále zúčastnit jednání stranických orgánů).⁹² Kromě toho zelení od prvních voleb

⁸⁸ HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 12.

⁸⁹ BURCHELL Jon, „Here Come The Greens (Again): The Green Party in Britain During the 1990s“, *Environmental Politics* 9, č. 3, podzim 2000, s. 148; SCHOON Nicholas, Election '97: Green Party Manifesto: Make EU more accountable, *The Independent*, 12. dubna 1997, <http://www.independent.co.uk/news/election-97-green-party-manifesto-make-eu-more-accountable-1266620.html> (staženo 16.11.2011)

⁹⁰ MORGAN Bryn, General Elections results, 1 May 1997, House of Commons Library Research Paper 01/38, 29. března 2001 <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2001/rp01-038.pdf> (staženo 16.11.2011)

⁹¹ HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 13

⁹² FRANKLAND E. Gene, LUCARDIE Paul, RIHOUX Benoît, *Green Parties in Transition: The End of Grass-Roots Democracy?*, s. 211.

v roce 2000 vysílali pravidelně své zástupce i do Londýnského shromáždění (viz níže). Sluší se také zmínit, že strana v roce 1999 získala rovněž prvního zástupce ve sněmovně lordů, když k ní od Liberálních demokratů přestoupil Lord Timothy Beaumont.⁹³

Vládní reformy však GPEW přinesly i jeden drobný „zádrhel“. Podle nového zákona o registraci politických stran z roku 1998 musela každá strana registrovat své jméno, logo a lídra. To byl v případě zelených, kteří jednoho lídra neměli (více viz kapitola 6.1), poměrně problém. Jako svého předsedu tak strana nakonec uvedla předsedu stranické exekutivy, který nedisponuje takřka žádnými pravomocemi v politickém rozhodování.⁹⁴

Do nového tisíciletí však i přesto GPEW mohla vstoupit s novou strategií, zažehnanými vnitřními problémy a větším sebevědomím. Reformy New Labour pro ní také vytvořily větší prostor pro prosazení. Strana se nyní mohla více zaměřovat na lokální a evropskou úroveň vládnutí, na nichž bylo snadnější se prosadit. V evropských volbách roku 2004 dokázala GPEW obhájit obě křesla (viz níže) a postupně se jí dařilo prosazovat i na lokální úrovni. Zatímco mezi lety 1991 a 2001 vzrostl počet radních za GPEW jen z 29 na 44, v dalších letech už byl růst strmější. V roce 2005 již bylo v Británii 69 zelených radních a o dva roky později dokonce 110.⁹⁵

A koneckonců, výsledky zelených se zlepšovaly i ve volbách do Westminsteru. Strana sice nedosahovala na 3 až 4 % hlasů, které ji od roku 2004 stabilně předpovídaly průzkumy veřejného mínění,⁹⁶ již v roce 2001 ale získali kandidáti GPEW v průměru 2,9 % hlasů a straně se poprvé vrátilo celých 10 kaucí. V roce 2005 už průměrný zisk hlasů na kandidáta činil 3,4 %, což znamenalo v konečném součtu pro stranu rovné 1 % hlasů a 24 zachráněných kaucí.⁹⁷ Tento stoupající trend pak vyvrcholil úspěchem ve volbách 2010, kdy GPEW získala za obvod Brighton Pavilion svou první poslankyni v dolní sněmovně ve své předsedkyni Caroline Lucasové, jež stanula po stranickém referendu z podzimu 2007 o další reorganizaci strany v jejím čele.⁹⁸ Na tento úspěch v Brightonu pak navázala i v místních volbách, po kterých vůbec poprvé v nějakém městě ovládla jeho radnici.

⁹³ PEČÍNKÁ Pavel, *Zelená zleva? historie ekologických stran v Evropě*, s. 100.

⁹⁴ FRANKLAND E. Gene, LUCARDIE Paul, RIHOUX Benoît, *Green Parties in Transition: The End of Grass-Roots Democracy?*, s. 211.

⁹⁵ CARTER Neil, „The Green Party: Emerging from the Political Wilderness?“, s. 226.

⁹⁶ Ipsos MORI, Trend, Voting Intention in Great Britain: Recent Trends, <http://www.ipsos-MORI.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=107&view=wide> (staženo 4. 5. 2012)

⁹⁷ CARTER Neil, „The Green Party: Emerging from the Political Wilderness?“, s. 224-5.

⁹⁸ Ibid., s. 223.

5) Cíle GPEW

Po charakterizování vývoje strany a jeho zasazení do politického prostředí, může nyní následovat samotná analýza, jejíž závěr by měl poskytnout odpovědi na v úvodu položené otázky. Abychom následovali vytyčený teoretický rámec, přistoupíme nejprve k analýze cílů GPEW. Ty poté spolu s dalšími vlastnostmi britského politického systému budou ovlivňovat výběr strategie strany (viz příloha č. 2).

Rozlišovat budeme mezi čtyřmi úrovněmi cílů, které pak podle Dahla umožní zařazení strany dle vybrané typologie. Opoziční subjekt tak může usilovat o změnu v personálním složení vlády, specifické politice vlády, politické struktury nebo v socioekonomické struktury. Snaha o obměnu personálního složení vlády je u politické strany samozřejmostí a není o ní tedy třeba diskutovat. Věnovat se tedy budeme postupně zbylým třem úrovním, jakkoli jsou spolu všechny úzce provázané.

Co se týče základních ideologických stanovisek zelených, ta se v průběhu jejich vývoje proměňovala. Zatímco v samém počátku existence měla strana (či její část) blízko k survivalismu či ekosocialismu, v průběhu let se její základní ideologická pozice vyprofilovala v rámci hlubinné ekologie.⁹⁹ Podle O'Neilla se tak angličtí zelení na pomyslné ose, jejíž konce reprezentují levicové a zelené smýšlení, nacházejí zcela na straně zelené politiky, což uvádí rovněž jako důvod, proč se zelení nespojili s britskou Novou levicí.¹⁰⁰ Základní hodnoty pak strana v zásadě vyjadřuje převzatým známým poselstvím severoamerického indiánského kmene Kriú, které zní následovně: *Teprve až*

⁹⁹ HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 4; Hlubinná ekologie je holistickou odnoží environmentalismu. Její hlavní premisou je nazírání na přírodu a člověka jako součást jednoho společného celku (bytí). Hlavní myšlenkovým autorem tohoto proudu byl norský filozof Arne Naess (1912-2009), viz např. NAESS Arne, „Deep Ecology and Ultimate Premises“, *The Ecologist* 18, č. 4/5, duben/květen 1988, pp. 128-130, <http://exacteditions.theecologist.org/read/ecologist/vol-18-no-4-5-april-may-1988-5805/18/3?dps=> (staženo 23. 10. 2012)

¹⁰⁰ O'NEILL Michael, *Green Parties and Political Change in Contemporary Europe: New Politics, Old Predicaments*. Brookfield: Ashgate, 1997, s. 487, cit. dle HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 5.; Jako Nová levice je označován myšlenkový směr s původem v 60. letech minulého století. Jako její duchovní otec je označován filozof a sociolog Herbert Marcuse, autor slavné knihy *Jednorozměrný člověk*. Od staré levice se liší odlišnou interpretací marxismu, opuštěním myšlenky revoluce proletariátu a třídního rozdělení společnosti. Programem nové levice je prosazování myšlenek humanismu, pacifismu, multikulturalismu, rovnosti pohlaví či ochrany životního prostředí a práv

*bude pokácen poslední strom, až bude otrávena poslední řeka, až bude ulovena poslední ryba, přijdete na to, že peníze se nedají jíst.*¹⁰¹

V souladu s tímto výrokiem strana formulovala deset základních principů (v základních obrysech se jedná o zmíněný Manifest za udržitelnou společnost z roku 1975). V těchto principech je současná konvenční politika kritizována jako ve své podstatě špatná. Zaznívá zde požadavek na vytvoření trvale udržitelné společnosti, jež by reflektovala omezenost zdrojů na planetě, či nenásilné řešení konfliktů. Mezi další témata patří práva jednotlivce či otázka demokratického zastoupení a strana také upozorňuje na omezenost ekonomických indikátorů pro hodnocení kvality společnosti.¹⁰² Celkově vzato se jedná o typickou agendu zelených stran.

GPEW tedy jako ostatní zelené strany stojí v opozici proti základnímu ekonomickému systému současného západního světa postaveném na nekončícím hospodářském růstu a masovém konzumu. Na rozdíl např. od ekosocialismu¹⁰³ jej však z pozice hlubinné ekologie kritizuje vycházejíc z obecnější roviny života (bytí) jako takového, ne pouze v úrovni ekonomického systému. Stejně tak přistupuje ve svém programu k širším společenským otázkám (sociální politika, zdravotnictví, školství apod.), jež strana postupem času zařadila do svého programu.

Zohlednění těchto společenských témat souvisí s dalším aspektem – rozdílem mezi tzv. *pure a rainbow green parties*. Green Party bylo již od jejích počátků možné zařadit do první skupiny, což potvrzuje i zmíněná nespolupráce s novou levicí. Na rozdíl od některých jiných zelených stran v Evropě (například francouzských Les Verts)¹⁰⁴ však zelení v této pomyslné skupině po dobu své dosavadní existence setrvali. Zejména zpočátku se strana zaměřovala více na otázky životního prostředí a zastávala, i co se týče spolupráce s jinými politickými subjekty, dosti ortodoxní postoje.¹⁰⁵ V souvislosti s tím, jak ve straně převážilo počátkem 90. let realistické či pragmatické

sexuálních menšin, tak, aby jednotlivec získal v přetechnizovaném světě na významu oproti vládnoucím institucím a korporacím.

¹⁰¹ Green Party, Policies for Sustainable Society, Statement of Core Values, <http://policy.greenparty.org.uk/core-values> (staženo 15. 9. 2011)

¹⁰² Green Party, Policies for Sustainable Society, Philosophical Basis of the Green Party, <http://policy.greenparty.org.uk/philosophical-basis> (staženo 15. 9. 2011)

¹⁰³ více viz manifest ekosocialismu <http://ecosocialistnetwork.org/Wordpress/wp-content/uploads/2012/03/Declaration-Belem-en.pdf> (staženo 23. 10. 2012)

¹⁰⁴ KAELBERER Matthias, „Party competition, social movements and postmaterialist values: exploring the rise of green parties in France and Germany“, s. 311.

¹⁰⁵ O'NEILL Michael, *Green Parties and Political Change in Contemporary Europe: New Politics, Old Predicaments*. Brookfield: Ashgate, 1997, s. 487, cit. dle

HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 5.

křídlo, strana sice postupně rozšiřovala své volební programy¹⁰⁶ o nová témata tak, aby dokázala lépe konkurovat zavedeným velkým stranám, toto rozrůstání jejího programu lze však označit za „odstředivé“ a nikoliv za „dostředivé“ tak, že by strana asimilovala jednotlivá sociální hnutí a stávala se tím jakousi jejich společnou platformou a mluvčím.

5.1) Cíle v úrovni socioekonomické struktury

Pro plynulé navázání na zmíněná ideologická stanoviska, bude následující kapitola věnována cílům strany v ekonomické a sociální oblasti. Následovat pak budou záměry v úrovni politické.

Pokud by bylo nutné charakterizovat program strany v socioekonomické sféře jedním slovem, nabízelo by se jej označit za radikální. Vize, kterou zelení ve svých programových dokumentech nabízejí, se totiž (především v ekonomické rovině) velkou měrou liší od současného způsobu fungování ekonomiky a klade mnohem větší důraz na postmaterialistické hodnoty. O co tedy GPEW podle svých slov usiluje?

Základní tezi je možné shrnout takto: Ekonomika by měla sestávat z malých a soběstačných výrobních jednotek, které by co nejmenší měrou poškozovaly životní prostředí a umožňovaly tak udržitelný rozvoj společnosti. Jedinec by měl získat navrch nad velkými korporacemi. Měla by poklesnout spotřeba a objem obchodu i dopravy. Zvýhodněny by měly být ekologické produkty, přičemž důraz na využívání nových, k životnímu prostředí šetrných technologií by znamenal vznik nových pracovních pozic.¹⁰⁷ Toliko jako úvod. Jde samozřejmě jen o vytyčení základních obrysů politiky zelených. O hlubší analýzu cílů strany se pokusí následující odstavce.

5.1.1) Fungování ekonomiky

¹⁰⁶ Už v 80. letech byly programy strany poměrně komplexní a pokrývaly širší spektrum problémů viz *The British Green Party General Election Manifesto, 1987*,

http://www.globalgreens.org/book/sixteenweeks/uk_manifesto_1987 (staženo 6. 10. 2011)

¹⁰⁷ Green Party, *Policies for Sustainable Society, Philosophical Basis of the Green Party*, <http://policy.greenparty.org.uk/philosophical-basis> (staženo 15. 9.2011)

Jak je z předchozího krátkého úvodu patrné, ekonomika by podle GPEW měla být co možná nejvíce decentralizovaná. Vše rozhodující by se mělo odehrávat na lokální úrovni a národní úroveň by měla sloužit jen jako její potřebná podpora. Tento přechod od globalizované ekonomiky k lokálně zaměřenému hospodářství zelení označují jako „zkrocení tygra – taming the tiger“.¹⁰⁸ Jedním z výsledků by pak bylo omezení konzumu a vystavění skromnější ekonomiky. „Během posledního roku jsme se bolestivě naučili, že ekonomika založená na spotřebě postavené na zadlužování je zranitelná a neudržitelná,“ psala tak GPEW ve svém programu pro volby do Evropského parlamentu v roce 2009.¹⁰⁹ Zároveň však slovy předsedkyně Lucasové odmítala škrty ve vládních výdajích.¹¹⁰ Jaké jsou tedy jejich představy ohledně řízení hospodářství?

K docílení nového stavu by mělo přispět několik stěžejních věcí. Místní exekutivy by především měly možnost samy ovládat finance daného regionu. Daně (podrobnější analýza daňového systému viz níže) by tak měly být vybírány na lokální úrovni a měly by z nich být financovány místní projekty.¹¹¹ Další kroky by směřovaly podle GPEW k co největší podpoře malých podniků a služeb obecně. K jejich rozvoji by mělo přispět mimo jiné zrušení DPH, jež by bylo kompenzováno jinými formami zdanění.¹¹² Investice vedoucí k „zezelenání“ ekonomiky by pak podle předsedkyně Lucasové přinesly milion nových pracovních pozic.¹¹³ K usnadnění individuálního podnikání by pak také měly sloužit nevýdělečné a demokraticky odpovědné komunitní banky (community banks), které by občanům poskytovaly půjčky s minimálním úrokem a jejichž případný zisk by opět směřoval do investic v regionu.¹¹⁴ Podporu by logicky získali i drobní zemědělci, kteří by byli daňově zvýhodněni oproti velkým společnostem

¹⁰⁸ *Green Party Manifesto, Reach for the Future* (London: Green Party, 2001), s. 3, <http://greenparty.org.uk/files/reports/2004/2001%20General%20Election%20manifesto.pdf> (staženo 14. 9. 2011)

¹⁰⁹ „it's the economy, stupid“, *The Green Party Manifesto for 2009 European Parliament elections* (London: Green Party of England and Wales, 2009), s. 26, http://greenparty.org.uk/assets/files/EU_Manifesto_2009.pdf (staženo 14. 9. 2011)

¹¹⁰ Rozhovor s Caroline Lucas v Andrew Marr Show, *BBC 1*, 11. dubna 2010, <http://www.youtube.com/watch?v=f-aKCibDUf0> (staženo 7. 2. 2012)

¹¹¹ Green Party, *Policies for Sustainable Society, Local Planning and the Built Environment*, <http://policy.greenparty.org.uk/ec#Local> (staženo 7. 2. 2012); datum stažení u dalších kapitol dokumentu *Policies for Sustainable Society* není uváděno, jelikož je vždy totožný s tímto.

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ Vystoupení Caroline Lucas v Dolní sněmovně, 11. listopadu 2010, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmhansrd/cm101111/debtext/101111-0003.htm#10111155001571> (staženo 7. 2. 2011)

¹¹⁴ Green Party, *Policies for Sustainable Society, Economy*, <http://policy.greenparty.org.uk/ec>

a měly by tak být schopni zajistit co možná největší potravinovou soběstačnost dané lokality.¹¹⁵

Co se týče základních principů strany na národní a nadnárodní úrovni fungování ekonomiky, již bylo naznačeno, že jejich význam má poklesnout. GPEW razí tzv. „Site here to sell here policy“, podle níž by společnosti měly být ekonomicky aktivní především v oblasti, kde sídlí.¹¹⁶ Na národní úrovni by tak měla být řešena především kontrola nadnárodních korporací (TNCs – transnational companies), které jsou podle zelených jedněmi z hlavních viníků poškozování životního prostředí. Jejich počínání by se proto mělo stát mnohem transparentnějším, finanční transakce by měly podléhat zdanění, stejně jako by měly být daňově zvýhodněny malé firmy.¹¹⁷

S tímto souvisí i cíle zelených v měnové politice a bankovním sektoru, kde se v souladu s výše zmíněnou decentralizací zaměřují především na omezení moci komerčních bank. Úloha bank by nově měla spočívat čistě v umožňování vkladů a poskytování půjček. Banky by byly omezeny i co do velikosti – žádný finanční ústav ve Spojeném království by na trhu nesměl mít podíl větší než 10% (a 5% světově). Zřízena by pak byla „People’s bank“, na níž by se tyto restriktce nevztahovaly a která by sloužila jako „bezpečný přístav“ pro občany, kterým jde jen o to uložit své peníze. Funkce Bank of England v měnové a finanční politice by zůstala víceméně zachována.¹¹⁸

Výrazné změny Green Party ve svých programových dokumentech požaduje v daňové politice. Právě daně jsou pro zelené hlavním nástrojem, pomocí něhož chtějí docílit své vize „spravedlivé společnosti“. Vzhledem k tomu, že uskutečnění programu strany by bylo velice finančně náročné, daně by se podle GPEW obecně rapidně zvýšily. Z krátkodobějšího hlediska by pak vyšší zdanění, jež by činilo 46% HDP, údajně umožnilo snížit do roku 2013 schodek rozpočtu na polovinu, což byl proklamovaný cíl zelených pro volby roku 2010.¹¹⁹

Základní premisa programu zelených spočívá ve zvyšování daní přímých a snižování nepřímých. Výběr daní by byl údajně rovněž zjednodušen a zpřehledněn. Co se týče přímých daní, došlo by ke zřízení jednotné daně z příjmu (general income tax),

¹¹⁵ Green Party, Policies for Sustainable Society, Agriculture, <http://policy.greenparty.org.uk/ag>

¹¹⁶ *Green Party Manifesto, Reach for the Future*, s. 4.

¹¹⁷ Green Party, Policies for Sustainable Society, Economy, The National Economy, <http://policy.greenparty.org.uk/ec#National>

¹¹⁸ Green Party, Policies for Sustainable Society, Economy, Monetary Policy, <http://policy.greenparty.org.uk/ec#Monetary>

¹¹⁹ *Fair is worth fighting for, Green Party General Election Manifesto 2010*, s. 9., http://www.greenparty.org.uk/assets/files/resources/Manifesto_web_file.pdf (staženo 14. 9. 2011)

kteřá by pokrývala i zdravotní pojištění a daň z kapitálových zisků.¹²⁰ Zdanění by bylo progresivní s tím, že výdělky vyšší než 100 tisíc liber by byly zdaněny 50%.¹²¹ Proporčně by došlo i ke zvýšení daně z právnických osob (corporation tax), kdy by společnosti s ročním ziskem vyšším než 1,5 milionu liber platily daň ve výši 40%.¹²² Kompenzací pro občany, kteří by museli nově platit vyšší daně by byl tzv. General Income Scheme, jemuž bude věnován prostor v následující kapitole (zjednodušeně řečeno jde o paušální příspěvek pro každého občana v hodnotě životního minima).

Co se týče daní nepřímých, již byla řeč o zrušení DPH (VAT), která podle Green Party podporuje byrokracii a brání udržitelnému rozvoji. Tento výrazný zásah by byl kompenzován zavedením jiných forem zdanění. Do doby, než by společnost začala fungovat podle stranou vytyčených principů, by proto byla přechodně zavedena tzv. ekologická daň (eco tax), jež by se týkala výrobních procesů a produktů, které poškozují životní prostředí. Jejím prostřednictvím by tak měly být firmy motivovány k ekologičtějšímu počínání. Této formě zdanění by podléhal především těžební, hutnický i chemický průmysl. Speciální formu zdanění by pak navíc představovala palivová daň (fuel tax), jejímž cílem by bylo motivovat občany k užívání ekologicky šetrných dopravních prostředků. Na místní úrovni by pak hrála důležitou roli daň z nemovitosti (land value tax), která by nahradila současnou obecní daň (council tax). Ta by hrála velkou roli v územním plánování, jelikož by znevýhodnila velké firmy v zastavování zelených ploch a naopak by upřednostňovala malé zemědělce.¹²³ Zdanění alkoholových a tabákových výrobků by bylo zachováno s tím, že by mělo tvořit až 50% jejich prodejní ceny. Získané prostředky by potom měly umožnit navýšení rozpočtu NHS. Speciálnímu zdanění by mimo jiné podléhaly například i igelitové tašky.¹²⁴ Na mezinárodní úrovni zelení v neposlední řadě také podporují daň z měnových transakcí

¹²⁰ <http://policy.greenparty.org.uk/ec#Tax>

¹²¹ *Fair is worth fighting for, Green Party General Election Manifesto 2010*, s. 15, počínaje rokem 2010 došlo ve Velké Británii k vytvoření 50procentní sazby zdanění pro osoby s příjmem nad 150 tisíc liber. V roce 2012 bylo rozhodnuto o jejím snížení na 45 procent; více viz např. VINA Gonzalo, HUTTO Robert, „Osborne’s Give-Take Budget Cuts 50% Tax, Targets Mansions“, *Bloomberg*, 22. března 2012, <http://www.bloomberg.com/news/2012-03-21/osborne-cuts-u-k-top-rate-tax-in-budget-keeping-austerity-drive.html> (staženo 23. 10. 2012)

¹²² *Green Party Manifesto 2005 – 2010: The Real Choice for a Real Change* (London: Green Party of England and Wales, 2005), s. 5, <http://greenparty.org.uk/files/manifesto/Manifesto%2005.pdf> (staženo 14. 9. 2011)

¹²³ Green Party, *Policies for Sustainable Society, Economy, Taxation*, <http://policy.greenparty.org.uk/ec#Tax>

¹²⁴ *Fair is worth fighting for, Green Party General Election Manifesto 2010*, s. 16.

(tzv. Tobin tax)¹²⁵ a v širším ohledu i tzv. Robin Hood tax zpoplatňující finanční transakce obecně.¹²⁶ Green Party navrhuje ještě celou řadu dalších dílčích daní, jež budou zmíněny dále v textu.

Až dosud se jednalo spíše o obecnější výčet požadavků strany. Následující odstavce přiblíží vize zelených v jednotlivých sektorech ekonomiky.

Zásadním sektorem pro GPEW je z pochopitelných důvodů energetika a s ní úzce související využívání přírodních zdrojů, otázka znečištění a klimatických změn. Z programových dokumentů strany lze v tomto ohledu vyčíst dvě hlavní teze, které jistě nebudou nijak překvapivé. Spotřeba energie by měla být omezena na co nejnižší úroveň a zdroje energie by měly být co možná nejvíc obnovitelné. Tím by došlo k omezení užívání fosilních paliv a tím i ke zmírnění znečištění a klimatických změn. Od užívání fosilních paliv by měly kromě výše uvedeného zdanění odrazovat i systém tzv. emisních povolenek (tradable carbon credits).¹²⁷ Zelení rovněž odmítají jadernou energii a v případě zvolení by požadovali vytyčení termínu, k němuž by všechny elektrárny ve Velké Británii ukončily provoz.¹²⁸ Pokud jde o obnovitelné zdroje, jež by měly zaujmout současnou pozici jádra a fosilních paliv, nejvyšší prioritou a podporou by byla poskytnuta sluneční a přílivové energii, využívání větrné energie v pobřežních oblastech by pak bylo podporováno minimálně stejnou měrou jako dosud.¹²⁹ Naopak by klesla podpora výzkumu jaderné fúze, jelikož v dohledné době podle zelených zatím nelze počítat s praktickým využitím jeho výsledků a pro řešení aktuální situace je tak nutné upřednostnit již nyní dostupné zdroje.¹³⁰ Používání biopaliv Green Party odmítá.¹³¹

S využíváním energií úzce souvisí dopravní politika, na níž jsou dobře zřetelné hlavní principy programu GPEW. Stranou avizované cíle jsou poměrně smělé a v dnešní době zřejmě jen stěží představitelné. Podle zelených by především mělo dojít k obecnému snížení poptávky po dopravě. Její objem (především letecké) by měl výrazně poklesnout a v rámci zvýšení bezpečnosti a ochrany životního prostředí by

¹²⁵ *Green Party Manifesto, Reach for the Future*, s. 4; Daň namířená proti měnovým spekulacím byla poprvé navržena laureátem Nobelovy ceny za ekonomii Jamesem Tobinem v roce 1972, odtud její jméno.

¹²⁶ *Fair is worth fighting for, Green Party General Election Manifesto 2010*, s. 47; Podle zelených by se mohlo jednat o 0,05% z každé transakce mezi finančními institucemi po celém světě. Usuzují, že zisky z této daně mohou být potenciálně až 250 miliard liber, jež by umožnily větší stabilitu světových trhů.

¹²⁷ Green Party, *Policies for Sustainable Society, Climate Change*, <http://policy.greenparty.org.uk/cc>

¹²⁸ K roku 2011 bylo ve Velké Británii v provozu devět jaderných elektráren, jež tvořily 19 procent produkce energie, viz např. přehledový materiál ministerstva pro energetiku a klimatické změny: <http://www.decc.gov.uk/assets/decc/11/stats/publications/dukes/5955-dukes-2012-chapter-5-electricity.pdf> (staženo 23.10. 2012)

¹²⁹ viz Ibid.

¹³⁰ Green Party, *Policies for Sustainable Society, Energy*, <http://policy.greenparty.org.uk/en>

měly být upřednostňovány ekologické druhy dopravy (nejobnovitelnějším palivem jsou podle zelených lidské svaly).

Výchozím bodem v dopravní politice Green Party je místní plánování. Města a obce by se měly vyvíjet tak, aby vzdálenost, kterou občan musí urazit mezi jednotlivými cíli, byla co nejmenší (GPEW odmítá dojíždění za prací na delší vzdálenosti a například i s ním související tzv. P+R parkoviště). Před mobilitou tedy dostane přednost přístupnost. Všechny úrovně vládnutí by pak při plánování rozvoje byly omezovány hierarchií, v níž by nejvyšší prioritu měli chodci a cyklisté a nejnižší letecká doprava.¹³²

S proměnou veřejného prostoru souvisí i omezení rychlosti na komunikacích, podle konceptu „ulice pro všechny (streets for all)“. V obcích by tak činila maximální rychlost cca 32 km/h (20 mph).¹³³ Mimo obec by se jezdilo maximální rychlostí 64 km/h (40 mph) s tím, že místní úřady by v potřebných místech mohly navrhnout další snížení rychlostního limitu. Na dálnicích by pak byla maximální rychlost stanovena na cca 89 km/h (55mph) tak, aby docházelo k co nejefektivnějšímu využívání paliva a byla zvýšena bezpečnost provozu.¹³⁴

Vrátíme-li se ještě ke skladbě jednotlivých druhů dopravy, klíčovým nástrojem, jenž má upřednostňované způsoby přepravy ztraktivnit, je opět zdanění či naopak finanční zvýhodnění podle principu „znečišťovatel platí (polluter pays principle)“. Kromě již zmíněné palivové daně (která by se týkala i letadel) by nově vznikla též daň z pořízení vozidla (vehicle purchase tax), jež by byla speciálně navýšena pro tzv. sportovní užitkové vozy (SUV), které podle GPEW více poškozují životní prostředí a pro většinu jejich majitelů jsou zcela postradatelnými.¹³⁵ U zelené strany pak jistě nijak nepřekvapí požadavek a plánované zvýhodnění přesunu nákladní dopravy ze silnic na železnici či ještě lépe na vodní kanály. Co se týče využívání paliva, strana v současné době jako nejlepší možnost uvádí elektřinu, ovšem jen za předpokladu, že je získána z obnovitelných zdrojů.¹³⁶

¹³¹ Green Party, Policies for Sustainable Society, Climate Change, <http://policy.greenparty.org.uk/cc>

¹³² Green Party, Policies for Sustainable Society, Transport, Aims and Objectives, <http://policy.greenparty.org.uk/tr#Aims>

¹³³ *Fair is worth fighting for, Green Party General Election Manifesto 2010*, s. 37.

¹³⁴ Green Party, Policies for Sustainable Society, Transport, Aims and Objectives, <http://policy.greenparty.org.uk/tr#Aims>

¹³⁵ Green Party, Policies for Sustainable Society, Transport, Personal Motorised Transport, <http://policy.greenparty.org.uk/tr#Cars>

¹³⁶ Green Party, Policies for Sustainable Society, Transport, Aims and Objectives, <http://policy.greenparty.org.uk/tr#Aims>

Sjednocujícím tématem předchozích odstavců byla regulace dopravy, druhou složkou politiky zelených, jakkoli to vzhledem k výše uvedeným principům strany může znít poměrně překvapivě, je její centralizace. Veřejná doprava na národní úrovni (železnice, autobusy) by podle GPEW byla zestátněna, což by mělo umožnit následné vybudování jednotné a pro více obyvatel dostupné dopravní sítě a tedy i zatraktivnění veřejné dopravy pro cesty na větší vzdálenosti. Do veřejného vlastnictví by měla přejít i všechna hlavní letiště.¹³⁷

V úvodu kapitoly jsme zmínili, že zelení kladou největší důraz na rozvoj terciárního sektoru ekonomiky – tedy služeb (více viz další kapitola – sociální problematika). Pro úplnost je důležité detailněji přiblížit také jejich vize ve zbývajících sektorech hospodářství (kromě již zmíněné a stěžejní energetiky), které dosud uvedeny nebyly či se jich výklad dotkl jen okrajově.

„ Pokud jde o průmysl obecně, většina hlavních myšlenek již byla popsána v souvislosti s předešlými tématy. Celková průmyslová produkce by podle GPEW měla v souladu se snížením spotřeby obyvatel poklesnout. Podniky by měly působit co nejvíce na lokální úrovni, kde by jejich rozvoj podporovaly zmíněné komunitní banky. Znečišťovatelé by byli vystaveni vyššímu zdanění a nadnárodní korporace by podléhaly přísnější kontrole. V obecnější rovině strana odmítá princip tzv. decouplingu¹³⁸ a proces tzv. kreativní destrukce.¹³⁹ Nutnost existence průmyslu nicméně nezpochybňuje. Zelení by definovali seznam tzv. cílových odvětví průmyslu (target industries), kterým by byla věnována speciální pozornost a u nichž je možnost, že by fungovaly v mezích udržitelného rozvoje. V rámci tohoto programu by tak v příštích 5 až 30 letech byla hlavní pozornost soustředěna na kontrolu znečištění, dopravu, energetiku, zemědělství a recyklaci surovin. Další oblasti jako obranný a chemický průmysl by byly výrazně omezeny a jiné (jaderná energetika) úplně zrušeny.¹⁴⁰

¹³⁷ Green Party, Policies for Sustainable Society, Transport, <http://policy.greenparty.org.uk/tr>, V současné době provozuje například pět významných britských letišť (Londýn Heathrow, Londýn Stansted, Southampton, Glasgow a Aberdeen) španělská společnost BAA Limited, v říjnu 2012 přejmenované na Heathrow Limited, viz <http://www.baa.com/media-centre/press-releases/end-of-%27baa%27> (staženo 23.10.2012)

¹³⁸ Zjednodušeně řečeno jde o myšlenku, že bohatší státy na vyšší technologické úrovni budou schopny efektivněji využívat zdroje a v konečném důsledku bude jejich ekonomika šetrnější k životnímu prostředí.

¹³⁹ Termín užitý prvně Karlem Marxem a proslavený v 50. letech politologem a ekonomem J. A. Schumpeterem. Pojem vysvětluje fungování kapitalistického zřízení neustále měnícím se prostředím ekonomiky způsobeném především technologickými inovacemi a chrlením nových výrobků, které nahrazují ty starší.

¹⁴⁰ Green Party, Policies for Sustainable Society, Industry, <http://policy.greenparty.org.uk/in>

Cíle v zemědělství v mnohém souvisí s místním plánováním. Hlavním cílem je upřednostnit drobné zemědělce před velkými společnostmi a poskytnout jim finanční podporu. GPEW ale zcela odmítá Společnou zemědělskou politiku EU (viz další kapitola - cíle v politické úrovni). Daná lokalita má být co nejvíce soběstačná tak, aby byla na nejnižší možnou míru omezena přeprava potravin. K tomu má mimo jiné přispět rozšíření spektra pěstovaných plodin. Zelení navrhují v této souvislosti zřízení ministerstva výživy (v historii existovalo během světových válek), které by jednoduše řečeno dohlíželo na to, co lidé jedí, s tím, že zvláštní pozornost by byla věnována školním jídelnám a nemocničním zařízením. Úkolem ministerstva by také bylo zajistit, aby obyvatelé daného regionu konzumovali právě především potraviny pocházející ze stejné oblasti. V tomto ohledu by byly stanoveny cíle v krátkodobém (5 let) a dlouhodobém horizontu (15 let).¹⁴¹ Na druhou stranu, v určitém rozporu s rozšiřováním zemědělské produkce je plán zelených na navýšení rozlohy lesů. Ty by podle strany měly tvořit 25% rozlohy Spojeného království.¹⁴² Vrátime-li se ještě k potravinám, zelení odmítají geneticky upravované plodiny a význam existence malých farem a s ní související zušlechťování půdy pak v neposlední řadě vidí i v boji proti klimatickým změnám. V této souvislosti nelze zeleným upřít fakt, že ve svém programu jdou mnohdy do detailu – upozorňují tak třeba na skutečnost, že půda s vysokým podílem žíhla snižuje riziko sucha i záplav a zvyšuje biodiverzitu.¹⁴³

Co se týče vědy a výzkumu, zelení v tomto ohledu nabízejí spíše obecnější vize. Věda by podle nich měla zvyšovat vzdělanost, pomoci porozumět rizikům, jimž čelí životní prostředí, a do třetice přispívat ke zlepšení kvality života občanů. Omezen byl vojenský výzkum, o redukci genetického inženýrství již byla řeč. Zelení ve svém hlavním programovém dokumentu avizují požadavek navýšení investic do vědy a výzkumu na minimálně 1% HDP. Podle údajů britského statistického úřadu (Office for National Statistics) se výdaje (státního i soukromého sektoru) mezi lety 2003 až 2009 sice pohybovaly zhruba okolo 1,7% HDP, vláda se na nich však nepodílela ani z poloviny.¹⁴⁴

¹⁴¹ Green Party, Policies for Sustainable Society, Food, <http://policy.greenparty.org.uk/fd>

¹⁴² V roce 2005 pokrývaly lesy 9 % povrchu Spojeného království, což je ve srovnání s jinými evropskými státy výrazně podprůměrná hodnota, viz zpráva Forestry Commission dostupná na [http://www.forestry.gov.uk/pdf/FCFS209.pdf/\\$FILE/FCFS209.pdf](http://www.forestry.gov.uk/pdf/FCFS209.pdf/$FILE/FCFS209.pdf) Green Party, Policies for Sustainable Society, Forestry, <http://policy.greenparty.org.uk/fr> (staženo 23. 10. 2012)

¹⁴³ Green Party, Policies for Sustainable Society, Agriculture, <http://policy.greenparty.org.uk/ag>

¹⁴⁴ Green Party, Policies for Sustainable Society, Science and Technology, <http://policy.greenparty.org.uk/st>, srov. s <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/rdit1/gross-domestic-expenditure-on-research-and-development/2009/index.html> (25. 10. 2012)

5.1.2) Sociální problematika

Kromě soběstačné a „uskromněné“ ekonomiky je cílem zelených spravedlivá rovnostářská společnost, která každému jedinci poskytne sociální zabezpečení.¹⁴⁵ Jak chce GPEW takového stavu docílit?

Vlajkovou lodí programů strany v posledních letech je výše zmíněný tzv. Citizen income scheme (příjem občana). Jednoduše řečeno, jde o návrh, na jehož základě by byla ustanovena paušální sociální podpora zhruba ve výši současné podpory v nezaměstnanosti¹⁴⁶ pro každého občana Spojeného království (GPEW tvrdí, že prostředky na vyplacení takovéto dávky by poskytlo zvýšení daně z příjmu v průměru o 7%).¹⁴⁷ Jednalo by se určitou „záchrannou sítí“, která by nahradila současné daňové úlevy a jejíž příjemce by nemusel pracovat ani aktivně hledat zaměstnání. Podle zelených by takový systém zamezil situacím, kdy se jedinec ocitne v pasti chudoby, a naopak by znamenal svobodu zvolit si libovolné a snáze i sociálně prospěšné zaměstnání. Příjem občana by se týkal i dětí, jež by dostávaly nižší příspěvky, které by byly vypláceny jejich rodičům. V případě osob se zvláštními potřebami (např. handicapovaní) by byl příspěvek naopak vyšší.¹⁴⁸

Se systémem příjmu občana úzce souvisí i výplata důchodů. Po dosažení určitého věku bude občan místo něj pobírat tzv. Citizen's pension, která bude vyšší a každoročně bude valorizována. Současně umožní seniorům při pobírání penze i dále pracovat, systém je nijak neznevýhodní. Na důchod bude možné i dále dobrovolně spořit, stejně jako bude zachována možnost firm zavést pro své zaměstnance spoření povinné.¹⁴⁹

Pokud jde o zaměstnanost a pracovně-právní vztahy, Green Party tvrdí, že zastává v této věci „holistický pohled“ v tom smyslu, že pracovní trh je součástí životního prostředí¹⁵⁰ (viz hlubinná ekologie výše). Hlavní přesvědčení zelených pak

¹⁴⁵ Green Party, Policies for Sustainable Society, Social Welfare <http://policy.greenparty.org.uk/sw>

¹⁴⁶ *Green Party Manifesto, Reach for the Future*, s. 2.

¹⁴⁷ *Ibid.*, s. 2.

¹⁴⁸ Green Party, Policies for Sustainable Society, Economy, <http://policy.greenparty.org.uk/ec#EC730>

¹⁴⁹ Green Party, Policies for Sustainable Society, Economy, <http://policy.greenparty.org.uk/ec#Pensions>

¹⁵⁰ Green Party, Policies for Sustainable Society, Workers' rights and employment, <http://policy.greenparty.org.uk/wr>

dobře ilustruje jimi samými užívané heslo „working to live, not living to work“.¹⁵¹ Práce by tedy měla sloužit k seberealizaci a zajištění životních potřeb, nikoli být smyslem života. S tímto souvisí i představy strany o úpravě pracovních poměrů. GPEW ve svých programových dokumentech avizuje podporu částečných úvazků, možnosti přerušení zaměstnání či rodičovských dovolených. Měl by podle nich být odstraněn rozpor mezi domovem a místem, kde člověk pracuje, a lidé by měli celkově pracovat méně. Zelení by ponechali 28 dní placené dovolené, jsou však zastánci 35hodinového pracovního týdne, přičemž tvrdí, že je však třeba nejprve analyzovat důsledky zavedení této praxe ve Francii a poučit se z něj. Obecně pak strana usiluje o lepší ochranu zaměstnanců ve vztahu k zaměstnavatelům, k níž by měl přispívat i nově zřízený Pracovní soud (Labour court).¹⁵²

V dalších dílčích oblastech sociální problematiky zelení nepřinášejí tolik zásadní požadavky a ve svém programu mají spíše obecnější cíle. Ve zdravotnictví by tak zachovali víceméně současný systém NHS s tím, že by byla financována speciální daní, která by tvořila součást celkové daně z příjmu. Zdravotnictví jako takové by pak mělo jako ostatní oblasti být co nejvíce decentralizované. Dále by GPEW údajně zrušila poplatky za předpis a v neposlední řadě by se také snažila zajistit lepší dostupnost dentální péče. Zubaře, kteří před několika lety masivně opouštěli NHS,¹⁵³ by proto motivovala k návratu.¹⁵⁴

Decentralizované by podle zelených mělo být i školství. GPEW upřednostňuje existenci malých škol s maximálně 20 dětmi ve třídě. Ty by se pak již od sedmi let měly učit cizí jazyk. Zelení jsou proti tzv. grammar schools, jelikož podle nich není možné, aby jediný test již v 11 letech věku rozhodl o budoucí dráze a případné akademické úspěšnosti žáka. Vysoké školství by mělo být bezplatné.¹⁵⁵ Pokud jde o předškolní zařízení, ta by se měla soustředit na osobnostní rozvoj dítěte a hry, nikoli na teoretické vzdělávání.¹⁵⁶ Zvláštní pozornost je pak třeba věnovat snaze zelených o omezení vlivu reklamy na děti. Tento problém dávají do souvislosti s existující „kulturou konzumu“. Neudržitelný rozvoj a důraz na materiální hodnoty podle nich pramení právě ze skutečnosti, že již nejmenší děti jsou vystaveny masivní reklamě, především

¹⁵¹ *Fair is worth fighting for, Green Party General Election Manifesto 2010*, s. 9.

¹⁵² Green Party, *Policies for Sustainable Society, Workers rights and employment*, <http://policy.greenparty.org.uk/wr>

¹⁵³ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/health/4886846.stm> (staženo 25. 10. 2012)

¹⁵⁴ Green Party, *Policies for Sustainable Society, Health*, <http://policy.greenparty.org.uk/he>

¹⁵⁵ *Green Party Manifesto, Reach for the Future*, s. 6.

¹⁵⁶ Green Party, *Policies for Sustainable Society, Education*, <http://policy.greenparty.org.uk/ed>

prostřednictvím televize. Green Party by proto usilovala o regulaci reklamy a její postupné omezování.¹⁵⁷

V oblasti kriminality zmiňme jen několik bodů z programu strany. GPEW požaduje snížení počtu vězňů a zlepšení jejich podmínek. Zavedla by však nové tresty za zločiny proti životnímu prostředí a zvířatům. Dále strana požaduje zákaz některých druhů zbraní (brokovnice) a vyzývá všechny státy světa ke zrušení trestu smrti.¹⁵⁸ V této souvislosti můžeme zmínit také vztah zelených k drogové problematice. O snaze o snížení spotřeby alkoholu a tabákových produktů již byla řeč. Zelení by pak dále chtěli reformovat Zákon o zneužívání drog z roku 1971 (Misuse of Drugs Act)¹⁵⁹, z něhož by vyřadili konopí.¹⁶⁰

Druhou stranou mince jsou v případě kriminality lidská práva. Pro GPEW se samozřejmě jako u každé zelené strany jedná o důležité téma. Zvláštní pozornost pak strana věnuje komunitě leseb, gayů, bisexuálů a transsexuálů (LGBT). Podporuje mimo jiné sňatky osob stejného pohlaví a možnosti adopce dětí z jejich strany.¹⁶¹ K tématu se ještě vrátíme v následující části práce, jelikož hraje roli ve volebních výsledcích strany a souvisí se zmíněným „fenomémem“ Brightonu. S otázkou lidských a občanských práv pak souvisí také vztah k imigraci. Zde je nutné zmínit, že GPEW by jako vládní strana usilovala v Británii o ukončení užívání konceptu národnosti. Napříště by tak existovali jen britští občané, kterými by byli všichni lidé žijící v zemi (a mohli by tedy pobírat zmíněný Citizen's income). Ve vztahu k imigrantům by tak strana byla dle svých programových prohlášení oproti současnému stavu mnohem vstřícnější (ilegální imigranti by na příklad po pěti letech získávali automaticky občanství). Strana by v tomto duchu také omezila hraniční a imigrační kontroly. Na druhou stranu zelení nesouhlasí se současnou podobou Schengenského prostoru a to z toho důvodu, že vytváří často zmiňovanou „pevnost Evropa“ (volební program z roku 2001 ji označuje za rasistickou)¹⁶² a ohrožuje tak obecně lidská práva (strana pak také zdůrazňuje, že pokud by byl uveden do praxe její program ekonomické soběstačnosti světových

¹⁵⁷ Green Party, Policies for Sustainable Society, Culture, Media and Sport, <http://policy.greenparty.org.uk/cms>

¹⁵⁸ Green Party, Policies for Sustainable Society, Crime and Justice, <http://policy.greenparty.org.uk/cj>

¹⁵⁹ zákon viz zde: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1971/38/pdfs/ukpga_19710038_en.pdf

¹⁶⁰ Green Party, Policies for Sustainable Society, Drug use, <http://policy.greenparty.org.uk/du>

¹⁶¹ Green Party, Policies for Sustainable Society, Responsibilities and Rights, <http://policy.greenparty.org.uk/r>

¹⁶² *Green Party Manifesto, Reach for the Future*, s. 13.

regionů, k imigraci by v zásadě nemuselo docházet).¹⁶³ O evropské politice zelených obecně pak bude řeč v následující kapitole.

5.2) Cíle v úrovni politické struktury

Abychom následovali vytyčený teoretický rámec, tato kapitola bude analyzovat cíle GPEW v úrovni politické struktury. Znalost toho, do jaké míry strana usiluje o změnu politického uspořádání, pak spolu se znalostí jejích cílů v socioekonomické oblasti umožní zařadit ji do Dahlem načrtnuté typologie a následně usnadní rozpoznání strategie, kterou strana užívá pro své prosazení. Cíle v této oblasti pak budou analyzovány na třech úrovních v souladu s konceptem víceúrovňového vládnutí. Nejprve prozkoumáme úroveň národní a následně pak i nadnárodní a lokální.

5.2.1) Národní úroveň

Zřejmě nebude znít překvapivě, když budeme tvrdit, že oproti tradičním a zavedeným stranám jsou angličtí zelení ve svých cílech ve vztahu k politickému uspořádání dosti radikální. Jimi navrhované změny by znamenaly výraznou proměnu základů britského politického systému, který by přišel o řadu svých tradičních aspektů.

Pro cíle GPEW v politické oblasti platí v obecné rovině totéž co v rovině ekonomické. Základní „mantrou“ i zde zůstává maximální přesun těžiště rozhodování na místní úroveň. S tím následně souvisí i důraz na přímou demokracii, snadný přístup občanů k informacím a transparentnost vládnutí. „Vláda proto musí existovat na mnoha úrovních založených na geografických oblastech, v jejichž rámci může být vykonáván soubor funkcí lidmi, které k sobě váží určité vazby,“ stojí v základním programovém dokumentu strany.¹⁶⁴ Tyto oblasti by opět měly být co nejvíce soběstačné. Požadavky zelených tedy vycházejí z v evropské politice často zmiňovaného principu subsidiarity.

¹⁶³ Green Party, Policies for Sustainable Society, Nationality, <http://policy.greenparty.org.uk/ny>

¹⁶⁴ Green Party, Policies for Sustainable Society, Public Administration, <http://policy.greenparty.org.uk/pa>

Zelení by navrhované změny zakotvily do nové psané ústavy, jejíž vypracování by dostala za úkol nově zřízená Ústavní komise (Constitutional Commission), která by byla zcela nezávislá na Westminsteru (strana uvádí, že její členové by měli být voleni a měli by reprezentovat všechny tři úrovně vlády, další podrobnosti však neuvádí). Komise by v rámci své činnosti měla navrhnout reformu volebního systému a upravit pravomoci parlamentu, které by se podle GPEW měly snížit právě ve prospěch lokální úrovně. V neposlední řadě by pak komise převzala úlohu komisí pro hranice volebních obvodů (Boundary Commissions) a Volební komise (Electoral Commission s tím, že i v budoucnu by jí zůstala pravomoc nad revizí volebních obvodů. Ústava by pak měla zahrnovat i Listinu práv (Bill of Rights).¹⁶⁵

Co se týče reformy volebního systému, zelení jako malá strana logicky usilují o systém poměrného zastoupení. Jako přijatelné strana označuje systémy jednoho přenosného hlasu (Single Transferable Vote – STV) a systém dodatečných míst (Additional Member System – AMS). Jak pro volby do Dolní sněmovny, tak pro volby na místní úrovni GPEW jako ideální systém spatřuje právě AMS. V případě voleb do Dolní sněmovny by voliči odevzdávali dva hlasovací lístky – jeden pro kandidáta v daném obvodu a jeden pro stranu s tím, že případný nepoměr počtu poslanců a celkově získaných hlasů by byl na regionální úrovni „dorovnán“ právě dodatečnými místy. Tento systém by obdobně fungoval i na lokální úrovni, kde by podle Green Party umožňoval vytváření reprezentativnějších a menších vlád než systém STV. Občané by opět volili zvlášť stranu a zvlášť své radní.¹⁶⁶ V případě voleb do Evropského parlamentu nemá GPEW důvod být proti jeho zachování – sama jej označuje za spravedlivý.¹⁶⁷ Kromě změny volebního systému pak zelení požadují stanovení fixních volebních období, které by v případě parlamentu mělo trvat čtyři roky,¹⁶⁸ a snížení volebního věku na 16 let. Úprav by pak doznalo i financování stran, které by byly financovány čistě ze státní pokladny.¹⁶⁹

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Ibid., Strana ve svém programu uvádí, že na implementaci systému AMS v místních komunitách by dohlížela Ústavní komise, což je v rozporu s předchozími tvrzeními o nezávislosti komise při výběru volebního systému.

¹⁶⁷ *Green Party, Real Progress. European Election Manifesto 2004* (London: Green Party of England and Wales, 2004), s. 33, <http://greenparty.org.uk/files/manifesto/EuroManifesto2004.pdf> (staženo 14. 9. 2011)

¹⁶⁸ V roce 2011 schválil parlament tzv. Fixed-term Parliaments Act stanovující fixní pětiletá volební období, viz <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2011/14/introduction/enacted> (staženo 23. 3. 2011)

¹⁶⁹ Green Party, *Policies for Sustainable Society, Public Administration*, <http://policy.greenparty.org.uk/pa>

O úpravě pravomocí parlamentu již byla řeč. Úbytek jeho pravomocí ve prospěch místní úrovně by byl „kompenzován“ získáním nových pravomocí ve vztahu k vládě a premiérovi. Dolní sněmovna by tak nově volila prvního ministra (First minister), který by jednal jako hlava vlády a mohl by být poslanci logicky i odvolán. Dále by byl zvolen i apolitický „Speaker“, jenž by figuroval jako hlava státu. Otázkou však je, jak je tato představa slučitelná se zachováním monarchie.

Role exekutivy by tak oproti současnému stavu byla výrazně oslabena. V rámci zmíněné snahy o transparentnost pak zelení ve svých programových dokumentech volají po veřejném jednání parlamentních výborů a komisí. Parlament by se tak měl podle jejich představ stát ústředním a snáze kontrolovatelným vykonavatelem moci na národní úrovni. K tomuto je nutné dodat, že výrazné změny GPEW požaduje i v souvislosti s fungováním Sněmovny lordů, která by jako taková měla být podle zelených zrušena a nahrazena volenou druhou komorou. Její členové by byli voleni na dobu deseti let s tím, že znovuzvolení by nebylo možné. Pro větší nezávislost na Dolní sněmovně by měl být užit jiný volební systém, ideálně STV. Funkcí nové druhé komory by byla kontrola sněmovnou předkládané legislativy a její případné upravování. Konečné slovo by však i nadále zůstávalo poslancům.

Pokud dosud zmíněné požadavky strany směřem k pilířům britského politického systému byly poměrně radikální, jako revoluční by bylo možné označit postoj Green Party vůči panovníkovi a královské rodině. Strana striktně odmítá princip dědičnosti, který by „neměl ve vládě mít místo“. Panovník by proto měl být zcela oddělen od vlády a zbaven všech politických pravomocí (jak bylo zmíněno výše, hlavou státu by se stal „Speaker“ volený Dolní sněmovnou), strana tak de facto zastává republikánské postoje, i když zde je její program poněkud nejasný, když přímo neříká, jakou pozici by přesně královská rodina měla zaujímat.¹⁷⁰ Uvádí však, že členové královské rodiny by nově měli stejná práva i finanční povinnosti a část jejich majetku by se stala veřejným vlastnictvím. Panovník by také přestal figurovat jako hlava Church of England, která by přestala být státní církví.¹⁷¹

¹⁷⁰ Předsedkyně Lucasová podporuje zájmovou skupinu Republic žádající vytvoření republikánské ústavy, viz: <http://www.republic.org.uk/Who%20we%20are/Our%20Supporters%20Include/index.php> (staženo 25. 3. 2011)

¹⁷¹ Green Party, Policies for Sustainable Society, Public Administration, <http://policy.greenparty.org.uk/pa>

5.2.2) Nadnárodní (evropská) úroveň

Výrazných změn by podle zelených neměla zůstat „ušetřena“ ani Evropská unie, pro kterou nabízejí svou „zelenou vizi“ (Green Vision for Europe). GPEW se vyslovuje pro setrvání Spojeného království v EU tak, aby ji mohlo „reformovat zevnitř“. ¹⁷² Tato reforma by pak byla úzce spojená s kroky, které zelení navrhují v ekonomice samotné Velké Británie – tedy posun k soběstačnosti regionálních komunit apod.

Evropská unie totiž podle Green Party již opustila svůj původní cíl, kterým mělo být zachování míru v Evropě, a na místo toho slouží jako velký regionální celek směřující k „superstátu“ sloužícímu pouze ekonomickým zájmům. ¹⁷³ I z tohoto důvodu se volební program strany pro volby do Evropského parlamentu v roce 2009 nazýval „it’s the economy, stupid“. ¹⁷⁴ Podle představ strany by proto EU měla být tvořena zcela novými strukturami, které by vycházely ze spolupráce regionů. Konečným stavem by byla jejich konfederace, jež by nahradila současnou podobu EU, která je podle zelených fundamentálně chybná. Tato změna by s sebou pak nutně nesla požadavek změn současných unijních institucí. GPEW by rovněž výrazně upravila pravomoci těchto institucí, přičemž stěžejní úlohu by Unie získala v boji s klimatickými změnami či za lidská práva ve světě. Dále by měla EU kompetence již jen v kulturní oblasti, diplomacii (reprezentace ve světě, udržování míru) a v ekonomice (dohled nad nadnárodními společnostmi - TNCs). ¹⁷⁵

Pokud jde o fungování a podobu institucí, největších změn by měla doznat Evropská komise, kterou GPEW shledává nedemokratickou. Její pravomoci by měly být omezeny tak, aby dále jen sloužila Radě, případně Parlamentu. Navrhování legislativy či rozpočtu by však v jejích kompetencích zůstalo zachováno. Významnější roli by tedy podle zelených hrála Rada (pro přijetí rozhodnutí by zde bylo nutné kromě výše uvedených oblastí s výlučnými pravomocemi EU dosáhnout jednomyslnosti) a Parlament, jehož roli by měly posílit kontrolní výbory atp. Europoslanci by pak měli být voleni na bázi poměrného volebního systému v pokud možno malých volebních obvodech. Co se týče Soudního dvora EU, zelení požadují jasné vymezení jeho pravomocí a odmítají, aby nadále svými rozsudky a interpretacemi zásadně ovlivňoval

¹⁷² Green Party, Policies for Sustainable Society, Europe, <http://policy.greenparty.org.uk/eu>

¹⁷³ V zásadě se jedná o postoj korespondující s učením Amsterdamské školy neomarxismu.

¹⁷⁴ „it’s the economy, stupid“, *The Green Party Manifesto for 2009 European Parliament elections*, s. 1, slogan z volební kampaně Billa Clintona v roce 1992.

¹⁷⁵ Green Party, Policies for Sustainable Society, Europe, <http://policy.greenparty.org.uk/eu>

směřování evropské integrace¹⁷⁶ (otázkou samozřejmě je, zda je tomuto možné zabránit). Z výše uvedeného je pak patrné, že s výrazným navýšením pravomocí by mohl počítat i Výbor regionů. Všechny zmíněné změny institucí by pak byly zakotveny v ústavě EU, kterou zelení dlouhodobě podporují.¹⁷⁷ Její přijetí pak podle nich musí být schváleno v referendech, která by se konala i v případě budoucích úprav tohoto dokumentu.¹⁷⁸

Již bylo uvedeno, že zelení současnou EU vnímají především jako hospodářský prostor. Po představení jejich ekonomického programu v předchozích kapitolách práce je tedy nasnadě, že existence jednotného vnitřního trhu je pro stranu nepřijatelná. V rámci podpory regionálních ekonomik GPEW navrhuje znovuzavedení cel, státům pak má být zachována možnost samostatně nastavovat daňovou politiku a sestavovat rozpočet. Zelení ze stejného důvodu vystupují proti transevropským dopravním sítím, současné podobě společné zemědělské politiky (ze společné rybolovné politiky by GPEW Británii chtěla vyvázat)¹⁷⁹ a odmítají i společnou evropskou měnu. Podle Green Party by se mělo ve Velké Británii uspořádat referendum, s tím, že strana by byla jasným zastáncem „Ne“.

Dosud byla řeč o bývalém prvním pilíři EU. Je však také nutné zmínit stanoviska strany v oblasti zahraničních vztahů EU a dřívějšího třetího pilíře. Mírný „zádrhel“ zde ovšem představuje fakt, že podle zelených by EU žádnou společnou zahraniční, natož pak případně obranou, politiku vést neměla. Strana totiž spatřuje pro zajištění míru v Evropě jako ideální Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). I přesto by ale podle zelených mohly členské státy v zahraničně-politických záležitostech (mírové iniciativy apod.) spolupracovat, avšak pouze v případech, kdy dospějí k jednomyslnému rozhodnutí. Dodejme rovněž, že Green Party zcela odmítá existenci NATO a je odpůrcem jeho rozšiřování dále na východ.¹⁸⁰ Také požadovala stažení britských jednotek z Afghánistánu.¹⁸¹

V předešlé kapitole již byla řeč o postoji zelených k Schengenskému prostoru. Doplňme jen, že podle GPEW jeho existence slouží k diskriminaci etnických menšin

¹⁷⁶ Green Party, Policies for Sustainable Society, Europe, <http://policy.greenparty.org.uk/eu>

¹⁷⁷ Green Party, *Real Progress. European Election Manifesto 2004*, s. 26, „it's the economy, stupid“, *The Green Party Manifesto for 2009 European Parliament elections*, s. 28,

¹⁷⁸ Green Party, Policies for Sustainable Society, Europe, <http://policy.greenparty.org.uk/eu>

¹⁷⁹ „it's the economy, stupid“, *The Green Party Manifesto for 2009 European Parliament elections*, s. 25.

¹⁸⁰ Green Party, Policies for Sustainable Society, Europe, <http://policy.greenparty.org.uk/eu>

¹⁸¹ Vystoupení Caroline Lucas v Dolní sněmovně, 9. září 2010,

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmhansrd/cm100909/debtext/100909-0002.htm#10090911002098> (staženo 30. 3. 2012)

uvnitř EU, shromažďování informací o obyvatelích zemí EU a v konečném důsledku tedy k omezování občanských práv. Zelení proto Schengenský prostor i připojení Británie k tomuto odmítají, jakkoliv nezapomínají zdůraznit, že obecně jsou zastánci svobody pohybu osob. „Refugees are made, not born,“ je jedno z hesel GPEW v této problematice.¹⁸² Strana tak v principu podporuje společnou unijní imigrační politiku a je i zastáncem rozšiřování EU. Podle GPEW by se měly stát členem EU všechny evropské státy.¹⁸³

5.2.3) Lokální úroveň

Podobě politického rozhodování na lokální úrovni a fungování místních komunit se do velké míry věnovaly již předešlé kapitoly. Je z nich patrné, že zelení této úrovni vládnutí přikládají velkou váhu a uvítali by přenos kompetencí z národní úrovně právě tímto směrem.

Co se týče organizace a uspořádání regionálních a místních územních jednotek, podle GPEW není důvod, proč by současná soustava hrabství, distriktů a tzv. unitary authorities¹⁸⁴ nemohla úspěšně fungovat i nadále. Zelení jsou názoru, že současný systém má svoje historické opodstatnění a naopak se vyslovují proti zřizování nových unitary authorities a zvětšování distriktů z toho důvodu, že již v dnešní době tyto jednotky obývá průměrně více obyvatel než obdobné oblasti v jiných zemích.¹⁸⁵

Změny naopak strana požaduje pro anglické regiony. Ty vznikly v roce 1994 mimo jiné pro statistické účely, kromě Velkého Londýna však nedisponují volenými zastupitelstvy a jejich legitimita je tak dosti omezená.¹⁸⁶ To by se podle zelených mělo změnit zřízením regionálních shromáždění, jejichž členové by byli voleni na základě poměrného volebního systému. Shromáždění by převzala pravomoci současných

¹⁸² Green Party, *Real Progress. European Election Manifesto 2004*, s. 28

¹⁸³ Green Party, *Policies for Sustainable Society, Europe*, <http://policy.greenparty.org.uk/eu>

¹⁸⁴ typ samostatného správního obvodu. Obvykle zahrnuje oblast měst a jejich okolí. Více viz http://www.direct.gov.uk/en/Governmentcitizensandrights/UKgovernment/Localgovernment/DG_073310; a přehled jednotlivých územních celků v Anglii <http://www.communities.gov.uk/documents/statistics/pdf/1622442.pdf> (staženo 30. 3. 2012)

¹⁸⁵ Green Party, *Policies for Sustainable Society, Public Administration*, <http://policy.greenparty.org.uk/pa>

¹⁸⁶ <http://www.ons.gov.uk/guide-method/geography/beginner-s-guide/administrative/england/government-office-regions/index.html> (staženo 30. 3. 2012)

institucí jako regionální Government Offices (GOs), Regional Development Agencies (RDA) a Regional Chambers (RCh). Speciální pravomoci by pak získala v daňové politice.¹⁸⁷

Do hledáčku si vzala GPEW i londýnskou City, které by zrušením City of London Corporation odebrala její speciální status. Byl by zrušen i úřad starosty a místní policie a všechny dosavadní pravomoci by byly převedeny na Velký Londýn.¹⁸⁸ Samozřejmě lze spekulovat, zda GPEW natolik vadí speciální statut oblasti, či spíše její samotná podstata. Na základě výroků předsedkyně strany Caroline Lucasové, která City kvůli její „deregulované bezohlednosti“ viní ze zhoršení dopadů finanční krize roku 2008,¹⁸⁹ je však možné se spíše přiklonit ke druhé možnosti.

Green Party jakožto strana, která se již v roce rozdělila na severoirskou, skotskou a anglicko-velšskou část, logicky podporuje i devoluci jednotlivých zemí království. Dokonce pak tvrdí, že mohou být zcela nezávislé, pokud se tak jejich obyvatelé rozhodnou v referendech.¹⁹⁰ Stejně jako anglické regiony, i země obecně by měly získat pravomoci v nastavování daňového systému.¹⁹¹

5.3) Konkrétní cíle v souvislosti s politikou vlády

Dahlův teoretický rámec doplňuje cíle opozičního subjektu v socioekonomické a politické oblasti ještě o jednu dimenzi. Jde o vztah dané strany či hnutí ke konkrétním politickým rozhodnutím v danou chvíli vládoucí politické elity a dále také požadavek na její personální obměnění. Tato třetí rovina slouží v Dahlově teorii pro rozlišení politických stran s komplexním programem od zájmových skupin a dalších subjektů zahrnutých v již zmiňované typologii (Příloha č. 1: Typy opozice podle Roberta Dahla).

¹⁸⁷ Green Party, Policies for Sustainable Society, Public Administration,
<http://policy.greenparty.org.uk/pa>

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ Vystoupení Caroline Lucas v Dolní sněmovně, 12. prosince 2011,
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmhansrd/cm111212/debtext/111212-0001.htm#1112127000653> (staženo 30. 3. 2012)

¹⁹⁰ Green Party, Policies for Sustainable Society, Public Administration,
<http://policy.greenparty.org.uk/pa>

¹⁹¹ *Green Party Manifesto 2005 – 2010: The Real Choice for a Real Change*, s. 27.

O personální obměnění vlády usilují všechny opoziční subjekty s výjimkou zájmových skupin, tedy logicky i GPEW. Odpor proti vládou přijímaným zákonům již ale všechny opoziční subjekty nespojuje. Do této skupiny nepatří například tzv. office-seeking parties. Z představení programových cílů Green Party v předchozích částech ale vyplývá, že strana musí být aktivní i ve směru ke konkrétním zákonům a lze snadno vyčíst, která rozhodnutí britské vlády může podporovat, a které naopak. Přesto zmíníme alespoň některé kroky vlád z předchozích let, vůči kterým GPEW zaujala jasně odmítavý postoj.

Jedním z velkých témat posledních let bylo zvyšování poplatků za vysokoškolské studium. GPEW argumentovala tím, že studium by mělo být přístupné všem s tím, že absolventi univerzit, kteří logicky pobírají vyšší příjmy, prostředky do školství „vrátí“ prostřednictvím daní¹⁹² (Jak bylo uvedeno, zelení jsou zastánci výrazně progresivního zdanění příjmů). Na základě obdobných principů Green Party odmítala i vládní plány na reformu NHS směřující údajně k vyšší privatizaci zdravotnictví. Slovy brightonského radního zelených Jasona Kitcata, zdravotnictví není „trh s fazolemi nebo laptopy“, jelikož lidé si nevybírají, jestli budou nemocní.¹⁹³ Dále strana prostřednictvím své předsedkyně Lucasové po jejím zvolení poslankyní Dolní sněmovny nepodpořila tzv. Supernannuation act, který napříště snižoval odstupné propuštěným státním úředníkům v rámci vládních úspor po finanční a hospodářské krizi, z důvodu, že za krizi mají platit jiní, a ne „obyčejní“ úředníci.¹⁹⁴ Na závěr můžeme zmínit ještě postoj GPEW k rovněž hojně diskutovanému tématu posledních let, jímž bylo plánované rozšíření letiště Heathrow v Londýně. Lucasová tehdy uvedla, že jde o rozhodnutí, které pohrdá životním prostředím, zdravím občanů Spojeného království a demokratickým procesem.¹⁹⁵ Jde samozřejmě pouze o stručný výčet několika příkladů aktivity GPEW v souvislosti s aktuálními politickými tématy, navíc vesměs negativní postoje. Možnost prosadit vlastní myšlenky je však pro zelené na národní úrovni velmi omezená, větší šance pro ně představuje úroveň místní, o které bude řeč podrobněji v následující

¹⁹² Green Party, Tuition fee increase unacceptable says Lucas, 17. června 2010, <http://www.greenparty.org.uk/mediacentre/releases/17-06-10-tuition-fees-letter-Caroline-Lucas.html> (1. 4. 2012)

¹⁹³ Green Party, Privatisation is bad for NHS patients, 9. června 2010, <http://www.greenparty.org.uk/mediacentre/releases/07-06-2010-Jason-Kitcat-Privatisation-NHS-Healthcare.html> (staženo 23. 10. 2012)

¹⁹⁴ Vystoupení Caroline Lucasové v Dolní sněmovně, 7. září 2010, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmhansrd/cm100907/debtext/100907-0003.htm#10090752000312> (staženo 31.3. 2012)

¹⁹⁵ Green Party, Decision puts UK in breach of EU air quality guidelines, 15. ledna 2009, <http://www.greenparty.org.uk/mediacentre/releases/2009-01-14-heathrow.html> (staženo 23. 10. 2012)

kapitole. I z těchto několika příkladů však vyplývá, že Green Party se snaží hrát v rámci možností na britské politické scéně aktivní roli.

V rámci Dahlovy typologie je ji tedy možné zařadit mezi subjekty, které usilují o změnu specifických politik vlády. Totéž platí i o pro personální složení vlády a z předešlých kapitol vyplývá, že GPEW usiluje i o změnu socioekonomické struktury země. Tím, že Green Party splňuje tyto tři proměnné, je podle Dahlovy typologie strukturální opozicí. Subjekty, které v rámci této kategorie usilují o změnu socioekonomického uspořádání, mohou být buď revoluční hnutí, která požadují i změnu politických struktur, nebo strany tzv. demokratického sociálně-strukturálního reformismu.¹⁹⁶ Označit GPEW za revoluční hnutí by bylo příliš odvážné, jakkoli je sporné, do jaké míry žádá změnu politického uspořádání Spojeného království. Na jednu stranu, zelení nijak nezpochybují demokratické základy britské společnosti, na stranu druhou, jejich vztah k existenci monarchie je již problematičtější. GPEW sice je někdy označována za republikánskou stranu¹⁹⁷ a jak bylo uvedeno výše, žádá, aby královská rodina, byla zbavena svých politických kompetencí, explicitní požadavek na zrušení monarchie a zavedení republiky však v jejích programových dokumentech nezaznívá. Dalším a zřejmě i hlavním důvodem k neoznačení Green Party za revoluční hnutí je pak její účast ve volbách a snaha prosadit se demokratickou cestou, čemuž se ostatně bude věnovat další část práce. GPEW tedy budeme v dalších částech textu považovat za stranu demokratického sociálně-strukturálního reformismu s tím, že na pomyslném spektru těchto stran by (minimálně v rámci britských reálií) patřila zřejmě k radikálnějšímu křídlu. Toto konstatování sice samo o sobě nemá příliš velkou vypovídací hodnotu, umožní nám ovšem lépe rozpoznat a pochopit strategii, pomocí které se zelení chtějí na britské politické scéně prosadit. Právě tomu se bude věnovat následující část práce.

6) Strategie GPEW

¹⁹⁶ Příloha č. 1: Typy opozice podle Roberta Dahla.

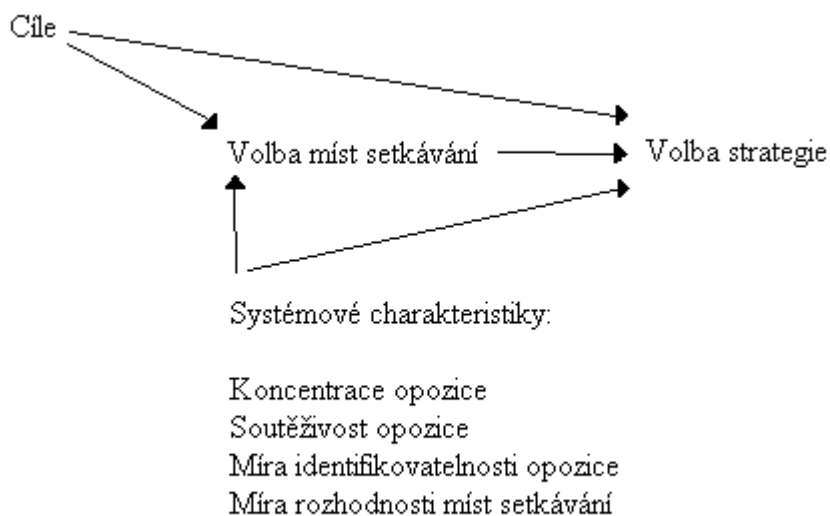
¹⁹⁷ viz např. zde <http://www.republic.org.uk/blog/?p=1188> (staženo 23. 10. 2012)

V kapitole věnující se historickému vývoji Green Party jsme ukončili podrobnější výklad víceméně v době, kdy se strana vnitřně zkonsolidovala a spolu s dalšími faktory jí tak byl umožněn relativní volební úspěch při volbách do Evropského parlamentu v roce 1999. Následující část práce se bude detailně věnovat období let 1999 až 2011 – tedy době, v níž strana získala první zástupce v Evropském parlamentu, znásobila počet svých radních, získala první poslankyni v Dolní sněmovně a v neposlední řadě rovněž ovládla první městské zastupitelstvo. Naším cílem bude odhalit, co stálo za těmito (dílčími) úspěchy a analyzovat jakou strategii zelení v dané době pro své prosazení užívali.

I tato část práce bude využívat teoretický rámec Roberta Dahla, jakkoli ten je v otázce stranických strategií poměrně obecný a otevřený. Dahl přiznává, že strategií, které si konkrétní subjekt může zvolit, je neomezený počet, a nabízí tak pouze čtyři základní kategorie, z nichž je možné dále vycházet (viz kapitola 2.1.1). Připomeňme, že se jedná o následující: 1) Opoziční subjekt se soustředí na úspěch v parlamentních volbách, který je pro vytvoření vlády rozhodující, 2) subjekt nemá dostatek hlasů pro získání parlamentní většiny a usiluje proto o účast v koaličním kabinetu, kde se následně snaží vyjednat co nejlepší podmínky, 3) stejná jako předchozí strategie s tím, že opozice se navíc zaměřuje na kvazi-oficiální jednání v dalších strukturách (v zemích se silným korporativismem), 4) opozice přijímá specifickou taktiku, jelikož úspěch v daném „místě setkávání“ není nezbytný či rozhodující, a může se soustředit na větší množství aktivit jako mezipartajní vyjednávání, akce na místní úrovni, „pressure group activities“ atd..

Na základě znalosti britského politického systému je možné tvrdit, že pro tři nejsilnější strany by platily strategie č. 1) či případně 2). V případě GPEW je ovšem situace daleko složitější. Dá se říci, že strana musí zvolit strategii, díky níž se teprve stane stranou, která bude moci využívat strategii č. 1) či 2). V jisté rovině by tak spadala do kategorie č. 4) (jiná pro ni nepřipadá v úvahu) z důvodu, že například úspěch (vítězství) v parlamentních volbách pro ni není nezbytný v tom smyslu, že si nejprve potřebuje vybudovat určitou pozici, aby na takový úspěch vůbec mohla pomýšlet. To, že GPEW ale užívá specifickou taktiku, zřejmě platí.

V obecnější rovině lze vycházet z již dříve uvedeného schématu, podle něhož jsou proměnnými, které vytvářejí strategii strany její cíle, systémové vlastnosti politické opozice a „místa setkávání“. Ta jsou pak zároveň rovněž volena na základě prvních dvou proměnných:

Budeme-li schéma aplikovat na případ GPEW v britském politickém systému, můžeme tvrdit, že GPEW se snaží jako strukturálně reformistická strana prosadit své programové cíle, jež jsou jak v socioekonomických, tak v politických otázkách velmi radikální, v prostředí, kde existovala podle Dahla koncentrovaná, striktně soutěživá a jasně identifikovatelná opozice (viz výše). S přihlédnutím k výsledku voleb v roce 2010 by tato tvrzení již zřejmě nebyla tak snadná, ve sledovaném období by ale přesto stále platila. Dahl pak dále tvrdí, že „místem setkávání“ jsou v Británii výhradně parlamentní volby, toto tvrzení jsme ale v předešlých kapitolách vzhledem k přesunu k víceúrovňovému vládnutí zpochybnili.

Při určení strategie nám tedy může pomoci několik výchozích faktů. To, že by se GPEW výrazněji prosadila v parlamentních volbách, bylo a je velice nepravděpodobné. Logicky se proto soustředí na zbylé dvě úrovně vládnutí, kde jsou její šance větší. Případný úspěch na těchto úrovních pak může zúročit na úrovni národní. Vzhledem k systémovým vlastnostem opozice jako celku je nepravděpodobná spolupráce s jinými subjekty, GPEW se proto musí spoléhat na vlastní síly a voliče oslovit sama. Zde ji ovšem situaci ztěžuje fakt, že není parlamentní stranou a na voliče tak může (i vzhledem ke svému programu) působit méně věrohodným dojmem než ostatní subjekty. Zdá se tedy, že strana se pohybuje v určitém začarovaném kruhu a cílem její strategie musí být nalezení „skuliny“, kterou může do vyšších politických pater výrazněji vstoupit, jedině v nich má totiž šanci prosadit své výše uvedené radikální záměry.

Cílem následujících odstavců bude tedy tuto strategii blíže prozkoumat. Kromě volební strategie – analýzy výběru „míst setkávání“ i jejich zpětnému vlivu na taktiku strany – se budou zabývat i strategií nevolební, která v rámci 4. kategorie dle Dahlovy typologie také hraje svou roli. Východiskem bude analýza změn vnitřní struktury strany, na které navazují vnější projevy stranické strategie. Hlavní důraz bude kladen na účast Green Party ve volbách, budeme se ale také snažit definovat cílového voliče GPEW, image, jakého se strana snaží dosáhnout, i způsoby jejího vymezení vůči jiným politickým subjektům.

6.1) Nevolební strategie, 1. část - vnitřní struktura GPEW

Otázka vnitřní struktury strany není sice přímo součástí strategie strany ve smyslu utkávání se s politickou konkurencí či oslovování potenciálních voličů, přesto je nutné z ní vycházet. Jedná se o aspekt, který stranu navenek silně ovlivňuje a především v případě Green Party, uvnitř které se v minulosti o její uspořádání vedli silné diskuze, se jedná o důležitý faktor (připomeňme, že spory mezi konkurenčními křídly strany o stranickou strukturu vedly na přelomu 80. a 90. let ke hluboké krizi strany – viz výše aféra Maingreen a iniciativa Green 2000).

6.1.1) Vedení strany

Výsledkem těchto zásadních rozporů byla skutečnost, že zelení až do roku 2007 neměli ve svém čele předsedu či předsedkyni. Podle kompromisního návrhu Green 2000 (později ještě upraveného dokumentem Basis for Renewal) na změnu stanov strany byly od roku 1992 do roku 2007 do čela GPEW voleni dva tzv. Principal speakers (hlavní mluvčí), přičemž vždy šlo o muže a ženu. Tito mluvčí byli voleni spolu s dalším vedením strany na období jednoho roku na podzimní stranické konferenci¹⁹⁸ (každý rok se koná jarní a podzimní konference) a jak již jejich titul napovídá, byli hlavními osobami strany určenými pro kontakt s médii a reprezentaci zelených na veřejnosti.

¹⁹⁸ <http://www.greenparty.org.uk/files/conference/2005/1provisional%20timetable%20for%20Lancaster%2005.htm> (staženo 4. 5. 2012)

Mluvčí zasedali ve stranické exekutivě (Green Party Executive - GPEX),¹⁹⁹ avšak neměli zde hlasovací právo. V čele exekutivních orgánů jako takových stál předseda, který dohlížel na jejich administrativu, na politickém rozhodování se ovšem nepodílel. Vykonávání více funkcí ve vedení strany současné stanovy (The Constitution of the Green Party of England and Wales) neumožňují. Další důležitou složkou vnitřního uspořádání strany pak byla a je Regionální rada (Green Party Regional Council – GPRC), která koordinuje aktivity místních buněk strany, jež jsou na centrálním řízení značně nezávislé a mohou samy vybírat kandidáty do voleb či (v rámci základního programu strany) formulovat vlastní politiku.²⁰⁰ Zde je také na místě zmínit pozici velšské odnože strany (velšsky Plaid Werdd Cymru), která disponuje semi-autonomním statutem a má v čele vlastního lídra (v roce 2012 to byla Pippa Bartolottiová).²⁰¹ Tamní zelení také pro volby do Velšského shromáždění sepisují vlastní volební program.²⁰²

Jak již bylo řečeno, systém dvou mluvčích byl jakýmsi kompromisem mezi oběma křídly strany a ani jednomu z nich tak zcela nevyhovoval. Především pragmatické křídlo kolem tehdejší europoslankyně Lucasové usilovalo o to, aby v čele strany stanul jediný a jasně rozpoznatelný lídr (nejlépe ona). V roce 2007 po několika letech úvah a debat tak tato skupina iniciovala stranické referendum, které mělo o celé věci rozhodnout.²⁰³ Referendum se mělo konat po podzimní konferenci tak, aby v jejím rámci mohlo být o celé věci diskutováno. Iničiátoři referenda navrhovali změnit stanovy následujícím způsobem: Místo mluvčích by strana měla lídra a jeho zástupce (případně dva „ko-lídry“, přičemž oba by měli hlasovací právo v GPEX; Tito by byli voleni na dva roky na podzimní konferenci, přičemž vždy by se muselo jednat o jednoho muže a jednu ženu. Jistou kompenzací měla být úprava vybrané části filozofických principů

¹⁹⁹ k 31. 12. 2010 měla stranická exekutiva 17 členů, přičemž některé pozice byly sdílené více osobami, viz The Green Party of England and Wales, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2010,

http://www.electoralcommission.org.uk/__data/assets/pdf_file/0007/119446/Green-Party-SoA-2010.pdf (staženo 28. 5. 2012) Členové exekutivy disponovali do roku 2008 10 hlasy, poté 13 hlasy včetně hlasů lídrů strany, viz <http://www.greenparty.org.uk/files/reports/2007/CreatingaLeaderandDeputyLeaderorCo-Leaders-Final.pdf> (staženo 4. 5. 2012)

²⁰⁰ HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 24.

²⁰¹ <http://greenwales.org/tagged/publications> (staženo 4. 5. 2012)

²⁰² <http://www.greenparty.org.uk/localsites/gwent/news/wales-green-party-launches-election-manifesto.html> (staženo 4. 5. 2012)

²⁰³ Debata o změnu v předsednictví strany byla aktuální nejméně od roku 2005, viz <http://www.greenparty.org.uk/files/conference/2005/1provisional%20timetable%20for%20Lancaster%2005.htm> (staženo 4. 5. 2012)

strany tak, aby bylo zdůrazněno, že strana je proti hierarchickému uspořádání vládnutí.²⁰⁴

Jako datum pro referendum byl stanoven 30. listopad 2007. Před hlasováním byla vedena kampaň jak zastánci změny stanov, tak jejími odpůrci. Do první skupiny nazvané „Yes“ patřila zmíněná Caroline Lucasová (tehdejší ženská mluvčí), člen londýnského shromáždění Darren Johnson či kandidátka na londýnskou starostku z roku 2008 Siân Berryová. Opoziční skupina jménem „Green Empowerment“ (která zřídila pro tuto příležitost stejně jako první skupina speciální internetovou stránku) sestávala mimo jiné z tehdejšího mužského mluvčího strany Dereka Walla, druhé členky londýnského shromáždění Jenny Jonesové nebo v roce 2008 zesnulého reprezentanta zelených ve Sněmovně lordů Timothyho Beaumonta²⁰⁵ (více k hlavním představitelům strany viz Příloha č. 3: Vybrané významné osobnosti GPEW v letech 1999-2011).

Argumenty obou stran byly v zásadě stejné jako v minulosti. Darren Johnson za skupinu „Yes“ například tvrdil, že tehdejší stav je směšnou překážkou, která brání straně v tom, aby mohla veřejnosti vysvětlovat své postoje a aktivně bojovat zejména s globálním oteplováním. Dodal, že chápe obavy členů strany, že nový lídr bude řídit GPEW ve stylu Margaret Thatcherové či Tonyho Blaira, ale odmítl, že by bylo o něco takového usilováno. Derek Wall naopak soudil, že nový systém povede k egoistickému stylu vládnutí nad stranou, jejíž obyčejní členové budou jen loutkami. Tvrdil, že schopný mluvčí může politiku strany propagovat i za tehdejšího stavu.²⁰⁶ Další členka tábora Green Empowerment Jenny Jonesová pak zastávala názor, že zavedení pozice lídra by bylo signálem, že strana rezignovala na své tradiční principy participační demokracie. Myslet si, že nový lídr nezíská nad stranou moc jako Tony Blair v případě Labour Party by bylo podle ní naivní. Uváděla také, že případ jiných malých stran, jmenovitě UKIP v čele Nigelem Faragem, ukázal, že ani silný vůdce strany není zárukou volebního úspěchu.²⁰⁷

²⁰⁴ <http://www.greenparty.org.uk/files/reports/2007/CreatingaLeaderandDeputyLeaderorCo-Leaders-Final.pdf> (staženo 4. 5. 2012)

²⁰⁵ FRANKLAND E. Gene, LUCARDIE Paul, RIHOUX Benoît, *Green Parties in Transition: The End of Grass-Roots Democracy?*, s. 214.

²⁰⁶ „Greens Consider Getting a Leader“, *BBC News*, 27. března 2007, http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6496355.stm (staženo 6. 5. 2012)

²⁰⁷ JONES Jenny, „Jenny Jones: A political party with a leader? How 20th century“, *The Independent*, 27. srpna 2007.

<http://www.independent.co.uk/opinion/commentators/jenny-jones-a-political-party-with-a-leader-how-20th-century-463151.html> (staženo 6. 5. 2012)

Odpůrci změn ve vedení strany však členy GPEW nepřesvědčili. V listopadovém hlasování 73 % z nich (strana měla tehdy přibližně 7000 členů)²⁰⁸ hlasovalo pro zřízení funkce stranického lídra (třeba byly dvě třetiny hlasů). Lucasová byla výsledkem potěšena, když uvedla, že: „Je to fantastický den pro Green Party a (výsledek) pomůže zajistit, že budeme mít stranu, která je srozumitelná, rozeznatelná a efektivní.“²⁰⁹ Zelení se tak z hlediska historického vývoje strany vyslovili pro zásadní změnu. Nyní již bylo nového lídra strany jen třeba zvolit.

Termín volby byl stanoven na 5. září následujícího roku, což bylo i datum konání podzimní konference. O funkci lídra se utkala Caroline Lucasová s Ashleym Gunstockem – hercem (jeho nejznámější rolí byla role policejního důstojníka v televizním seriálu *The Bill*)²¹⁰, učitelem angličtiny, fotbalovým trenérem a hlavním představitelem strany v londýnské čtvrti Redbridge. Jediným kandidátem na zástupce lídra byl spojenec Lucasové Adrian Ramsey, dlouholetý šéf zelených radních v Norwichi.²¹¹ Předvolební kampaň poznamenal skandál, když organizační komise zpřístupnila pro kandidáty osobní údaje všech členů strany tak, aby je uchazeči o vrcholné funkce ve vedení strany mohli snáze oslovovat. Proti tomuto kroku se mezi zelenými zvedla velká vlna nevole, stovka členů sepsala protestní dopis, v němž zpochybňovala legálnost takového jednání. Gunstock se proti zveřejnění údajů také ohradil s tím, že je nebude využívat. Sloupkař Independentu Henry Deedes dokonce v tehdejší vyhrocené situaci spatřoval hrozbu rozpadu strany.²¹² I přes tyto události však Lucasová Gunstocka jednoznačně porazila, když získala přes 92 % hlasů (2559 hlasů oproti Gunstockově 210). Zástupcem Lucasové se pak stal Ramsay, který jak již bylo uvedeno, neměl žádného protikandidáta.²¹³

Strana tak získala jediného, jasně rozpoznatelného hlavního představitele, se kterým ji voliči mohou ztotožňovat. Skutečnost, že změna stanov strany a zvolení právě Lucasové mělo mezi členy GPEW tak velkou podporu pak ukazuje, že mezi zelenými

²⁰⁸ The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2007, s. 4, <http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/Green-Party-Statement-of-Accounts-2007.pdf> (staženo 6. 5. 2012)

²⁰⁹ SIDDIQUE Harron, „Green Party decides it should have a leader“, *The Guardian*, 30. listopadu 2007, <http://www.guardian.co.uk/politics/2007/nov/30/greenpolitics.uk> (staženo 6. 5. 2012)

²¹⁰ více viz <http://www.thebill.com/> (staženo 8. 5. 2012)

²¹¹ Green Party, Candidates for Green Party leadership announced, 31. července. 2008, <http://www.greenparty.org.uk/news/3498.html> (staženo 6. 5. 2012)

²¹² DEEDES Henry, „Pandora: Leadership election takes a nasty turn for the Green Party“, *The Independent*, 1. srpna 2008, <http://www.independent.co.uk/news/people/pandora/pandora-leadership-election-takes-a-nasty-turn-for-the-green-party-882620.html> (staženo 6. 5. 2012)

převládlo přesvědčení, že pro prosazení na britské politické scéně je nutné využít maximum nástrojů, tedy i ty, které používají i ostatní strany, a z části tak rezignovat na své původní principy. Pro etablované strany by důraz na výběr silného lídra byl takřka samozřejmostí, v případě zelených je tomu však jinak a šlo o nový a důležitý prvek v jejich strategii. Vzhledem k omezenému mediálnímu prostoru, který může Green Party využívat, a ke zvolení Lucasové poslankyní Dolní sněmovny v roce 2010, je možné říci, že pro mnoho Britů v této době platila rovnice Green Party = Lucasová.²¹⁴ Z tohoto důvodu byl pro obraz strany mezi případnými voliči osobnost její předsedkyně zcela zásadní.

6.1.2) Osobnost Caroline Lucasové

Lucasová se narodila 9. prosince 1960 v Malvernu v hrabství Worcestershire.²¹⁵ Navštěvovala tamní Malvern Girls' College a následně studovala literaturu na University of Exeter, kde v roce 1989 získala titul PhD.²¹⁶ Do Green Party vstoupila v roce 1986 a již brzy (v letech 1987-9) zde zastávala roli národního tiskového mluvčího a jednoho z „principal speakers“ (1989-90)“. Byla také hlavním mluvčím strany pro volby roku 1992. V roce 1993 se stala v Oxfordshiru teprve druhou radní strany v Británii a ve funkci setrvala do roku 1997.²¹⁷ Co se týče aktivit mimo stranu, Lucasová byla úzce spjatá s organizací Oxfam, kde zastávala od konce 80. let několik

²¹³ Green Party, Caroline Lucas is first Green Party leader, 5. srpna 2008, <http://www.greenparty.org.uk/news/caroline-lucas-is-first-green-party-leader.html> (staženo 6. 5. 2012)

²¹⁴ Lucasová v květnu 2012 oznámila, že nebude na podzim usilovat o své znovuzvolení, viz: „Caroline opens door to new Green Party leaders“, 13. května 2012, <http://www.carolinelucas.com/cl/media/caroline-lucas-opens-door-to-new-green-party-leaders1.html> (staženo 15. 5. 2012)

²¹⁵ European Parliament, MEPs, Caroline Lucas, http://www.europarl.europa.eu/meps/en/4524/Caroline_LUCAS.html;jsessionid=BEC46E062B334AD4667A8F5541F4E353.node2 (staženo 15. 5. 2012)

²¹⁶ GOLD Tanya, „Caroline Lucas: the Green in beige who could be Nick Clegg's nemesis“, *The Telegraph*, 3. září 2010, <http://www.telegraph.co.uk/news/politics/green-party/7981297/Caroline-Lucas-the-Green-in-beige-who-could-be-Nick-Cleggs-nemesis.html> (staženo 15. 5. 2012)

²¹⁷ Caroline Lucas, Caroline's political life, <http://www.carolinelucas.com/index.php?id=8954> (staženo 15. 5. 2012)

funkcí (v letech 1989-91 byla jejím tiskovým mluvčím).²¹⁸ Lucasová se věnuje i publikační činnosti, je autorkou několika prací převážně s tematikou životního prostředí. Žije v Brightonu s manželem a dvěma syny.²¹⁹

Pomineme-li zmíněné prosazení na lokální úrovni, prvním výrazným úspěchem Lucasové bylo zvolení poslankyní Evropského parlamentu v roce 1999 za region South East England²²⁰ a obhajoba téhož křesla o pět let později.²²¹ V letech 2003-5 a 2007 byla ženskou mluvčí strany²²² a v roce 2008 se stala jejím lídrem. O zvolení Lucasové poslankyní v roce 2010 již byla řeč, za zmínku však stojí fakt, že Lucasové vyjádřilo podporu několik známých osobností (mimo jiné kytarista skupiny Queen Brian May, který měl v Lucasové spojence v boji proti lovu lišek).²²³ Dodejme, že Lucasová byla v letech 2007, 2009 a 2010 zvolena čtenáři nedělníku *The Observer* za nejmorálnější britskou političku a v roce 2010 pro změnu týdeníkem *The Spectator* za parlamentního „Nováčka roku“.²²⁴

Pokud jde o obraz Lucasové na veřejnosti, je možné říci, že Green Party v ní našla výrazného lídra s nezaměnitelným vystupováním. Lucasová je výborný řečník (jak bylo uvedeno, opakovaně zastávala pozice tiskových mluvčích), což využívala jak v projevech před členy strany, tak v rozhovorech s médii. Při sledování televizního rozhovoru s „šéfkou“ zelených se divákovi zpravidla naskytl následující pohled: dáma v béžovém saku si vyslechne moderátorovu otázku a poté spustí vodopád slov, během něhož se navíc dokáže široce usmívat a v několika okamžicích představit hlavní body programu své strany. Zanícená, výřečná a radikální, přesto však působící jako neškodná – tak ji hodnotil po volbách v roce 2010 *The Independent*.²²⁵ Někdejší redaktorka *The Daily Telegraph* Tanya Goldová pak v Lucasové spatřovala upravenou laskavou dámu,

²¹⁸ European Parliament, MEPs, Caroline Lucas, http://www.europarl.europa.eu/meps/en/4524/Caroline_LUCAS.html;jsessionid=BEC46E062B334AD4667A8F5541F4E353.node2 (staženo 15. 5. 2012)

²¹⁹ Caroline Lucas, About Caroline, <http://www.carolinelucas.com/cl/about.html> (staženo 15. 5. 2012)

²²⁰ http://www.europarl.org.uk/ressource/static/files/european_elections/http___www.europarl.org.uk_section_1999_1999-election-results.pdf (staženo 16. 5. 2012)

²²¹ http://www.europarl.org.uk/ressource/static/files/european_elections/south_east_table.xls (staženo 16. 5. 2012)

²²² Caroline Lucas, Caroline's political life, <http://www.carolinelucas.com/index.php?id=8954> (staženo 15. 5. 2012)

²²³ Caroline Lucas, Who backed Caroline? Hear what some of her supporters said in the election, <http://www.carolinelucas.com/cl/about/supporters.html> (staženo 16. 5. 2012)

²²⁴ Caroline Lucas, About Caroline, <http://www.carolinelucas.com/cl/about.html> (staženo 15. 5. 2012)

²²⁵ MCCARTHY Michael, „One Brighton shining moment as Lucas makes Green history“, *The Independent*, 8. května 2010, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/one-brighton-shining-moment-as-lucas-makes-green-history-1968203.html> (staženo 15. 5. 2012)

kteřá má k nebezpečné revolucionářce asi tak daleko jako Gloria Hunifordová (severoírská televizní hlasatelka) s dětskou pistolkou.²²⁶

Ne všichni však toto hodnocení sdílejí. Lucasová jako výrazná osobnost, která si mnohdy nebere servítky a označuje věci (samozřejmě ze svého pohledu) pravými jmény a jež je lídrem strany, která pro mnohé představuje téměř extremistický subjekt, budí i negativní emoce. Na pravicovém internetovém magazínu *Politics on Toast* byla dokonce Lucasová zobrazena jako „nejnebezpečnější žena v Británii“ právě z důvodu, že se ji jako předsedkyni strany, která by údajně v podstatě rozvrátila zemi, dostávalo velké mediální pozornosti.²²⁷ Z politických stran se vůči Lucasové jako hlavní představitelce zelených vymezovala především UKIP (United Kingdom Independence Party), která například prostřednictvím svého kanálu na serveru Youtube kritizovala Lucasovou za její názory na leteckou dopravu a GPEW jako takovou označila za antiliberalní stranu.²²⁸ Na stejném serveru lze pak nalézt i další videa soukromých uživatelů kritická z obdobného pohledu jak vůči Green Party jako takové, tak vůči její předsedkyni.

Zelení tedy zvolením Lucasové docílili toho, o co usilovali. Získali vůdčí postavu, se kterou byla strana ztotožňována a vůči které se ostatní politické subjekty vymezovali. GPEW dále dokázala využít faktu, že Lucasová byla pro média atraktivní postavou a byl ji nabízen poměrně velký prostor. Podle N. Cartera také fakt, že zelení získali jasného lídra, přispěl k tomu, že strana již tolik „neděsí“ některé voliče svou jinakostí.²²⁹ I nadále však, co se týče silných osobností reprezentujících stranu, existuje pro GPEW poměrně velký manévrovací prostor. Jejím cílem by například mohlo být přilákat na svou stranu některou z názorově blízkých „celebrit“, tak jako se o to pokusila UKIP s moderátorem Robertem Killroy-Silkem, i když toto spojení nakonec dopadlo poměrně neslavně.²³⁰ S touto taktikou ale zelení zatím nemají příliš zkušenosti

²²⁶ GOLD Tanya, „Caroline Lucas: the Green in beige who could be Nick Clegg's nemesis“, *The Telegraph*, 3. září 2010, <http://www.telegraph.co.uk/news/politics/green-party/7981297/Caroline-Lucas-the-Green-in-beige-who-could-be-Nick-Cleggs-nemesis.html> (staženo 15. 5. 2012)

²²⁷ WHEELER Christopher, „Caroline Lucas: The Most Dangerous Woman in Britain“, *Politics on Toast*, 20. března 2012, <http://politicsontost.com/2012/03/20/caroline-lucas-the-most-dangerous-woman-in-britain/> (staženo 28. 5. 2012)

²²⁸ The Green Party - The Anti liberty party!, <http://www.youtube.com/watch?v=0y8ipVD98NE> (staženo 28. 5. 2012)

²²⁹ CARTER Neil, „The Green Party: Emerging from the Political Wilderness?“, s. 237.

²³⁰ EVANS-PRITCHARD Ambrose, CARLIN Brendan, JONES George, „Kilroy-Silk leaves UKIP in turmoil“, *The Telegraph*, 28. října 2004, <http://www.telegraph.co.uk/education/3347088/Kilroy-Silk-leaves-UKIP-in-turmoil.html> (staženo 3. 4. 2013)

– například zmiňovaný Ashley Gunstock se, při vší úctě k němu, přece jen nemohl pochlubit až tak zvučným jménem.

Na druhou stranu, pozornost médií a voličů straně nemohl zajistit pouze silný lídr. Projevit se musely i další aspekty stranické strategie, o kterých bude řeč v následujících částech textu. Pro dokončení kapitoly věnující se struktuře strany je však se ještě alespoň krátce zastavit u členské základny strany.

6.1.3) Členstvo strany a finance

O velkých výkyvech v počtu členů Green Party během historie její existence se zmiňovaly předešlé části práce. Pokud jde o námi primárně sledované období let 1999-2011, především v pozdějších letech tohoto časového úseku lze vysledovat poměrně strmý nárůst členstva. Ještě v roce 2003 měla GPEW 5858 členů, což byla víceméně stabilní úroveň z 90. let. Ke konci následujícího roku pak stranu tvořilo 6281 osob.²³¹ Počet zelených poměrně výrazně narostl v následujícím roce, když dosáhl 7110²³², a dá se říci, že na této úrovni strana zůstala i po další tři roky. V roce 2009 pak ovšem přišel další průlom, po němž měla GPEW již 9630 členů a o rok později pak dokonce 12 798.²³³

Z výše uvedeného lze vyčíst, že hlavním důvodem rozšiřování členské základny byly pravděpodobně výsledky GPEW ve volbách (volby do EP 2004 a 2009, volby do Dolní sněmovny 2005, 2010) a mediální pozornost s volbami spojená. Tento fakt byl ostatně patrný i v minulosti, jak bylo zmíněno výše. Podle Dereka Walla je pak jedním z klíčových kroků ke zvýšení vlivu zelených dosažení počtu 20 tisíc členů, přičemž těmi by se měli stát radikálnější a zklamaní voliči či členové labouristů a liberálních demokratů.²³⁴

²³¹ The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2004, s. 7, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenParty_1789113248__E__N__S__W__.PDF (staženo 28. 5. 2012)

²³² The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2005, s. 3, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenParty_22325-16544__E__N__S__W__.PDF (staženo 28. 5. 2012)

²³³ The Green Party of England and Wales, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2010, s. 4, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/soa_27-07-11_09-47-24.pdf (staženo 28. 5. 2012)

²³⁴ SHIELD Peter, „Derek Wall Interview“, *Natural Choices*, 2. září 2010, http://www.naturalchoices.co.uk/New-article,746?id_mot=10 (staženo 5. 6. 2012)

Členové strany se v rámci strany mohou sdružovat do dílčích organizací či skupin. Samostatnou jednotkou uvnitř stranické základny je kupříkladu mládežnická organizace zelených s názvem Young Greens of England and Wales (YGEW) pojímající všechny členy strany pod 30 let věku. Stejně jako její „mateřská“ strana disponuje sítí lokálních buněk a její představitelé se zúčastní stranických konferencí.²³⁵ Dalšími skupinami uvnitř GPEW jsou pak mimo jiné Green Party Women či Green Lesbian, Gay, Bisexual & Transgender Group. I sama existence těchto uskupení napovídá, jaké voliče se zelení snaží oslovit (viz dále). Pozitivem pro GPEW je jistě skutečnost, že dílčí organizace uvnitř strany dokáží produkovat výrazné osobnosti, které se stávají vůdčími představiteli strany na celonárodní úrovni. Dobrým příkladem zde může být již zmíněný Adrian Ramsay (ročník 1981)²³⁶, který se, jak již bylo uvedeno, „vypracoval“ až na zástupce Lucasové.

Pokud jde o přijímání nových členů, zde přístup GPEW poněkud evokuje její skromné a nadšenecké počátky. Strana umožňuje vstup novým členům pomocí webového rozhraní, jehož prostřednictvím zaplatí členský příspěvek. Green Party přitom upozorňuje, že je financována výhradně právě z členských příspěvků a darů jejích sympatizantů, a nikoliv z prostředků velkých korporací jako údajně jiné strany. Nové členy pak navíc žádá o zvážení zaslání dobrovolného příspěvku nad rámec povinné částky, který by údajně výrazně pomohl při financování jejích kampaní. Členský poplatek je nabízen se zvýhodněnou sazbou pro studenty, nezaměstnané a domácnosti.²³⁷ V prosinci 2010 pak GPEW přišla s časově omezenou nabídkou (do konce roku), když studentům a osobám mladším 30 let nabídla členství zcela zdarma.²³⁸

To, že členské příspěvky skutečně tvoří podstatnou část příjmů strany, potvrzují účetní závěrky. V roce 2004 například příjem z členských příspěvků činil cca 87 tisíc liber z celkových 233 tisíc, jednalo se tedy o podíl přibližně 37 procent.²³⁹ Na druhou stranu, v roce 2010 šlo již jen o zhruba 170 tisíc z celkových 770 tisíc – podíl tak poklesl na 22 procent. Kromě příspěvků tvoří příjmy strany z největší části dary a

²³⁵ About Us, Young Greens of England and Wales, <http://younggreens.greenparty.org.uk/AboutUs> (staženo 7. 6. 2012)

²³⁶ http://www.yournextmp.com/candidates/adrian_ramsay (staženo 7. 6. 2012)

²³⁷ <http://join.greenparty.org.uk/membership/index.html> (staženo 7. 6. 2012)

²³⁸ Green Party, Greens offer free membership to students and young people, 10. prosince 2010, <http://greenparty.org.uk/news/2010-12-09-free-membership.html> (staženo 7. 6. 2012)

²³⁹ The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2004, s. 11, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenParty_1789113248__E__N__S__W__.PDF (staženo 28. 5. 2012)

odkazy soukromých osob, prodej stranických publikací a příjmy spojené se stranickými konferencemi.²⁴⁰

Ze stejných dokumentů rovněž vyplývá, že Green Party končila své hospodaření ve sledovaném období zpravidla schodkem či velmi malým přebytkem. Výjimkou je rok 2006, kdy zelení „vydělali“ přes 148 tisíc liber,²⁴¹ přičemž tento fakt lze přisuzovat výrazně nižším výdajům ve srovnání s jinými roky. Schodky jsou hrazeny ze stranického fondu, dále pak strana disponuje i speciálním fondem Greenquest, z něhož jsou financovány jednotlivé stranické projekty na lokální i národní úrovni.²⁴² Pokud jde o výdaje strany, v letech, kdy se nekonají významnější volby, putuje většina prostředků na samotný provoz strany. Například v letech 2006-7 se výdaje na kampaně pohybovaly pouze okolo 10 procent,²⁴³ v roce 2010 už to ovšem bylo procent 30.²⁴⁴

V tomto ohledu je pro stranu zásadní již zmíněné ztracení volebních kaucí. V roce 2001 takto GPEW ztratila nasazením 145 kandidátů, z nichž pouze 10 získalo nad 5% hlasů, 67 500 liber.²⁴⁵ V roce 2005 se jednalo o 89 500 liber (ztráta 179 kaucí z 203)²⁴⁶ a v roce 2010 164 tisíc liber (328 kaucí z 335)²⁴⁷. Ve všech případech se jednalo o zásadní zásah do rozpočtu strany a je proto otázkou, zda je trend let 2001-10, během kterých docházelo k nárůstu počtu nasazovaných kandidátů, dále udržitelný.

Výše uvedená data nesouvisejí sice přímo se samotnou strategií strany, mohou však mnohé napovědět a bude z nich vycházet další část práce. Je však evidentní, že

²⁴⁰ The Green Party of England and Wales, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2010, s. 11, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/soa_27-07-11_09-47-24.pdf (staženo 28. 5. 2012)

²⁴¹ The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2006, s. 8, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenPartySoA2006_26865-19876__E__N__S__W__.pdf (staženo 28. 5. 2012)

²⁴² The Green Party – Financial statements for the year ended 31 December 2003, s. 6, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenParty_92347448__E__N__S__W__.pdf (staženo 28. 5. 2012)

²⁴³ The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2007, s. 12, <http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/Green-Party-Statement-of-Accounts-2007.pdf> (staženo 28. 5. 2012)

²⁴⁴ The Green Party of England and Wales, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2010, s. 11, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/soa_27-07-11_09-47-24.pdf (staženo 28. 5. 2012)

²⁴⁵ BRYN Morgan, House of Commons Library Research Paper 01/54 (Revised Edition), General Elections Results, 7 June 2001, 18. června 2001, <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2001/rp01-054.pdf> (staženo 29. 5. 2012)

²⁴⁶ MELLOWS-FACER Adam, House of Commons Library Research Paper 05/33, General Election 2005 (Final Edition -10 March 2006), 17. května 2005, <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2005/rp05-033.pdf>, s. 45, (staženo 28. 5. 2012)

²⁴⁷ CRACKNEL Richard, MCGUINNESS Feargal, RHODES Chris, House of Commons Library, General Election 2010 Final Edition, Research Paper 10/36, 2. února 2011, <http://www.parliament.uk/briefing-papers/RP10-36.pdf> (staženo 30. 5. 2012)

GPEW jako malá strana s omezenými finančními možnostmi musí své prostředky investovat co možná nejefektivněji. I proto byly možná ve volbách v roce 2005 její výdaje přepočtené na jednoho kandidáta jedny z nejnižších mezi všemi stranami.²⁴⁸ Na druhou stranu, suma „obětovaná“ ve volbách roku 2010 toto tvrzení příliš nepotvrzuje (do dalších voleb nelze říci, zda se jednalo o ojedinělý výkyv). Samotné otázky účasti ve volbách se bude dále věnovat následující kapitola.

6.2) Volební strategie

Zatímco předešlá kapitola se věnovala „vnitřní strategii“ GPEW, nyní se zaměříme na samotnou volební strategii strany. Výběr vhodné taktiky je pro jakoukoliv stranu pro dosažení úspěchu ve volbách klíčový a přes všechny její odlišnosti tomu není jinak ani u GPEW. Jak již bylo uvedeno výše, zelení dosáhli v souvislosti s rozšiřováním „míst setkávání“ prvních úspěchů na lokální a evropské úrovni. Lepšíci se volební výsledky v národních volbách pak navazovaly až na tyto úspěchy. Z tohoto důvodu se nejprve zaměříme právě na sub- a nadnárodní úroveň vládnutí.

6.2.1) Lokální úroveň

Jak již víme, v 90. letech přijala Green Party kompromisní strategii nazvanou *Westminster through town halls* (WTTH), která měla uspokojit požadavky obou do té doby znesvářených křídel strany. Jednoduše řečeno, zelení měli dosáhnout volebního úspěchu ve volbách do Dolní sněmovny na základě vytvoření stabilní voličské základny na místní úrovni. K tomu jim měla dopomoci rovněž již zmíněná související strategie *Targeting to win*, v rámci níž strana na základě znalosti demografických dat a volebního

²⁴⁸ MELLOWS-FACER Adam, House of Commons Library Research Paper 05/33, General Election 2005 (Final Edition -10 March 2006), 17. května 2005, <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2005/rp05-033.pdf>, s. 144. (staženo 29. 5. 2012)

chování v minulých letech doporučí lokálním organizacím určité množství okrsků, na které se mají primárně soustředit.²⁴⁹

Je na místě zmínit, že strategie *Targeting to win* není výmyslem zelených. Již dříve ji používali (nyní máme na mysli národní úroveň, jak ale uvidíme později, obě úrovně se v rámci cílení často prolínají) například Liberální demokraté, kteří jsou k ní nuceni přistupovat vzhledem ke svým omezeným zdrojům v boji se dvěma nejsilnějšími stranami,²⁵⁰ a především ostatní malé strany. K cílení na vybrané volební obvody ve volbách do Dolní sněmovny přistupuje jak BNP, která se v posledních volbách soustředila na obvod Barking a sousední Dagenham and Rainham na východě Londýna,²⁵¹ tak UKIP, jejíž lídr Nigel Farage neúspěšně kandidoval v obvodu Buckingham, kde vyzval současného Speakera Dolní sněmovny Johna Bercowa.²⁵² Odlišností a jistou výhodou v případě zelených je však fakt, že při cílení na lokální úrovni mohou díky svému volebnímu programu zaměřenému na rozvoj místních komunit a problémy bezprostředního životního prostředí a aktivitě v těchto otázkách snadněji oslovit voliče v citlivé problematice místního plánování, výstavby, apod.

Jak tedy *Targeting to win* funguje v praxi? Ideálním příkladem může být vzestup zelených v Norwichi či Brightonu. Fenoménu Brightonu a zdejším úspěchům zelených se budeme věnovat detailněji v další části práce, vývoj postavení zelených v Norwichi se k situaci na jihu Anglie v mnohém blíží.

Norwich (nacházející se v hrabství Norfolk na východě Anglie) měl v roce 2010 zhruba 135 tisíc obyvatel, což ho řadí mezi menší anglická města. Městská rada má od roku 2004 39 členů (dříve 48) po trojicích reprezentujících třináct okrsků. Každé dva roky se třetina členů volených celkem na čtyři roky mění.²⁵³ Radní zastupují město dále

²⁴⁹ SPOON Jae-Jae, *Political Survival of Small Parties in Europe*, s. 88., Google Books, http://books.google.cz/books?id=iCHfoTm-Nq4C&pg=PA90&lpg=PA90&dq=green+%22target+constituencies%22+2005&source=bl&ots=uxwFfGYERj&sig=KT0Eal5OImt_h4O7pigkKh3Qgpk&hl=cs&sa=X&ei=uAbNT7_bB8jR-gaf-L1g&ved=0CFIQ6AEwAA#v=onepage&q=green%20%22target%20constituencies%22%202005&f=false (staženo 1. 6. 2012)

²⁵⁰ Ibid., s. 86.

²⁵¹ Jedná se o obvod, který je demografickou skladbou svých obyvatel (chudší vrstvy, imigranti) pro BNP ideálním místem k prosazení. Nick Griffin, který zde kandidoval, nicméně ve volbách v roce 2010, skončil až na třetím místě, viz např.: TAYLOR Matthew, „Nick Griffin under pressure after BNP's poor performance“, *The Guardian*, 7. května 2010, <http://www.guardian.co.uk/politics/2010/may/07/nick-griffin-bnp-pressure-quit> (staženo 27. 3. 2013)

²⁵² DOWLING Tim, „Election results: Ukip's Nigel Farage finishes behind John Bercow and Flipper“, *The Guardian*, 7. května 2010, <http://www.guardian.co.uk/politics/2010/may/07/nigel-farage-ukip-john-bercow>, (staženo 27. 3. 2013)

²⁵³ Norwich City Council, How the council works, <http://www.norwich.gov.uk/YourCouncil/CouncillorsDemocracyAndElections/Pages/HowTheCouncilWorks.aspx> (staženo 14. 7. 2012)

v radě hrabství – Norfolk County Council. Pro volby do Westminsteru je Norwich rozdělen na dva obvody, Norwich North a Norwich South (viz další kapitola), přičemž devět ze třinácti zmíněných okrsků se nachází v později jmenovaném.²⁵⁴ Díky University of East Anglia je ve městě poměrně početná studentská populace.

Právě počet studentů hraje při vybírání cílových oblastí pro GPEW jednu z důležitých rolí. Kromě Norwiche či Brightonu mají zelení silnou základnu dále například v Leedsu či Oxfordu, jež je také možné považovat za „studentská“ města. Toto tvrzení do jisté míry podporují i volební výsledky strany ve sledovaném období (v roce 2006 měli například zelení tři radní v Leedsu, respektive osm v Oxfordu, což byly ve srovnání s jinými oblastmi nadprůměrné hodnoty).²⁵⁵ Dále se strana vzhledem ke svému programu soustředí na města s obecně specifitější skladbou obyvatel v jiných ohledech (kosmopolitní, liberálně smýšlející populace) – zde se jedná především o Londýn. Na druhou stranu, volební výsledky strany ve zmíněných městech na rozdíl od Norwiche či Brightonu spíše stagnují, roli tak jistě hrají i další faktory než jen demografická skladba obyvatel.

Za jeden z takovýchto faktorů lze považovat aktivitu samotné místní organizace strany (jak víme, dosti nezávislé na centrálním vedení), přičemž v tomto ohledu je právě Norwich ukázkovým příkladem. Pod vedením již zmíněného dlouholetého zástupce Lucasové ve vedení strany Adriana Ramseyho zde místní členové Green Party „ukázkově“ uplatňují principy stranou obecně formulované strategie.

Jak zde tedy strategie zelených vypadá v praxi? Dalo by se říci, že strana používá určitou „salámovou“ taktiku. Na začátku je výběr konkrétního okrsku (nejlépe takového, na který primárně necílí jiná strana), který je pro stranu atraktivní ať již z demografického hlediska nebo aktuálních místních témat. Aby tamní voliče strana získala na svou stranu, provádí celoroční intenzivní kontaktní kampaň (tzv. grassroots campaigning) soustředěnou právě na problémy v bezprostředním okolí. Na této kampani se z velké části podílejí straničtí dobrovolníci (většinou mladí lidé), kteří na veřejných místech rozdávají stranické materiály (v ideálním případě čtyřikrát ročně, před volbami častěji) či navštěvují domácnosti v příslušném okrsku (každého by měli navštívit alespoň jednou za rok) a snaží se konkrétním osobám vysvětlit principy politiky GPEW.

²⁵⁴ <http://www.guardian.co.uk/politics/constituency/1196/norwich-south> (staženo 14. 7. 2012)

²⁵⁵ „Election 2006, Seat-by-seat“, 22. června 2006, http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/vote2006/locals/html/region_99999.stm (staženo 14. 7. 2012)

Dále strana klade důraz na vystupování v lokálních médiích a snaží se vést kampaně související s aktuálními problémy a potřebami dané komunity.²⁵⁶

Pokud se zeleným podaří voliče v daném okrsku oslovit - tedy získají z něj radního - a následně udržet, soustředí svou pozornost na okrsky okolní. V Norwichi si strana takto nejprve zvolila okrsek Henderson ve volebním obvodu Norwich South. Svě první dva zástupce zde získala v roce 2002, v roce 2006 jich již v celém městě měla devět a o dva roky později 13, čímž se stala po labouristech druhou nejsilnější stranou.²⁵⁷ Ve volbách roku 2011 pak počet svých radních zelení zvýšili na 15.²⁵⁸ Pozoruhodný je v tomto případě fakt, že strana po celou tuto dobu žádného ze svých reprezentantů neztratila.²⁵⁹

Pokud jde o kampaně strany souvisejícími s problémy města, dle svých vlastních slov se soustředí mimo jiné na pomoc s ubytováním osobám v tíživých situacích či na podporu domácností při recyklaci odpadu. Z konkrétních akcí pak může jako příklad posloužit petice za opravu chodníku na jedné z ulic ve městě z roku 2011²⁶⁰ či účast na protestech místních obyvatel proti stavbě nákupního centra společnosti Tesco v roce 2009.²⁶¹

Vrátíme-li se ještě k oslovování konkrétních voličů, Ramsay si tuto metodu pochvaluje, jelikož občané na ni většinou reagují pozitivně, na druhou stranu však přiznává, že mnohdy může být poněkud frustrující, když následně jiné strany těsně před volbami rovněž navštěvují domácnosti a snaží se voliče oslovit se svou environmentální politikou. Ramsay prý ale věří, že voliči jsou schopni prohlédnout, že skutečnost vypadá tak, že David Cameron za nimi sice přijede na kole, ovšem „s Lexusem za zády“.²⁶²

Co se týče samotného Ramsayho, zřejmě nebudeme daleko od pravdy, označíme-li jeho osobu za další z důvodů úspěchů zelených v Norwichi. Ramsay byl ve

²⁵⁶ viz prezentace strany pro New York State Green Party, http://www.dailyplanet.org.uk/wp-content/uploads/the_green_party_in_england__wales_presentation_for_us_greens.pdf (staženo 17. 7. 2012)

²⁵⁷ SPOON Jae-Jae, *Political Survival of Small Parties in Europe*, s. 93.

²⁵⁸ Norwich Green Party, <http://www.greenparty.org.uk/localsites/norwich.html/> (staženo 17. 7. 2012)

²⁵⁹ Green Party, Green support grows in Norwich, 6. května 2011, <http://www.greenparty.org.uk/news/06-05-2011-norwich-election-gains.html> (staženo 17. 7. 2012)

²⁶⁰ Norwich Green Party, Green councillor petitions for save pavements in Mile Cross, 29. března 2011, <http://www.greenparty.org.uk/localsites/norwich/News/green-councillor-petitions-for-safe-pavements-in-mile-cross.html> (staženo 17. 7. 2012)

²⁶¹ The Norwich Green, The Newsletter of the Norwich Green Party, Nelson Edition, February 2009, https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:M8fSrC1YhvgJ:www.greenparty.org.uk/assets/files/localparties/norwich/ward_newsletters/0902_nelson.pdf+norwich+green+tesco&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEEsGJPyIgz4g0P2Nmn2iC2UptvOeEyFdeTisp6PUKesK9VRlll_M3YqVnOuwkDJorg8GHYd4DadnQmzfZCBqzi_qnqBE8MHACYhPe1vDj1CaYRK0PwALk6qghGSqRrTfHK-Tua&sig=AHIEtbSKfc4iUr-a_PAyo5aJIW7QANN6rQ (staženo 17. 7. 2012)

druhé polovině sledovaného období jako zástupce Lucasové jednou z nejnápadnějších postav strany, které zpravidla bývají do cílových oblastí nasazovány. Ramsayho případ je ovšem odlišný v tom, že v komunální politice se v Norwichi pohybuje již od svého mládí a na zdejším vzestupu zelených se tak podílel od samého počátku. Jak navíc bude vidět v následující kapitole, tyto úspěchy se podařilo do jisté míry přetavit i v relativní úspěchy ve volbách do Westminsteru. Tuto tezi podporuje i srovnání se situací zelených ve zmiňovaném Oxfordu, kde se počet radních pohyboval ve stejné době stabilně zhruba okolo pěti, výsledky ve volbách do Dolní sněmovny však za těmi v Norwichi daleko zaostávaly (viz dále) a místní organizace nedokázala dosud podobnou osobnost vyprodukovat. S tímto může souviset i fakt, že oxfordští zelení volí jinou strategii při nasazování kandidátů v jednotlivých okrscích. Jejich cílem je „rozložit“ zastoupení svých kandidátů rovnoměrněji po ve všech okrscích tak, aby všichni občané měli lepší možnost zvolit kandidáta GPEW. Vzhledem k množství kandidátů však někteří z nich nedostávají od strany téměř žádnou podporu.²⁶³ Ze srovnání volebních výsledků strany v obou městech však jasně vychází, která strategie je úspěšnější.

Aby byl výčet úspěšných místních organizací GPEW spravedlivější, je nutné zmínit také zelené v Lancasteru, kteří v zisku radních rovněž patří mezi nejméně úspěšné. V roce 2011 zde Green Party obdržela 16 % hlasů a skončila se ziskem osmi křesel třetí za oběma hlavními stranami. Byla-li v předchozích odstavcích řeč o osobnostech a nasazování kandidátů do jednotlivých okrsků, lancasterští zelení jsou pro změnu dobrým příkladem místní organizace, jež dokázala využít ve své kampani aktuální témata. Jedním takovým byla otázka uzavření a prodeje místního tržiště (Lancaster Indoor Market) z důvodu ušetření městských prostředků, proti kterému protestovali místní obyvatelé.²⁶⁴ Zelení pak boj proti uzavření tržiště zařadili spolu s úsilím o zlepšení městské hromadné dopravy či zřízení zóny s maximální rychlostí 32 km/h v městských ulicích mezi svá hlavní témata a prosadili jeho další existenci.²⁶⁵

Celkově vzato, po místních volbách v květnu 2011 měla Green Party v Anglii celkem 130 radních ve 43 radách, což bylo o 14 více než před nimi a o 86 více než v roce 2001. Mezi distrikty a unitary authorities s největším zastoupením patřily

²⁶² SPOON Jae-Jae, *Political Survival of Small Parties in Europe*, s. 97.

²⁶³ Ibid., s. 89.

²⁶⁴ „Decision to close Lancaster's indoor market is delayed“, *BBC News*, 4. března 2010, http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/lancashire/8549895.stm (staženo 19. 7. 2012)

²⁶⁵ <http://lancastergreenparty.org.uk> (staženo 19. 7. 2012)

Brighton and Hove, Norwich, Lancaster, Solihull, Oxford, Stroud, Kirklees, Mid Suffolk, Reading, Bradford, Watford či South Hams.

Kromě rad ve městech a hrabstvích se zelení samozřejmě snaží uchytit také na vyšších úrovních správního uspořádání – v Londýně a ve Walesu. V případě Walesu se ovšem tamní autonomní odnoži strany dosud nepodařilo získat ani jednoho poslance ve Velšském shromáždění a pozici čtvrté nejsilnější strany, kterou zelení na lokální úrovni v Anglii často jsou, zde zastává Plaid Cymru. Strana se snaží získat zástupce ve shromáždění primárně na základě druhých hlasů občanů v rámci doplňkového systému dodatečných míst (AMS), zatím však bez úspěchu.²⁶⁶ Mezi důvody lze zařadit historicky dominantní pozici Labour Party a přítomnost Plaid Cymru, která působí problémy i silnějším Liberálním demokratům. Se svými 60 křesly shromáždění také nenabízí tolik příležitostí jako Dolní sněmovna na národní úrovni.

Co se týče pozice GPEW v Londýně, zde může strana do budoucna hledět s větším optimismem. Jako kosmopolitní světová metropole (což je vzhledem k programu strany jistý paradox) nabízí Londýn zeleným přece jen více příležitostí k prosazení. Na rozdíl od Walesu zde strana úspěšně využívá možnosti systému AMS a od roku 2004 vysílá ze své kandidátky do shromáždění tradičně dva zástupce Darrena Johnsona a Jenny Jonesovou (cílem strany bylo získat čtyři zástupce).²⁶⁷ Po volbách v roce 2000 měla zástupce dokonce tři, když byl zvolen i Victor Anderson.²⁶⁸ Ve volbách starosty se však kandidátům Green Party ve sledovaném období už tolik nedařilo. V roce 2000 a 2004 byl kandidátem strany Johnson, který v roce 2000 získal 2,2 % prvních, respektive 13,6 % druhých, preferenčních hlasů, což stačilo na šesté místo.²⁶⁹ O čtyři roky později získal 3,1, respektive 13,1 % hlasů a obsadil příčku

²⁶⁶ systémem AMS je voleno 20 poslanců z celkových 60. Země je rozdělena na 40 obvodů, z nichž jsou poslanci volni systémem prosté většiny (FPTP), a pět regionů, z nichž je na základě AMS voleno z kandidátních listin stran po čtyřech poslancích; viz <http://www.assemblywales.org/abthome/role-of-assembly-how-it-works/abt-assembly-elections-2/abt-nafw-how-assembly-elected.htm> (staženo 16. 7. 2012)

²⁶⁷ The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2004, s. 2, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenParty_1789113248__E__N__S__W__.PDF (staženo 28. 5. 2012)

²⁶⁸ viz <http://www.londonelects.org.uk/im-voter/results-and-past-elections>; Shromáždění fungující od roku 2000 má 25 členů, z nichž 14 je voleno obdobně jako v případě Walesu v obvodech systémem prosté většiny a 11 systémem AMS formou kandidátních listin, ve stejnou dobu probíhá volba starosty, více viz <http://www.london.gov.uk/who-runs-london/the-london-assembly/about-london-assembly> (staženo 16. 7. 2012)

²⁶⁹ <http://www.londonelects.org.uk/download/file/fid/178> (staženo 16. 7. 2012)

sedmou.²⁷⁰ V roce 2008 už Johnson nekandidoval a nahradila jej Sian Berryová, jež dosáhla zatím nejlepšího výsledku 3,2, respektive 16,6 %, a skončila čtvrtá.²⁷¹

Kromě stabilních výsledků strany ve volbách do Londýnského shromáždění a mírně se zlepšujících výsledků ve volbě starosty ovšem přinášelo po roce 1999 britské hlavní město zeleným ještě jednu radost – úspěchy ve volbách do Evropského parlamentu.

6.2.2) Evropská úroveň

Volby do Evropského parlamentu představují pro zelené stejně jako místní hlasování větší šanci na úspěch a strana před nimi obdobně jako jiné subjekty sepisuje zvláštní volební program (viz výše). Volby v roce 1999 pak byly pro britské zelené od jejich „zmrtvýchvstání“ prvním výrazným „hmatatelným“ úspěchem. Strana získala dvě poslankyně v podobě Caroline Lucasové (obvod South East England) a Jean Lambertové (Londýn).²⁷² Obě představitelky zelených obhájily svá křesla i v dalších dvou následujících volbách (získat třetího zástupce, což byl plán strany,²⁷³ se nepodařilo), v roce 2010 ovšem Lucasová kvůli zvolení poslankyní Dolní sněmovny předala svůj mandát Keithu Taylorovi.²⁷⁴ Strana ve volbách postupně vylepšovala své zisky – v roce 1999 získala zhruba 625 tisíc hlasů (6,2 %),²⁷⁵ v roce 2004 více než milion hlasů (ovšem opět 6,2 % - dáno vyšší volební účastí)²⁷⁶ a v roce 2009 1,3 milionu hlasů (8,6 %). Na druhou stranu, ostatní malé strany, především UKIP mající odmítavý postoj k Evropské unii jako své stěžejní téma, a v posledních volbách též

²⁷⁰ <http://www.londonelects.org.uk/download/file/fid/180> (staženo 16. 7. 2012)

²⁷¹ <http://www.londonelects.org.uk/download/file/fid/182>. Berryovou překonala o čtyři roky později Jenny Jonesová, která získala 4,5 % hlasů a skončila třetí za oběma hlavními stranami, viz <http://www.londonelects.org.uk/download/file/fid/515> (staženo 16. 7. 2012)

²⁷² http://www.europarl.org.uk/ressource/static/files/european_elections/http___www.europarl.org.uk_section_1999_1999-election-results.pdf (staženo 25. 7. 2012)

²⁷³ The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2004, s. 2, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenParty_1789113248__E__N__S__W__.PDF (staženo 28. 5. 2012)

²⁷⁴ <http://www.greenparty.org.uk/people/keith-taylor.html> (staženo 25. 7. 2012)

²⁷⁵ http://www.europarl.org.uk/ressource/static/files/european_elections/http___www.europarl.org.uk_section_1999_1999-election-figures.pdf (staženo 25. 7. 2012)

²⁷⁶ CRACKNELL Richard, MELOWS-FACER Adam, YONWIN Jessica, House of Commons Library Research Paper 04/50, 23. června 2004, European Parliament elections 2004, s. 11, http://www.europarl.org.uk/ressource/static/files/european_elections/rp04-050.pdf (staženo 26. 7. 2012)

BNP, zaznamenaly v těchto letech strmější nárůst podpory voličů (UKIP skončila ve volbách v roce 2009 druhá před Labour Party).²⁷⁷

Zvolení poslankyň zelených v uvedených obvodech poukazuje na fakt, že strategii TTW Green Party užívá i na této úrovni. Uvědomujíc si svou dobrou pozici v Brightonu a Londýně, nasazuje strana své nejsilnější kandidáty do obvodů, v nichž byla obě města zahrnuta. Evidentní byla tato skutečnost například v roce 2004, kdy v regionu South East England byly na kandidátce zelených kromě Lucasové její další přední osobnosti Michael Woodin,²⁷⁸ Keith Taylor či Derek Wall.²⁷⁹ Ve stejných volbách pak GPEW získala v obvodech Londýn a South East England zhruba 8 % hlasů oproti průměrným 5 % v ostatních obvodech.²⁸⁰

Kromě Brightonu a Londýna se ale v evropských volbách projevila rovněž aktivita místních organizací strany a její rostoucí obliba v uvedeném Norwichi či Lancasteru. V roce 2009 získali zelení v obvodu East of England 8,8 % hlasů, což bylo o 3,2 % více než v předešlém hlasování, v samotném Norwichi se pak dokonce s 25 % umístili první.²⁸¹ Za zmínku stojí rovněž výsledek strany v obvodu North West England, kde kandidoval rovněž předseda BNP (která rovněž klade velký důraz na evropskou úroveň vládnutí) Nick Griffin, proti němuž GPEW vedla velice aktivní kampaň. Strana spustila web <http://www.stopnickgriffin.org.uk>, který byl jinak „volebními stránkami“ kandidáta zelených Petera Cranieho. Dále vytvořila dokument nazvaný *The BNP: Racist Extremists Fanatics in their own words*, v němž shrnula údajně extremistická a xenofobní stanoviska strany a výroky jejích představitelů.²⁸² Na server Youtube pak strana umístila video s názvem *How the votes are counted and how the Greens can stop Nick Griffin*, v němž se voličům pokusila vysvětlit, jak funguje volební systém

²⁷⁷ CRACKNELL Richard, MELLOWS-FACER Adam, LIGHTBOWN Sean, House of Commons Library, European Parliament Elections 2009, Research Paper 09/53, 17. června 2009, s. 7, http://www.europarl.org.uk/ressource/static/files/european_elections/rp09-053.pdf (staženo 26. 7. 2012)

²⁷⁸ Woodin zemřel v roce 2004 ve věku 39 let na rakovinu plic, ač byl nekuřákem. Z hlediska Green Party bylo jeho úmrtí obecně hodnoceno jako velká zráta. Pohřební průvod v ulicích Oxfordu se konal podle jeho přání bez aut, i jeho rakev byla tažena jízdním kolem, viz např. „Car-free funeral for Green leader“, *BBC News*, 12. července 2004,

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/oxfordshire/3886631.stm (staženo 10. září 2012)

²⁷⁹ European Parliament Information Office in the United Kingdom, 2004 Election Candidates, http://www.europarl.org.uk/view/en/european_elections_in_the_uk/Previous_Election_Results/10-June-2004/2004_Election_Candidates.html (staženo 27. 7. 2012)

²⁸⁰ CRACKNELL Richard, MELLOWS-FACER Adam, YONWIN Jessica, House of Commons Library Research Paper 04/50, 23. června 2004, European Parliament elections 2004, s. 14-23,

http://www.europarl.org.uk/ressource/static/files/european_elections/rp04-050.pdf (staženo 26. 7. 2012)

²⁸¹ Green Party, Green vote increases by 44 %, 8. června 2009, <http://www.greenparty.org.uk/news/2009-06-08-euro-results.html> (staženo 29. 7. 2012)

²⁸² The BNP, Racist, Extremist, Fanatics in their own words, Green Party press office briefing May 2009, <http://www.greenparty.org.uk/assets/files/reports/BNP.pdf> (staženo 29. 7. 2012)

užívající d'Hondtovu metodu přepočtu hlasů a jak může kandidát GPEW Griffina porazit.²⁸³ Strana také spustila propagační kampaň v Manchesteru (následoval zisk 13,6 %) a Liverpoolu a pořádala protirasistické mítinky. BNP však i přesto GPEW nakonec porazila (i když o pouhých pět tisíc hlasů), což zmíněný web okomentoval článkem s názvem *We didn't stop Nick Griffin but thanks for trying*.

I přes taková zklamání se však zelení mohli v letech 1999-2009 na evropské volby spolehnout jako na hlasování, v němž jsou jejich kandidáti relativně úspěšní a ve kterém jsou schopni zužitkovat aktivitu na místní úrovni. Výsledek voleb v roce 2009 pak vnímali jako příslib pro volby do Dolní sněmovny. Jak se tedy zeleným dařilo ve sledovaném období transformovat relativní úspěchy na místní a evropské úrovni do úspěchů na úrovni národní?

6.2.3) Národní úroveň a fenomén Brightonu

Při pohledu na procentuální zisky strany se nabízí jednoduchá odpověď – příliš dobře ne. Bariéra taktického hlasování se pro Green Party ukazovala být stále jen těžko překonatelnou. Volební výsledky strany byly následující: 0,6 % v roce 2001, 1 % v roce 2005²⁸⁵ a opět 1 % v roce 2010.²⁸⁶ Jak bylo ale uvedeno v předchozí části práce, počet kandidátů Green Party, kteří dokázali zachránit volební kauci, se postupně zvyšoval, a především se do sněmovny dostala v roce 2010 Caroline Lucasová. V rámci daných možností se pro zelené jedná o významné úspěchy.

Pojďme se však na problematiku účasti zelených v národních volbách podívat blíže. Vzhledem k jednomandátovým volebním obvodům je pro stranu cílení na ty vybrané ještě důležitější než na místní úrovni. *Targeting to win* na národní úrovni bylo zahájeno v roce 2003, kdy byly vybraným místním organizacím zaslány speciální

²⁸³ How the votes are counted and how the Greens can stop Nick Griffin, <http://www.youtube.com/watch?v=fv0uHWxhLgs&feature=relmfu> (staženo 29. 7. 2012)

²⁸⁴ Green Party, Green vote increases by 44 %, 8. června 2009, <http://www.greenparty.org.uk/news/2009-06-08-euro-results.html> (staženo 29. 7. 2012)

²⁸⁵ MELLOWS-FACER Adam, House of Commons Library Research Paper 05/33, General Election 2005 Final Edition, 10. března 2006, s. 94, <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2005/rp05-033.pdf>

²⁸⁶ CRACKNEL Richard, MCGUINNESS Feargal, RHODES Chris, House of Commons Library, General Elections 2010, Final Edition, Research Paper 10/36, 2. února 2011, <http://www.parliament.uk/briefing-papers/RP10-36.pdf>

finanční příspěvky,²⁸⁷ přičemž v obou následujících volbách do Westminsteru byly za cílové obvody vybrány Brighton Pavilion, Norwich South a Lewisham Deptford v Londýně.²⁸⁸ Z počtu obvodů je patrné, že zelení na této úrovni provádějí výběr pečlivěji než na úrovni lokální, kde prioritních oblastí může být více (necílí například na Oxford, ačkoli tamní organizace strany patří v získávání radních mezi nejúspěšnější). Zároveň je ale na uvedených obvodech vidět, že úspěch na místní úrovni je nutnou podmínkou výběru obvodu mezi cílové v národních volbách.

Dalším společným znakem cílových obvodů byla přítomnost silného stranického kandidáta (Norwich South – Adrian Ramsay, Lewisham Deptford – Darren Johnson, Brighton Pavilion – Keith Taylor/Caroline Lucasová), který buď v obvodu kandiduje delší dobu, nebo do něj byl vybrán na základě dobrých předchozích výsledků strany v daném obvodě. Pikantní byla tato záležitost v případě Brightonu, kde GPEW v čele s Keithem Taylorem dosahovala výborných výsledků (viz níže). Lucasová v roce 2007 jako již tehdy veřejně známá osobnost strany a poslankyně Evropského parlamentu oznámila, že v příštích volbách chce kandidovat místo Taylora, což označila za nejtěžší rozhodnutí svého života vzhledem k tomu, že k Taylorovi chová velký obdiv a respekt.²⁸⁹ V následném stranickém hlasování Lucasová Taylora porazila poměrem 55 : 45 % hlasů (předtím oznámila, že musí zvítězit alespoň o 10 %, aby ve straně nedošlo k vnitřním rozporům) a stala se kandidátkou pro volby v roce 2010.²⁹⁰ Střetnutí dvou velkých osobností strany pak bylo důkazem toho, že Green Party již tehdy postupovala ve snaze získat zástupce v Dolní sněmovně mnohem cílevědoměji než dříve a stále více inklinovala k heslu „účel světí prostředky“.

Nebylo by tomu ale tak, kdyby se strategie strany ukazovala jako neúspěšná. Následující tabulka však ukazuje, že *Targeting to win* na národní úrovni přináší zeleným své ovoce. Zatímco v cílových obvodech počet hlasů pro GPEW většinou strmě rostl, v obvodech bezprostředně sousedících tomu již tak nebylo.

Volební obvod	cílový obvod 2003-10	volby 2001	volby 2005	Volby 2010
---------------	----------------------	------------	------------	------------

²⁸⁷ The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2004, s. 2, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenParty_1789113248__E__N__S__W__.PDF (staženo 28. 5. 2012)

²⁸⁸ Green Party, General Election Results 2010,

http://www.greenparty.org.uk/elections/general_results_2010.html (staženo 15. 8. 2012)

²⁸⁹ MARZOUK Lawrence, „Greens battle to be the firsts MP“, *The Argus*, 14. července 2007,

http://www.theargus.co.uk/news/1471414.greens_battle_to_be_the_first_mp/ (staženo 16. 8. 2012)

²⁹⁰ DICKENSON Andy, „Greens pick MPES Lucas to run for MP“, *The Argus*, 17. července 2007,

http://www.theargus.co.uk/news/1552127.greens_pick_mep_lucas_to_run_for_mp/ (staženo 16. 8. 2012)

Brighton Pavilion	ano	9,4 %	21,9 %	31,3 %
Brighton Kemptown	ne	3,3 %	7,0 %	5,5 %
Hove	ne	3,3 %	5,7 %	5,2 %
Lewisham Deptford	ano	6,5 %	11,1 %	6,7 %
Lewisham East	ne	-	4,0 %	1,5 %
Lewisham West (and Penge)	ne	-	4,6 %	2,1 %
Norwich South	ano	3,4 %	7,4 %	14,9 %
Norwich North	ne	1,7 %	2,0 %	2,9 %

291

Výjimkou byl obvod Lewisham Deptford v roce 2010, kde ztráta více jak 4 % hlasů byla pro Green Party velkým zklamáním (voliče zelených přebrali Liberální demokraté).²⁹² To však zastínily výsledky v Norwichi, jemuž jsme se obšírněji věnovali dříve v textu, a především v Brightonu, kterému budou patřit následující odstavce.

Brighton je v rámci Velké Británie značně specifickým městem. Vyděluje se jak svou polohou, jež z něj s jeho známými plážemi vytváří oblíbené přímořské letoviště, tak skladbou obyvatel a svým celkovým „duchem“. Brighton je pověstný svým nočním životem a každý květen hostí největší hudební festival v Anglii.²⁹³ Ve městě také sídlí dvě univerzity - The University of Sussex a The University of Brighton – na kterých bylo ve školním roce 2010/11 dohromady zapsáno přibližně 33 tisíc studentů.²⁹⁴ Pro srovnání, dle výsledků sčítání lidu žilo v roce 2011 v celém unitary authority Brighton and Hove zhruba 273 tisíc lidí a s přehledem nejvyšší podíl na celkové demografické skladbě měli právě lidé ve věku 20 až 24 let.²⁹⁵ Ještě více než počtem studentů je ale město výjimečné existencí silné LGBT komunity, která je podle průzkumů nejpočetnější v celém království²⁹⁶ a kvůli níž je Brighton často označován za hlavní město gayů v Británii. Všechny tyto skutečnosti přispěly k tomu, že zelení Brighton, jakožto město s velkým podílem mladých, postmaterialisticky a nekonformně

²⁹¹ SPOON Jae-Jae, *Political Survival of Small Parties in Europe*, s. 91; Green Party, General Election Results 2010, http://www.greenparty.org.uk/elections/general_results_2010.html (staženo 15. 8. 2012)

²⁹² CRACKNEL Richard, MCGUINNESS Feargal, RHODES Chris, House of Commons Library, General Elections 2010, Final Edition, Research Paper 10/36, 2. února 2011, s. 92, <http://www.parliament.uk/briefing-papers/RP10-36.pdf> (staženo 15. 8. 2012)

²⁹³ The History of Brighton Festival, http://brightonfestival.org/about/about_brighton_festival/the_history_of_brighton_festival/ (staženo 16. 8. 2012)

²⁹⁴ Higher Education Statistics Agency, <http://www.hesa.ac.uk/> (staženo 16. 8. 2012)

²⁹⁵ Brighton and Hove Local Information Service, <http://www.bhlis.org/profiles/profile?profileId=302&geoTypeId=4&geoIds=00ML> (staženo 16. 8. 2012)

²⁹⁶ „Brighton ‘has most gay couples‘“ *BBC News*, 3. února 2004, http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/3456635.stm (staženo 16. 8. 2012)

smýšlejících obyvatel, přijali za svůj „heartland“ a učinili z něj také časté dějiště stranických konferencí.

Dalším nutným předpokladem ale byly dobré volební výsledky. A je nutno říci, že na ty si zelení skutečně nemohou stěžovat. Nikde jinde v Británii neměla Green Party ve sledované dekádě takovou podporu jako právě v Brightonu, přesněji ve volebním obvodu Brighton Pavilion. Vše začalo v roce 2001, když zelení získali v čele s Keithem Taylorem ve volbách do Westminsteru 9 % hlasů. Tento výsledek ovšem nepřišel z čistého nebe. Je třeba se ještě jednou stručně vrátit na působení GPEW na lokální úrovni. Již v roce 1999 měla strana v radě unitary authority Brighton and Hove tři radní a v každých dalších volbách jejich počet v zásadě zdvojnásobovala (2003 – šest radních, 2007 – 12,²⁹⁷ 2011 – 23), načež se zde v posledním zmíněném roce stala jako v prvním městě vůbec nejsilnější stranou (v radě zasedá 51 radních z 21 okrsků).²⁹⁸

Co bylo příčinou takto strmého nárůstu voličské podpory zelených? Vypozorovat lze několik důvodů. Důležitým aspektem je, že GPEW měla v Brightonu radní již v druhé polovině 90. let a měla tak do budoucna „na čem stavět“. Pro srovnání – v předešlé části práce zmínění norwichští zelení byli v tomto ohledu o několik let pozadu. Na druhou stranu, kandidáti Green Party v Oxfordu byli v této době ještě úspěšnější. Jak v Brightonu, tak v Oxfordu tedy byla na místní úrovni mezi voliči po GPEW již na konci 90. let poptávka. Dále se ale cesty obou lokálních organizací, co se týče úspěšnosti ve volbách, rozešly, když počet zelených radních v Oxfordu spíše stagnoval (viz výše).

Situace v Brightonu se totiž od té v Oxfordu lišila v několika ohledech. Zaprvé, zásadní zde byla osobnost Keitha Taylora, který za GPEW v Brightonu kandidoval v okrsku St Peter's and North Laine v samém centru města. Zadruhé, místní stranická organizace pro získání dalších okrsků využívala v zásadě stejnou strategii, o níž jsme hovořili v případě Norwiche. Po zisku St Peter's and North Laine se tak strana soustředila na obsazování okolních okrsků jako Hanover and Elm Grove, Queen's park, Regency a ve volbách roku 2011 i Brunswick and Adelaide, Goldsmide, Hollingdean and Stanmer a Preston Park.²⁹⁹ Pro účast ve volbách do Dolní sněmovny je pak zásadní, že zmíněné okrsky v podstatě korespondují s volebním obvodem Brighton Pavilion,

²⁹⁷ SPOON Jae-Jae, *Political Survival of Small Parties in Europe*, s. 100.

²⁹⁸ Green Party, "A huge vote of confidence in the Greens", 6. května 2011, <http://greenparty.org.uk/news/06-05-2011-brighton-largest-party.html> (staženo 16. 8. 2012)

²⁹⁹ http://www.brighton-hove.gov.uk/downloads/bhcc/democracy/Councillor_Ward_Map_2012_web.pdf (staženo 9. 8. 2012)

který tak strana na místní úrovni takřka zcela ovládla a zároveň dokázala tuto dominanci přetavit i v zisk poslaneckého křesla (zelení v Norwichi usilují v zásadě o to samé, okrsků ale ovládají méně).

Pro získávání dalších okrsků byl klíčový třetí faktor – aktivita místní organizace. Vzhledem k tomu, že Brighton je v podstatě domovským městem GPEW a zdejší stranická buňka je jednou z nejpočetnějších, je pro zelené snazší na sebe upozornit. Straničtí dobrovolníci tak prakticky neustále „okupují“ centrum města a oslovují potenciální voliče, přičemž kromě programu se snaží akcentovat i stranou v radě dosažené úspěchy. V programu pro místní volby v roce 2011 se zelení „chlubili“ mimo jiné tím, že se zasloužili o zachování pošty na ulici London Road na severu města či se podíleli na odmítnutí výstavby nákupního centra Tesco (oblíbené téma GPEW) v jeho severovýchodní části.³⁰⁰ Mezi další úspěchy Green Party patřilo například prodloužení otevírací doby městské knihovny, zřízení dopravních opatření u škol vedoucích k větší bezpečnosti dětí, rekonstrukce dětských hřišť či rozšiřování sítě cyklotras.³⁰¹ Dále pak strana také aktivně vystupovala v souvislosti s plány na zřízení národního parku South Downs.³⁰²

Všechny tyto skutečnosti se sice týkají života na místní úrovni, právě pomocí nich se ale zelení snaží prosadit i na úrovni národní a naplnit tak strategii *Westminster through Town Halls*. V případě GPEW zkrátka nelze hovořit o úrovni národní bez zmínění té místní. Zisku prvního poslaneckého křesla v Dolní sněmovně předcházelo právě ovládnutí centra Brightonu tvořícího jižní část obvodu Brighton Pavilion. Přítomnost a aktivitu zelených v této části města dobře ilustruje komentář Marka Kohna pro *The Guardian* popisující centrum města právě před volbami roku 2010, kdy zelení ulice zaplavili svými volebními plakáty určenými pro vystavení za okna domů.³⁰³ Kohn tehdy napsal, že pokud by okna byla hlasy, Lucasová by se dostala do Westminsteru na základě podobné většiny, která se dnes kromě Severní Koreje vidí jen stěží.³⁰⁴

³⁰⁰ *A fresh start for a fair city, Brighton and Hove Green Party Local Election Manifesto 2011*, (Brighton: Green Party, 2011), s. 4,

http://www.brightonhovegreens.org/assets/files/localparties/brighton/publications/manifesto/Manifesto_A_Fresh_Start_for_a_Fair_City_low_res_2011.pdf (staženo 14. 9. 2011)

³⁰¹ *A fresh start for a fair city, Brighton and Hove Green Party Local Election Manifesto 2011*, s. 5-15.

³⁰² Brighton and Hove Green Party, South Downs National Park Boundary, 6. února 2002,

<http://www.brightonhovegreens.org/news/40.html>; Jedná se o nejmladší národní park ve Velké Británii, zřízen byl v roce 2009, více viz <http://www.southdowns.gov.uk/> (staženo 20. 8. 2012)

³⁰³ plakát viz zde: http://greenparty.org.uk/assets/files/vote_green_posterFIWFF.pdf (staženo 20. 8. 2012)

³⁰⁴ KOHN Marek, „Greens spot window of opportunity in Brighton“, *The Guardian*, 5. května 2010, <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2010/may/05/greens-window-opportunity-brighton> (staženo 16. 8. 2012)

Ostatně, Lucasová a její zvolení kandidátkou zelených pro Brighton Pavilion bylo dost možná čtvrtým rozhodujícím faktorem, který GPEW v ostatních obvodech chyběl. Jak již bylo zmíněno, Lucasová se kandidátkou stala již v roce 2007 a měla tedy před volbami (jakkoli nebylo jasné, kdy budou vypsány) dostatek času na oslovování voličů a na to, aby její osobnost s Green Party ztotožnili. Zde zeleným pomohla pro změnu nadnárodní úroveň, když Lucasová jako poslankyně EP byla v této době již známou a v médiích poměrně často vystupující političkou.

Zisk poslaneckého mandátu v Brighton Pavilion je tak ideálním a prvním zcela úspěšným příkladem fungování volební strategie GPEW. Brightonští zelení postupovali ve sledovaném období pečlivě podle stranického „manuálu“ od nejnižší možné úrovně politického života a dařilo se jim ke konečnému cíli – tedy zvolení Lucasové - využít obě zbývající úrovně vládnutí. Na druhou stranu, přítomnost Lucasové a zřejmě ještě více místní poptávka po zelené politice pro ně byly bonusy, kterými ostatní stranické organizace současně nedisponují. Konečně, příklad Brightonu také ukazuje, že zisk poslaneckého křesla má efekt i na lokální úrovni, jak ukázaly výsledky voleb v roce 2011. Straně opět pomohl nabytí na důvěryhodnosti a voličům, kteří s podporou Green Party třeba z různých důvodů váhali, ukázal, že volit zelené pro ně může mít smysl. Z jedněch voleb samozřejmě nelze vyvozovat dalekosáhlé závěry a funkčnost stranické strategie prověří až opakovaná hlasování a výsledky v jiných cílových obvodech. Lucasová ale po svém zvolení poslankyní uvedla, že jakmile zelení jednou strčili nohu do dveří, dostali za se bariéru důvěryhodnosti a další poslanci budou následovat.³⁰⁵ Bude tedy nadmíru zajímavé sledovat, jak si Green Party povede v dalších volbách a zda se slova první zelené poslankyně ve Spojeném království v budoucnu potvrdí.

6.3) Nevolební strategie, 2. část – vnější vztahy

Aby se tak stalo, musejí ale zelení ještě výrazně rozšířit řady svého voličstva. K tomu mohou vést v zásadě dvě cesty. Zprvée, úspěšnost GPEW v oslovování nových voličů prostřednictvím úspěšné image, nabízení atraktivních témat či větší přítomností

³⁰⁵ GRAY Louise, „General Election 2010: Caroline Lucas becomes Britain's first Green MP“, *The Telegraph*, 7. května 2010, <http://www.telegraph.co.uk/news/election-2010/7689660/General-Election-2010-Caroline-Lucas-becomes-Britains-first-Green-MP.html> (staženo 19. 8. 2012)

v médiích – tedy doplňkové nevolební strategie užívané společně se strategií volební. Zadruhé, obecně rozšiřováním postmateriálních hodnot v britské společnosti. Ve skutečnosti by pak pravděpodobně šlo o kombinaci obou těchto faktorů. V této poslední kapitole se tak pokusíme nastínit, jakými dalšími způsoby se zelení britskou veřejnost snaží oslovit a zda ve společnosti vůbec existují předpoklady pro jejich výraznější podporu.

6.3.1) Budování image a oslovování voličů

Profil typického voliče Green Party již byl v textu několikrát naznačen. Na základě průzkumů agentury YouGov pro deník The Sun před volbami roku 2010 lze říci, že nejčastějším voličem zelených je žena ve věku 18-24 let pocházející ze střední třídy a zpravidla mající bydliště v Londýně či na jihovýchodě Anglie.³⁰⁶ Drtivá většina voličů zelených pak je studenty nebo disponuje vysokoškolským vzděláním.³⁰⁷ Pokud lidé rozhodnutí volit GPEW volili v roce 2005 jinou stranu, zpravidla pak uváděli Labour Party nebo Liberální demokraty.³⁰⁸

Ve sledovaném období se proto zelení snažili pro sebe získat především voliče obou zmíněných konkurenčních stran. To potvrzují i zmiňované výsledky na místní úrovni, kdy například v Norwichi i Brightonu získávali zelení radní právě na jejich úkor. Lze vyzorovat dva hlavní způsoby, jakými se zelení snaží prezentovat. Zprv je to snaha ukázat voličům, že GPEW není stranou jednoho tématu, jak je často vnímána (Na otázku, co už by nikdy nechtěla nikomu vysvětlit, položenou ve video-medailonku před volbami roku 2010, zmiňovala Caroline Lucasová právě toto)³⁰⁹, ale že disponuje širokým programem zahrnujícím sociální problematiku a další témata. Zadruhé jde o vymezování se vůči stranám jako je BNP a UKIP, ale i kritiku vůči zelené politice konzervativců a celkově vůči svým nejbližším konkurentům – tedy LibDems.

³⁰⁶ <http://yougov.co.uk/publicopinion/archive/?category=politics&year=2010&month=4>, případně také http://www.populus.co.uk/uploads/download_pdf-050510-The-Times-The-Times-final-pre-election-poll--May-2010.pdf (staženo 3. 9. 2012)

³⁰⁷ BIRCH Sarah, „Real Progress: Prospects for Green Party Support in Britain“, *Parliamentary Affairs* 62, č. 1, 2009, s. 63, <http://ebscohost.com>

³⁰⁸ http://www.populus.co.uk/uploads/download_pdf-270410-The-Times-The-Times-Poll---April-2010.pdf (staženo 3. 9. 2012)

Pro propagaci svého programu užívají zelení několik cest. Zásadní je v dnešní době samozřejmě přítomnost v médiích. Vzhledem k výše uvedenému nepřekvapí, že nejrůznější komentáře představitelů Green Party nalezneme nejčastěji na stránkách deníků jako je *The Independent* nebo *The Guardian*, přičemž především v druhém jmenovaném publikovala své články často Caroline Lucasová.³¹⁰ Potvrzují se tak nepřímá slova Jima Hackera ze seriálu *Jistě, pane ministře*, že *The Guardian* čtou lidé, kteří si myslí, že by měli řídit tuto zemi. Další důležitou složkou prezentace zelených jsou pak jako u většiny hnutí vycházejících myšlenkově ze 60. let minulého století, veřejné aktivity typu různých mítinků, protestů apod.

Debra Holzauerová v této souvislosti uvádí sedm tematických oblastí, na něž se zelení ve svých kampaních (jak na ulicích, tak v médiích) soustředí. Jde o 1) otázky životního prostředí, 2) protesty vůči společnostem poškozujícím životní prostředí, 3) snahu o větší demokracii, 4) lidskoprávní otázky, 5) protiválečné kampaně, 6) pracovní-právní spory a 7) účast v širším protiglobalizačním hnutí.³¹¹

První dvě kategorie již byly zmíněny v předešlých částech textu (otázky zřízení národního parku South Downs, protesty proti společnosti Tesco či rozšíření letiště Heathrow). Z dalších kategorií lze zmínit například účast Caroline Lucasové na protestním průvodu u příležitosti 50. výročí Aldermastonského pochodu³¹² nebo na akci *Million Women Rise* v rámci Mezinárodního dne žen v roce 2008. V lidskoprávní tematice se zelení snažili upozornit na konkrétní případy osob, jejichž práva byla nějakým způsobem porušena (např. afghánská poslankyně Malalai Joyaová vyloučená za své progresivní názory či pronásledovaná iránská homosexuálka Mehdí Kazemi a Pegah Emambakhshová).³¹³ Před evropskými volbami v roce 2004 pak Green Party také podpořila manifest Amnesty International, která v něm vyzývala členské státy k většímu důrazu na ochranu lidských práv.³¹⁴

³⁰⁹ Green Party, Video – Caroline on Caroline – part 1, <http://greenparty.org.uk/news/30-04-2010-caroline-lucas-video-part-one.html> (staženo 3. 9. 2012)

³¹⁰ viz profila autora: <http://www.guardian.co.uk/profile/carolinelucas?page=4> (staženo 3. 9. 2012)

³¹¹ HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“, s. 15-18.

³¹² Pochody pořádané v 50. a 60. letech minulého století odpůrci jaderných zbraní.

³¹³ The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2007, s. 5, <http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/Green-Party-Statement-of-Accounts-2007.pdf> (staženo 28. května 2012)

³¹⁴ Green Party of England and Wales response to Amnesty International's manifesto for European Elections 2004,

<http://www.greenparty.org.uk/files/reports/2004/Green%20response%20to%20Amnesty%20manifesto.htm>, manifest AI zde: http://www.amnesty.org.uk/uploads/documents/doc_15378.pdf (staženo 3. 9. 2012)

Kapitolou samou pro sebe pak byla aktivita zelených směrem k referendu o změně volebního systému. Návrhy Labour party na zavedení alternativního hlasování z období před volbami roku 2010 GPEW odmítala s tím, že jde o populistický krok, který není myšlen vážně a stejně je zcela nedostatečný (strana považuje za ideální systém AMS, viz výše).³¹⁵ Po volbách však zelení na podzimní konferenci v Birminghamu změnilí názor a v referendu konaném 5. května 2011 se postavili na stranu tábora „Ano“.³¹⁶ Ramsey tento obrat vysvětloval tak, že by se jednalo o „krok správným směrem, který by demonstroval chuť pro změnu.“ Za zmínku v této souvislosti stojí fakt, že severoirští zelení se postavili (na rozdíl od skotských kolegů) proti návrhu s tím, že by se jednalo o krok zpět oproti systému STV.³¹⁷

Výběr témat je však pouze jedním z aspektů tvořících obraz strany na veřejnosti. Na budování celkového image a „stylu“ strany v médiích se zelení zaměřovali především ve druhé polovině sledované dekády, přičemž i vzhledem k věkovému složení svého voličstva se dosti soustředili na přítomnost na internetu. Výchozím bodem bylo v roce 2008 spuštění nové webové stránky³¹⁸ a znatelný pak byl tento fakt především před volbami v roce 2010. Zelení tehdy zřídili speciální volební web <http://www.onlygreen.org.uk/>, na němž představovali voličům svůj program a zveřejňovali volební spoty. Pro tento účel Green Party intenzivně využívala svůj kanál na serveru YouTube, kam umístila sérii originálních animovaných předvolebních videí, která měla demonstrovat jinakost GPEW v porovnání se třemi největšími stranami, jež se údajně liší jen barvou, a opět komplexnost programu strany.³¹⁹ Ve stejném duchu byl vytvořen i spot pro volby do EP v roce 2009, které během představování programových priorit zobrazovalo „přerod“ člena GPEW ze zarostlého přírodního muže jako obrazu společenských stereotypů v upraveného politika moderního střihu.³²⁰ Další video ze stejného období vysvětlující jak zamezit zvolení předsedy BNP Nicka Griffina evropským poslancem bylo zmíněno v předešlé části práce.

³¹⁵ Green Party, Caroline Lucas – Voting reform, 10. února 2010, <http://www.greenparty.org.uk/mediacentre/releases/11-02-2010-lucas-voting-reform.html> (staženo 24. srpna 2012)

³¹⁶ Green Party, Greens to campaign for AV, 13. září 2010, <http://www.greenparty.org.uk/news/conference-av-campaign-adrian-ramsay.html> (staženo 3. 9. 2012)

³¹⁷ „AV referendum: Where parties stand“, *BBC News*, 26. dubna 2011, <http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-11609887> (staženo 3. 9. 2012)

³¹⁸ The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2008, s. 6, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/soa_23-07-09_10-51-03.pdf (staženo 5. 9. 2012)

³¹⁹ Green party – 2010 Party Election Broadcast, www.youtube.com/watch?v=wHLfzPFsz5c (staženo 6. 9. 2012)

Právě vymezení vůči ostatním politickým subjektům je další důležitou složkou tvorby image GPEW a oslovování potenciálních voličů. Trnem v oku bylo zeleným především představení vlastního „green deal“ Cameronových konzervativců, které pro zelené bylo v podstatě ukradením jejich stěžejního tématu. GPEW se proto snažila ukázat Cameronovy plány jako pouze neupřímnou rétorickou snahu o získání dalších voličů.³²¹ Nit nenechávali zelení suchou ani na Liberálních demokratech, které označovali za „příliš žluté na to, aby mohli být skutečně zelení“.³²² Dále jim pak vyčítali podporu velkých korporací³²³ či tvrdili, že ve skutečnosti nebyli proti válce v Iráku.³²⁴ V případě UKIP pak Green Party směřovala svou kritiku na její popírání globálního oteplování, negativní vztah k EU a celkově „zpátečnické a omezené názory“.³²⁵

Celkově vzato se zelení vymezují jak vůči třem hlavním stranám, na jejichž místo se chtějí v budoucnu dostat (po volbách v roce 2010 bylo jejich cílem oslovit hlavně voliče LibDems, kteří se jejich působením v koaličním kabinetu měli cítit zrazeni)³²⁶, tak vzhledem ke svým hlavním principům i vůči subjektům jakými jsou BNP a UKIP, což bylo znatelné především v souvislosti s volbami do EP v roce 2009. Vedle výše uvedených aspektů se také pro zelené nabízí možnost oslovit případné sympatizanty z řad známých osobností (viz např. zmiňovaný Brian May), což je taktika, kterou dosud GPEW příliš nevyužívala. Kromě aktivity zelených obecně je ale pro rozšíření elektorátu strany nutná ještě druhá strana mince – poptávka po Green Party a rozšíření postmateriálních hodnot mezi britskými občany.

³²⁰ Think Again Vote Green, www.youtube.com/watch?v=CIaqH84Yvzc (staženo 6. 9. 2012)

³²¹ Green Party, Conservative leader's eco-speech shows his true colours, 16. října 2009, <http://www.greenparty.org.uk/news/2009-10-16-cameron-true-colours.html>, příp. Wales Green Party, 'Dinosaur' Cameron shows Tories don't get green jobs, 8. dubna 2010, <http://wales.greenparty.org.uk/news/dinosaur-cameron-shows-tories-dont-get-green-jobs.html> (staženo 6. 9. 2012)

³²² http://www.greenparty.org.uk/files/reports/2005/too_yellow_to_be_green_2.htm (staženo 7. 9. 2012)

³²³ <http://www.greenparty.org.uk/files/reports/2003/1big%20businessLibDem.htm> (staženo 7. 9. 2012)

³²⁴ The LibDems did NOT oppose the war, A Green Party press office briefing, May 2004, <http://www.greenparty.org.uk/files/reports/2004/1LibDems%20and%20Iraq.htm> (staženo 7. 9. 2012)

³²⁵ Thinking of voting for UKIP? Think again, Green Party press office briefing, June 2009, <http://www.greenparty.org.uk/assets/files/reports/UKIP%20briefing.pdf> (staženo 7. 9. 2012)

³²⁶ MURRAY James, „Lucas steps down as Green Party leader to give herself more time to mastermind 2015 campaign“, *businessGreen*, 14. května 2012, <http://www.businessgreen.com/bg/news/2174354/lucas-steps-view-boosting-greens-electoral-hopes> (staženo 7. 9. 2012)

6.3.2) GPEW a postmateriální hodnoty v Británii

Výše v textu bylo zmíněno, že ve volebních průzkumech bylo v první dekádě tohoto století zeleným přisuzováno průměrně mezi 3 až 4 % hlasů. Ve volbách do Westminsteru však GPEW takového výsledku nikdy nedosáhla, přičemž jako hlavní důvod lze určit podobu volebního systému a obavu voličů ze ztráty jejich hlasů v případě, že by je dali právě zeleným. Lze tedy usuzovat, že pokud by ve Spojeném království fungoval jiný volební systém, což ostatně naznačují i volby do EP, zisky zelených by mohly být o poznání větší. To tvrdí i S. Birchová, podle které poptávka po zelené politice v Británii určitě existuje. Vychází mimo jiné z průzkumu provedeném v roce 2005, podle něhož mělo o GPEW příznivé mínění 27,3 % Britů (pro srovnání – Konzervativní stranu takto vnímalo 32 % lidí, UKIP 10 %).³²⁷

Tomuto tvrzení nahrává rovněž hlasování na internetové stránce voteforpolices.org.uk. Její vtip spočívá v tom, že volič dostane na výběr z volebních programů šesti politických stran, aniž by věděl, o jaké strany jde. Jeho úkolem je vybrat, jaký program se mu ve vybraných tématických okruzích líbí nejvíc a jakou stranu by tedy měl podle svých názorů volit. Green Party se umístila na prvním místě se ziskem 23,7 % hlasů, přičemž nejvíce její program zaujal v oblasti školství, kriminality a životního prostředí.³²⁸ Z jednoho takového hlasování samozřejmě nelze vyvozovat dalekosáhlejší závěry. Přičteme-li k němu ale výsledky ve volbách do EP či na místní úrovni a výsledky volebních průzkumů, lze tvrdit, že Britů, kteří by byli GPEW ochotni volit, je určitě více než 1 %, které zelení v národních volbách zpravidla získávali. Otázkou je, kolik jich je přesně a kolik jich může být v budoucnu.

Jak bylo uvedeno výše, R. Inglehart tvrdil, že ve Spojeném království byl přechod k postmaterialistickému uvažování kvůli ekonomickým problémům v 70. letech ještě pomalejší než v ostatních západoevropských zemích. Britské voličstvo také bývá často označováno jako konzervativní v tom smyslu, že nedopouští výraznější politické či sociální změny. Na druhou stranu, již volby do EP v roce 1989 ukázaly, že pro stranu v určitých chvílích existuje možnost uspět alespoň na základě protestních hlasů. V případě stabilního nárůstu voličské podpory GPEW na místní úrovni od počátku století by už ale takovéto vysvětlení zřejmě neobstálo. Velká Británie zažívala stejně

³²⁷ BIRCH Sarah, „Real Progress: Prospects for Green Party Support in Britain“, s. 54.

³²⁸ <http://voteforpolices.org.uk/>, počet hlasů aktuální k 29. 8. 2012 při hlasování cca 302 tisíc lidí.

jako jiné západoevropské země na přelomu století období ekonomické stability a relativního blahobytu a bylo by zcela v souladu s Inglehartovou teorií, pokud by se v této době počet postmaterialisticky orientovaných lidí v zemi rozšířil.

Nápovědou toho, do jaké míry k tomuto jevu došlo, mohou být nejrůznější průzkumy veřejného mínění, jakkoliv je poněkud problematické získat ucelený obrázek z důvodu, že lidé obyčejně neodpovídají na otázku: *Zastáváte postmaterialistické hodnoty?*, ale spíše na soubor dotazů, které s tímto souvisejí. Inglehart v této souvislosti nabízí čtyři dotazy-cíle, z nichž mají oslovení označit dva, které jim přijdou nejdůležitější. Jedná se o 1) udržení pořádku v zemi, 2) větší podíl obyvatel na politickém rozhodování, 3) boj proti zvyšujícím se cenám, 4) ochranu svobody projevu.³²⁹ Na základě odpovědí u dotazů tohoto typu pak sociologové užívají tzv. Inglehart-index, jehož cílem je právě vyčíslit poměr mezi materialisticky a postmaterialisticky smýšlejícími obyvateli v dané zemi.

Takové průzkumy dlouhodobě vykonává Inglehartova organizace World Value Survey, podle jejíchž dat z let 1981-2006 v Británii počet postmaterialisticky uvažujících lidí stabilně rostl (index narostl z 0,95 na 1,68 bodu, byl tak v závěru na úrovni ekonomicky nejvyspělejších států a vyšší než například ve Francii nebo v SRN).³³⁰ Určitou vypovídací hodnotu mají také průzkumy Eurobarometr. V letech 2003 až 2008 podle nich například nepovažovala většina Britů ekonomickou situaci za zásadní problém (v roce 2004 jich tak činilo jen 9 % a jako největší problémy byly označovány imigrace, kriminalita a terorismus)³³¹ a v roce 2007 dokonce obyvatelé Spojeného království označili za důležitější záležitosti životního prostředí či vzdělávání.³³²

Pokud jde o vztah k životnímu prostředí jako součást postmateriálních hodnot, průzkumy agentury Ipsos MORI v letech 1999 a 2005 potvrdily podobný trend. V roce 2005 kupříkladu považovalo třídění odpadu za užitečnou věc 70 % Britů oproti 46 % v roce 1999. O omezení užívání elektřiny si totéž myslelo 27 % dotázaných (8 % v roce 1999), o užívání hromadné dopravy pak 21 % oproti 9 %.³³³ Další z průzkumů agentury

³²⁹ INGLEHART Ronald, „The Silent Revolution in Europe: Intergenerational Change in Post-Industrial Societies“, s. 994.

³³⁰ http://www.worldvaluessurvey.org/wvs/articles/folder_published/article_base_111/files/wvs_value_scores.doc (staženo 14. 9. 2012)

³³¹ Eurobarometr 62, podzim 2004, National Report United Kingdom, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb62/eb62_uk_nat.pdf (staženo 14. 9. 2012)

³³² Eurobarometr 67, jaro 2007, National Report United Kingdom, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb67/eb67_uk_nat.pdf (staženo 14. 9. 2012)

³³³ Ipsos MORI Poll, Green Intentions — Misplaced Actions, 7. července 2005,

pak potvrdil nikterak překvapivou věc, že žít ekologicky šetrným způsobem si mohou snáze dovolit obyvatelé patřící ke střední třídě, což ale potvrzuje tvrzení o průměrném voliči GPEW.³³⁴

Finanční a následná hospodářská krize v roce 2008 a těch následujících se v průzkumech veřejného mínění samozřejmě projevila a uvedená zjištění tak poněkud proměnila. Pro potvrzení, zda nastíněné trendy pokračují, bude tedy třeba několikaletý odstup. Tvrdit, že ve sledovaném období (mimo let 2008-11) existovaly pro podporu zelených vzhledem k jejich programu zaměřenému právě na výše uvedené hodnoty zlepšující se podmínky, však lze. Právě období po skončení současné ekonomické krize se tak zdá být pro budoucnost Green Party klíčové, jelikož ta bude úzce spojena s tím, jakým směrem (pokud vůbec nějakým) se fungování ekonomiky a lidské myšlení obecně vydá.

Kromě ekonomiky bude ale samozřejmě záležet také na vývoji na britské politické scéně. S. Birchová v roce 2008 trefně uvedla pět věcí, které by dalšímu vývoji Green Party mohly pomoci. Jde o reformu volebního systému, případně zvolení alespoň jednoho poslance Dolní sněmovny v tom současném, vznik volené druhé komory parlamentu, přechod ke státnímu financování politických stran a reformu vnitřní struktury GPEW.³³⁵ Z těchto podmínek byly k roku 2011 splněny dvě – vnitřní reforma strany a zisk poslankyně. O reformě volebního systému si však zelení mohou zatím jen zdát a na pořadu dne není ani státní financování stran (v programu koaliční vlády bylo jen omezení výše darů).³³⁶ Nejnadějněji pro GPEW vypadala možnost vzniku volené druhé komory parlamentu, ani k té však zatím nedojde.³³⁷ Na druhou stranu, věci, jež zelené vzhledem k jejich programu musela potěšit a kterou S. Birchová nezmiňuje, bylo schválení rozšíření pravomocí místních samospráv v roce 2011.³³⁸ Jak totiž ukázaly

<http://www.ipsos-MORI.com/researchpublications/researcharchive/494/Green-Intentions-8212-Misplaced-Actions.aspx> (staženo 15. 9. 2012)

³³⁴ Ipsos MORI Poll, 'Green Choice' Is Still A Middle Class Affair, 24. července 2003, <http://www.ipsos-MORI.com/researchpublications/researcharchive/881/Green-Choice-Is-Still-A-Middle-Class-Affair.aspx> (staženo 15. 9. 2012)

³³⁵ BIRCH Sarah, „Real Progress: Prospects for Green Party Support in Britain“, s. 65.

³³⁶ „Full Text: Conservative-Lib Dem deal“, *BBC News*, 12. května 2010, http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8677933.stm (staženo 24. 10. 2012)

³³⁷ WATT Nicholas, „House of Lords reform halted after largest Tory rebellion of the parliament“, *The Guardian*, 11. července 2012,

<http://www.guardian.co.uk/politics/2012/jul/10/house-of-lords-reform-halted> (staženo 24. 10. 2012); detaily navrhovaného zákona zde: Bill documents - House of Lords Reform Bill 2012-13,

<http://services.parliament.uk/bills/2012-13/houseoflordsreform/documents.html> (staženo 24. 10. 2012)

³³⁸ více zde: Localism Act 2010-12, <http://services.parliament.uk/bills/2010-11/localism.html> (staženo 24. 10. 2012)

předcházející kapitoly, právě lokální úroveň představuje pro Green Party nejdůležitější prostředí pro případné vybudování úspěšné strany na národní úrovni.

Bude tedy nesmírně zajímavé sledovat, jakým způsobem se zeleným bude v dalších letech dařit na místní úrovni voliče oslovovat a zda se jim třeba podaří rozšířit své voličstvo i na britský venkov. V současné době je totiž poněkud paradoxní, že strana, která stěžejní část svého programu soustředí na ochranu životního prostředí, udržitelný rozvoj a ochranu venkova má největší voličskou podporu mezi střední třídou ve velkých městech. Podobně může vyznívat fakt, že v rámci ochrany životního prostředí je strana „arcikonzervativní“ a přitom ji podporují především nekonformní liberálně smýšlející mladí lidé. Možná, že jakkoli se zelení snaží svým programem oslovit co nejširší voličskou obec včetně seniorů, jsou i tyto ambivalence tím, co jim brání v dosažení větší voličské podpory. To už jsou ale otázky, na něž si představitelé Green Party musejí odpovědět sami.

7) Závěr

Cílem práce bylo zodpovědět výzkumnou otázku, jež zněla následovně: *Jaké jsou cíle GPEW a jaké strategie GPEW volí pro jejich dosažení a prosazení na politické scéně v situaci, kdy jí volební systém brání ve významnějším volebním úspěchu na národní úrovni?* Sekundárním cílem pak bylo zhodnotit, co stranou užívaná strategie a její zlepšující se volební výsledky mohou říci o vývoji vlastností britského politického systému.

Na základě užitých teoretických východisek jsme formulovali následující hypotézu: GPEW je stranou, jejíž pozice je jako u ostatních malých stran omezoována vlastnostmi volebního systému. Má však význam jako strana opoziční a to ze dvou hledisek: 1) Jako strana žádající reformu současného socioekonomického systému (podle Dahlovy typologie coby představitelka strukturální opozice) je atraktivní pro rozšiřující se řady voličů žádajících změnu fungování společnosti a vyznávajících postmateriální hodnoty. 2) Jako strana kladoucí v současnosti logicky důraz na význam lokální a nadnárodní úrovně vládnutí má potenciál při dalším přenášení pravomocí z národní úrovně rozšířit svůj politický vliv a z tohoto důvodu se soustředí primárně na ně.

V předešlých kapitolách bylo tedy cílem provést analýzu cílů a strategie strany v rámci politického systému, jehož základní rysy byly popsány v počátku práce. O tom, že volební a politický systém v Británii je pro zelené nevýhodný, nebylo třeba diskutovat, v této otázce panuje všeobecná shoda. Stejně tak byl na počátku textu stručně charakterizován historický vývoj strany, aby následná analýza byla pokud možno co nejsrozumitelnější.

Ve dvou následných analytických kapitolách bylo postupováno v rámci metodologie disciplinované interpretativní studie dle teorie opozice Roberta Dahla, jež byla užitečným nástrojem pro typologizaci GPEW dle jejích cílů a uchopení její strategie. Jako přínosná se ukázala být i zvolená metodologie, v rámci které bylo možné detailně zkoumat potřebné prameny a následně je interpretovat. Logická posloupnost práce přitom vycházela z několikrát uvedeného Dahlova schématu, podle něhož výslednou strategií studovaného subjektu vytváří coby nezávislé proměnné jeho cíle a vlastnosti politického systému spolu se zvoleným „místem setkávání“ s politickou konkurencí, přičemž toto místo je současně voleno opět na základě cílů strany a vlastností systému. Dahlova teorie tak byla velice užitečná pro svou přehlednost a komplexnost. Navíc je stále aktuální – doba jejího vzniku se projevila snad jen logickou absencí vlivu jiných úrovní vládnutí než je ta národní. Současně je ale také nutné říct, že teorie na základě cílů strany a znalosti prostředí, v němž se pohybuje, nenabízí konkrétní a úzce vymezenou strategii. Dává naopak spíše možnost volnějšího výkladu a vodítka v podobě obecnější typologie.

Jako první byly zkoumány cíle GPEW – nejprve v socioekonomické oblasti, následně v oblasti politické. Na závěr pak byly zmíněny některé aktuální iniciativy strany vůči vládní politice, detailněji se jim ovšem věnovala poslední kapitola. Pokud jde o cíle zelených v socioekonomické oblasti, ty se ukázaly jako velice radikální. Program strany vycházející z hlubinné ekologie je vskutku nekompromisní a jen těžko kompatibilní s nynějším kapitalistickým systémem. Zelení navrhují přesun center života do malých víceméně soběstačných komunit, které budou co nejméně zatěžovat životní prostředí. Jejich vizí je štedrý sociální systém financovaný z vysokých daní zaměřených speciálně na mezinárodní korporace, finanční trhy a produkty nešetrné k životnímu prostředí. Takovéto záměry mohou působit poměrně utopisticky a zcela jistě by byly nerealizovatelné bez odpovídajících politických reforem. Centra moci by se tak podle zelených měla přesunout logicky rovněž na místní úroveň s tím, že národní úrovni by zůstaly pouze základní pravomoci. Dále stranický program navrhuje proměnu fungování

státních institucí, jež by měla přinést do rozhodování více přímé demokracie. Problematický je vztah strany k existenci monarchie – mnohdy je označována jako republikánská, ve svém programu ale pouze uvádí, že by královskou rodinu zbavila všech politických pravomocí.

Změnu politického uspořádání (směrem k jiné než demokratické formě vládnutí) tedy zelení nepožadují, což je dle Dahlovy typologie brání označit za revoluční hnutí. Snaha o změnu socioekonomické struktury společnosti je ovšem evidentní a zelené lze tedy označit za stranu demokratického sociálního reformismu.

Z toho vyplývá, že i přes svou radikálnost se strana snaží prosadit politickou cestou. V tomto ohledu může využívat tři „místa setkávání“ – lokální, evropskou a národní úroveň vládnutí, přičemž význam prvních dvou narostl až v 90. letech. Do tohoto období se datuje i vytvoření strategie, kterou GPEW užívá dodnes – již zmíněná *Westminster through town halls* - WTTH.

Dříve než však mohla začít volební strategie Green Party plně fungovat, muselo dojít ke zprofesionalizování vnitřního fungování strany. S tímto souviselo i rozhodnutí o tom, že strana bude mít ve svém čele lídra. Jako první byla do této funkce zvolená Caroline Lucasová, která na konci námi sledovaného období zastávala roli hlavní tváře strany v médiích i obecně. Spolu s Lucasovou pak strana dokázala „vyprodukovat“ několik dalších výrazných osobností, díky kterým mohla lépe využívat svou strategii.

Tu totiž spolu s WTTH tvoří další aspekt – zmíněné cílení na vybrané obvody (TTW), a to na všech třech úrovních vládnutí. Většinou platí, že nejvýraznější osobnosti kandidují v obvodech, kde je šance na prosazení vyšší než jinde. Tento vztah je přitom oboustranný – silnější a v obvodu již etablovaná osobnost zároveň dokáže přitáhnout více voličů než neznámá tvář. Dá se říci, že TTW má dva stupně. Na prvním stupni jde o výběr obvodů pro úroveň místní a evropskou, kde je zpravidla širší. Ve vybraném obvodu pak dochází k intenzivní kontaktní kampani, která je zcela základním stavebním kamenem strategie zelených. Druhou úrovní je pak výběr obvodů na úroveň národní – tedy volby do Dolní sněmovny. Zde již strana využívá pozici vybudovanou v jiných volbách prostřednictvím zmíněné kontaktní kampaně a dalších způsobů oslovování voličů tak, jak bylo uvedeno výše v textu.

GPEW se tedy snaží nalézt v rámci současného politického a volebního systému ve Velké Británii možnosti, jak se legálně prosadit. Podle Dahlovy typologie využívá strategii č. 4 – tedy strategii, kdy opoziční strana přijímá specifickou taktiku, jelikož úspěch v daném „místě setkávání“ není nezbytný či rozhodující, a může se soustředit na

větší množství aktivit jako mezipartajní vyjednávání, akce na místní úrovni, „pressure group activities“ atd.

S tím souvisí i velký význam jedné z částí nevolební strategie strany – jejích vnějších vztahů a obrazu na veřejnosti. GPEW především potřebuje voličům dokázat, že je subjektem, který má smysl volit. Z toho vyplývá její snaha profilovat se v poslední době jako konvenčnější strana, jejíž program postihuje široké spektrum společenských témat, a nikoliv jako jakési radikální uskupení „přírodních lidí“. Toto úsilí bylo v jejích minulých kampaních jasně zřetelné. I přes tuto snahu ale konzervativnější části společnosti zřejmě vnímají zelené jako příliš radikální a nedůvěryhodnou stranu a voličstvo strany se profiluje především z řad mladých, vzdělaných a ve městech žijících lidí. Její další úspěchy či neúspěchy tak budou záviset na tom, jak se (pokud nějak) promění uvažování většiny britské populace. V současnosti se zdá, že s nijak výraznou změnou počítat nelze.

Budeme-li tedy chtít odpovědět na v úvodu vytvořenou hypotézu, musíme přiznat, že naše předpoklady se vyplnily jen částečně. Analýza v předešlých kapitolách potvrdila, že GPEW má potenciál rozšiřovat svůj politický vliv při dalším přenášení pravomocí z národní úrovně. Volební výsledky jasně ukazují, že lokální a evropská úroveň jako poměrně nová „místa setkávání“ poskytují zeleným možnost pro alespoň částečné prosazení se na politické scéně. Z tohoto důvodu se strana na tyto dvě úrovně také logicky soustředí a využívá je k následné „nadstavbě“ – tedy snaze uspět v národních volbách.

Na druhou stranu, polemizovat lze o rostoucí atraktivitě strany, která cílí svůj program na postmaterialisticky orientované voliče. Těch sice v Británii ve střednědobém měřítku (posledních několik desetiletí) přibýlo, tento nárůst však, jak ukazují v práci uvedené průzkumy, není nijak strmý. Současná ekonomická krize pak může tento trend zcela zvrátit.. Green Party je navíc v tomto směru ohrožována dalšími stranami, které například tematiku životního prostředí rovněž zařadily do svých programových dokumentů. Dá se rovněž říci, že zelení svůj potenciál zatím nedokáží plně využít – nevolí je ani ti, kteří by tak ze svého názorového přesvědčení mohli činit. Příčinou může být to, že stranická strategie dosud nefunguje dostatečně dlouhou dobu a její výsledky se nemohly naplno projevit. V tomto ohledu hodně napoví příští volby do Dolní sněmovny, při kterých ovšem budou zelení opět znevýhodněni a taktizující voliči jim mnohdy raději hlas neodevzdají.

Je tedy zřejmé, že v otázce eventuálního většího prosazení se GPEW na britské politické scéně hraje roli více vzájemně se ovlivňujících faktorů, z nichž některé strana může ovlivnit a jiné nikoliv. Největším povzbuzením by pro zelené jistě byla reforma volebního systému, ta ovšem v nejbližší době není na pořadu dne. Green Party tak nezbyvá než dál a trpělivě kráčet složitější cestou – tedy především oklikou přes lokální a evropskou úroveň vládnutí. Cesta je to sice dlouhá, pro malé strany však v současnosti jediná možná, jak ukazuje i v práci stručně zmíněný příklad BNP či UKIP, které používají strategii podobnou té „zelené“ – tedy, obecně řečeno, cílení na vybrané volební obvody.

Tímto také můžeme odpovědět na doplňující otázku z úvodu práce: Co nám zelenými užívaná strategie a jejich zlepšující se volební výsledky mohou říci o vývoji vlastností britského politického systému?

Je možné z nich vyvodit to, že jeho současná podoba je pro malé strany přívětivější než ta, kterou měl ještě před dvěma dekádami. Pro mimoparlamentní opozici se od té doby otevřela evropská a v posledních letech stále více i lokální úroveň vládnutí a malé strany včetně zelených se na tyto úrovně tedy logicky soustředí. Cílení na vybrané volební obvody a intenzivní kampaň soustředěná na lokální problémy představuje pro malé strany možnost, jak uspět. V případě GPEW pak existuje zmiňovaný bonus v tom, že může pro oslovení voličů využívat mimo jiné boj s lokálními environmentálními problémy. Ač to tak na první pohled nevypadá, i v britském politickém systému tedy existuje pro malé strany možnost, jak se prosadit. Současně je nutné dodat, že britská politická scéna je nutně otevřena novým tématům, které vyvstávají obecně s vývojem evropského prostoru. Sem patří jak vývoj postmaterialistických hodnot a vztahu k životnímu prostředí, tak například i problém imigrace, evropské integrace a dalších společenských otázek. Celkově vzato je však britský politický systém pro malé strany stále diskriminační.

Shrme-li výše uvedené, je možné říci, že Green Party of England and Wales si v situaci, která v britské politice panovala ve sledovaném období let 1999 až 2011, zvolila zřejmě jedinou možnou strategii, která ji v rámci možností umožňuje uspět. Krom jiného může do budoucna doufat především v další politické reformy, které by zvýšily možnosti jejího prosazení, a změnu uvažování mezi britskou veřejností. V obou případech se však jedná o dlouhodobější záležitosti. Zelení by si jistě přáli, aby mohli prosadit své cíle dříve než, jak uvádějí ve svém programu, bude pokácen poslední strom, otrávena poslední řeka a ulovena poslední ryba.

Použitá literatura

1) Primární zdroje

a) monografie

DAHL Robert, *Political oppositions in Western democracies*, New Haven: Yale University Press, 1968, 458 s.

INGLEHART Ronald, WELZEL Christian, *Modernization, cultural change, and democracy: the human development sequence*, Cambridge: Cambridge University Press, 333 s.

MARKS Gary, HOOGE Liesbet, *Multi-level governance and european integration*, London: Rowman and Littlefield, 2001, 251 s., Google Books, http://books.google.cz/books?id=xZmMb5EJni8C&printsec=frontcover&dq=Multi-level+governance&hl=cs&ei=P8BkTtCfEojwsgaxvrWnCc&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0CDEQ6AEwAQ#v=onepage&q&f=false (staženo 10. 9. 2011)

SARTORI, Giovanni, *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*, Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2005, 466 s.

b) články v odborných časopisech

BIRCH Sarah, „Real Progress: Prospects for Green Party Support in Britain“, *Parliamentary Affairs* 62, č. 1, 2009, s. 53–71; <http://www.ebscohost.com>

BLONDEL Jean, „Political Opposition in the Contemporary World“, *Government and Opposition* 32, č. 4., říjen 1997, s. 462-468, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1477-7053.1997.tb00441.x/abstract;jsessionid=7CC299A0E1D39305ACDA46DB19A75727.d04t04?deniedAccessCustomisedMessage=&userIsAuthenticated=false> (omezený přístup, staženo 12. 11. 2011)

HOLZAUER Debra, „The Greens at 30: An Examination of the Place of the Green Party In British Politics“ (prezentováno na Annual Conference of the Midwest Political Science Association Chicago), 15. -18. 4. 2004, 34 s; <http://www.ebscohost.com>

INGLEHART Ronald, „The Silent Revolution in Europe: Intergenerational Change in Post-Industrial Societies“, *The American Political Science Review* 65, č. 4, prosinec 1971, s. 991-1017; <http://www.jstor.org>

MARKS Gary, HOOGHE Liesbet, „European Integration from the 1980's: State-centric vs. Multi-level governance“, *Journal of Common Market Studies* 34, č. 3, září 1996, s. 341-378; <http://www.ebscohost.com>

NAESS Arne, „Deep Ecology and Ultimate Premises“, *The Ecologist* 18, č. 4/5, duben/květen 1988, s. 128-130, <http://exacteditions.theecologist.org/read/ecologist/vol-18-no-4-5-april-may-1988-5805/18/3?dps=> (staženo 23. 10. 2012)

c) dokumenty

„it's the economy, stupid“, *The Green Party Manifesto for 2009 European Parliament elections* (London: Green Party of England and Wales, 2009), 33 s., http://greenparty.org.uk/assets/files/EU_Manifesto_2009.pdf (staženo 14. 9. 2011)

A fresh start for a fair city, Brighton and Hove Green Party Local Election Manifesto 2011, (Brighton: Green Party, 2011), 26 s., http://www.brightonhovegreens.org/assets/files/localparties/brighton/publications/manifesto/Manifesto_A_Fresh_Start_for_a_Fair_City_low_res_2011.pdf (staženo 14. 9. 2011)

Brighton and Hove Green Party, South Downs National Park Boundary, 6. února 2002, <http://www.brightonhovegreens.org/news/40.html> (staženo 20. 8. 2012)

BRYN Morgan, House of Commons Library Research Paper 01/54 (Revised Edition), General Elections Results, 7 June 2001, 18. června 2001, 111 s., <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2001/rp01-054.pdf> (staženo 29. 5. 2012)

CRACKNEL Richard, MCGUINNESS Feargal, RHODES Chris, House of Commons Library, General Election 2010 Final Edition, Research Paper 10/36, 2. února 2011, 111 s., <http://www.parliament.uk/briefing-papers/RP10-36.pdf> (staženo 30. 5. 2012)

CRACKNELL Richard, MELLOWS-FACER Adam, LIGHTBOWN Sean, House of Commons Library, European Parliament Elections 2009, Research Paper 09/53, 17. června 2009, 52 s., http://www.europarl.org.uk/ressource/static/files/european_elections/rp09-053.pdf (staženo 26. 7. 2012)

CRACKNELL Richard, MELLOWS-FACER Adam, YONWIN Jessica, House of Commons Library Research Paper 04/50, 23. června 2004, European Parliament elections 2004, 70 s.,

http://www.europarl.org.uk/ressource/static/files/european_elections/rp04-050.pdf
(staženo 26. 7. 2012)

Eurobarometr 62, podzim 2004, National Report United Kingdom,
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb62/eb62_uk_nat.pdf (staženo 14. 9. 2012)

Eurobarometr 67, jaro 2007, National Report United Kingdom,
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb67/eb67_uk_nat.pdf (staženo 14. 9. 2012)

Fair is worth fighting for, Green Party General Election Manifesto 2010 (London: Green Party of England and Wales, 2010), 48 s.,
http://www.greenparty.org.uk/assets/files/resources/Manifesto_web_file.pdf (staženo 14. 9. 2011)

GAY Oonagh, WHITE Isobel, KELLY Richard, *The Funding of Political Parties*, House of Commons Library Research Paper 07/34, 10. dubna 2007, 48 s.,
<http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2007/rp07-034.pdf>
(staženo 24. 10. 2012)

Green Party Manifesto 2005 – 2010: The Real Choice for a Real Change (London: Green Party of England and Wales, 2005), 32 s.,
<http://greenparty.org.uk/files/manifesto/Manifesto%2005.pdf> (staženo 14. 9. 2011)

Green Party Manifesto, Reach for the Future (London: Green Party, 2001), 20 s.,
<http://greenparty.org.uk/files/reports/2004/2001%20General%20Election%20manifesto.pdf> (staženo 14. 9. 2011)

Green Party of England and Wales response to Amnesty International's manifesto for European Elections 2004,
<http://www.greenparty.org.uk/files/reports/2004/Green%20response%20to%20Amnesty%20manifesto.htm> (staženo 3. 9. 2012)

Green Party, "A huge vote of confidence in the Greens", 6. května 2011,
<http://greenparty.org.uk/news/06-05-2011-brighton-largest-party.html> (staženo 16. 8. 2012)

Green Party, Candidates for Green Party leadership announced, 31. července.2008,
<http://www.greenparty.org.uk/news/3498.html> (staženo 6. 5. 2012)

Green Party, Caroline Lucas is first Green Party leader, 5. srpna 2008,
<http://www.greenparty.org.uk/news/caroline-lucas-is-first-green-party-leader.html>
(staženo 6. 5. 2012)

Green Party, Conservative leader's eco-speech shows his true colours, 16. října 2009,
<http://www.greenparty.org.uk/news/2009-10-16-cameron-true-colours.html> (staženo 6. 9. 2012)

Green Party, Decision puts UK in breach of EU air quality guidelines, 15. ledna 2009, <http://www.greenparty.org.uk/mediacentre/releases/2009-01-14-heathrow.html> (staženo 23. 10. 2012)

Green Party, General Election Results 2010, http://www.greenparty.org.uk/elections/general_results_2010.html (staženo 15. srpna 2012)

Green Party, Green vote increases by 44 %, 8. června 2009, <http://www.greenparty.org.uk/news/2009-06-08-euro-results.html> (staženo 29. 7. 2012)

Green Party, Greens to campaign for AV, 13. září 2010, <http://www.greenparty.org.uk/news/conference-av-campaign-adrian-ramsay.html> (staženo 3. 9. 2012)

Green Party, Policies for Sustainable Society, <http://policy.greenparty.org.uk> (staženo 7. 2. 2012)

Green Party, Policies for Sustainable Society, Philosophical Basis of the Green Party, <http://policy.greenparty.org.uk/philosophical-basis> (staženo 15. 9. 2011)

Green Party, Policies for Sustainable Society, Statement of Core Values, <http://policy.greenparty.org.uk/core-values> (staženo 15. 9. 2011)

Green Party, Privatisation is bad for NHS patients, 9. června 2010, <http://www.greenparty.org.uk/mediacentre/releases/07-06-2010-Jason-Kitcat-Privatisation-NHS-Healthcare.html> (staženo 23. 10. 2012)

Green Party, Real Progress. European Election Manifesto 2004 (London: Green Party of England and Wales, 2004), 34 s., <http://greenparty.org.uk/files/manifesto/EuroManifesto2004.pdf> (staženo 14. 9. 2011)

Green Party, Tuition fee increase unacceptable says Lucas, 17. června 2010, <http://www.greenparty.org.uk/mediacentre/releases/17-06-10-tuition-fees-letter-Caroline-Lucas.html> (1. 4. 2012)

MELLOWS-FACER Adam, House of Commons Library Research Paper 05/33, General Election 2005 (Final Edition -10 March 2006), 17. května 2005, 144 s., <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2005/rp05-033.pdf>, (staženo 29. 5. 2012)

MORGAN Bryn, General Elections results, 1 May 1997, House of Commons Library Research Paper 01/38, 29. března 2001, 93 s., <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2001/rp01-038.pdf> (staženo 16.11.2011)

Norwich Green Party, Green councillor petitions for save pavements in Mile Cross, 29. března 2011, <http://www.greenparty.org.uk/localsites/norwich/News/green-councillor-petitions-for-safe-pavements-in-mile-cross.html> (staženo 17. 7. 2012)

The BNP, Racist, Extremist, Fanatics in their own words, Green Party press office briefing, May 2009, <http://www.greenparty.org.uk/assets/files/reports/BNP.pdf> (staženo 29. 7. 2012)

The British Green Party General Election Manifesto, 1987,
http://www.globalgreens.org/book/sixteenweeks/uk_manifesto_1987 (staženo 6.10. 2011)

The Green Party – Financial statements for the year ended 31 December 2003, s. 6,
http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenParty_92347448__E__N__S__W__.pdf (staženo 29. 5. 2012)

The Green Party of England and Wales, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2010, s. 11, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/soa_27-07-11_09-47-24.pdf (staženo 28. 5. 2012)

The Green Party of England and Wales, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2010, s. 11, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/soa_27-07-11_09-47-24.pdf (staženo 28. 5. 2012)

The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2007, s. 12, <http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/Green-Party-Statement-of-Accounts-2007.pdf> (staženo 29. 5. 2012)

The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2006, s. 8,
http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenPartySoA2006_26865-19876__E__N__S__W__.pdf
(staženo 28. 5. 2012)

The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2005, s. 3,
http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenParty_22325-16544__E__N__S__W__.PDF (staženo 28. 5. 2012)

The Green Party, Report and Financial Statements, Year ended 31 December 2004, s. 11, http://www.electoralcommission.org.uk/party-finance/database-of-registers/statements-of-accounts/soa/pdfs/GreenParty_1789113248__E__N__S__W__.PDF (staženo 28. 5. 2012)

The LibDems did NOT oppose the war, A Green Party press office briefing, May 2004,
<http://www.greenparty.org.uk/files/reports/2004/1LibDems%20and%20Iraq.htm>
(staženo 7. 9. 2012)

The Norwich Green, The Newsletter of the Norwich Green Party, Nelson Edition, February 2009,

https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:M8fSrC1YhvgJ:www.greenparty.org.uk/assets/files/localparties/norwich/ward_newsletters/0902_nelson.pdf+norwich+green+tesco&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEESgGJPyIgzZu4g0P2Nmn2iC2UptvOeEyFdeTisp6PUKESK9VRlll_M3YqVnOuwkDJorg8GHYd4DadnqQmfZCBqzi_qnqBE8MHAC YhPe1vDj1CaYRK0PwALk6qghGSqRrTfiHK- Tua&sig=AHIEtbSKfc4iUr-a_PAyo5aJIW7QANN6rQ (staženo 17. 7. 2012)

Thinking of voting for UKIP? Think again, Green Party press office briefing, June 2009
<http://www.greenparty.org.uk/assets/files/reports/UKIP%20briefing.pdf> (staženo 7. 9. 2012)

Wales Green Party, 'Dinosaur' Cameron shows Tories don't get green jobs, 8. dubna 2010, <http://wales.greenparty.org.uk/news/dinosaur-cameron-shows-tories-dont-get-green-jobs.html> (staženo 6. 9. 2012)

d) další internetové zdroje

About Us, Young Greens of England and Wales,
<http://younggreens.greenparty.org.uk/AboutUs> (staženo 7. 6. 2012)

Bill documents - House of Lords Reform Bill 2012-13,
<http://services.parliament.uk/bills/2012-13/houseoflordsreform/documents.html> (staženo 24. 10. 2012)

Brighton and Hove Local Information Service,
<http://www.bhlis.org/profiles/profile?profileId=302&geoTypeId=4&geoIds=00ML>
(staženo 16. 8. 2012)

Caroline Lucas, About Caroline, <http://www.carolinelucas.com/cl/about.html> (staženo 15. 5. 2012)

Caroline Lucas, Caroline's political life,
<http://www.carolinelucas.com/index.php?id=8954> (staženo 15. 5. 2012)

Caroline Lucas, Who backed Caroline? Hear what some of her supporters said in the election, <http://www.carolinelucas.com/cl/about/supporters.html> (staženo 16. 5. 2012)

European Parliament Information Office in the United Kingdom, 2004 Election
Candidates,
http://www.europarl.org.uk/view/en/european_elections_in_the_uk/Previous_Election_Results/10-June-2004/2004_Election_Candidates.html (staženo 27. 7. 2012)

European Parliament, MEPs, Caroline Lucas,
http://www.europarl.europa.eu/meps/en/4524/Caroline_LUCAS.html;jsessionid=BEC46E062B334AD4667A8F5541F4E353.node2 (staženo 15. 5. 2012)

Green party – 2010 Party Election Broadcast,
www.youtube.com/watch?v=wHLfzPFsz5c (staženo 6. 9. 2012)

Green Party, Video – Caroline on Caroline – part 1, <http://greenparty.org.uk/news/30-04-2010-caroline-lucas-video-part-one.html> (staženo 3. 9. 2012)

Higher Education Statistics Agency, <http://www.hesa.ac.uk/> (staženo 16. 8. 2012)

How the votes are counted and how the Greens can stop Nick Griffin,
<http://www.youtube.com/watch?v=fv0uHWxhLgs&feature=relmfu> (staženo 29. 7. 2012)

<http://ecosocialistnetwork.org/Wordpress/wp-content/uploads/2012/03/Declaration-Belem-en.pdf> (staženo 23. 10. 2012)

http://greenparty.org.uk/assets/files/vote_green_posterFIWFF.pdf (staženo 20. 8. 2012)

<http://greenwales.org/tagged/publications> (staženo 4. 5. 2012)

<http://join.greenparty.org.uk/membership/index.html> (staženo 7. 6. 2012)

<http://lancastergreenparty.org.uk> (staženo 19. 7. 2012)

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/health/4886846.stm> (staženo 25. 10. 2012)

<http://voteforpolicies.org.uk/> (staženo 29. 8. 2012)

http://www.amnesty.org.uk/uploads/documents/doc_15378.pdf (staženo 3. 9. 2012)

<http://www.assemblywales.org/abthome/role-of-assembly-how-it-works/abt-assembly-elections-2/abt-nafw-how-assembly-elected.htm> (staženo 16. 7. 2012)

<http://www.baa.com/media-centre/press-releases/end-of-%27baa%27> (staženo 23. 10. 2012)

http://www.brighton-hove.gov.uk/downloads/bhcc/democracy/Councillor_Ward_Map_2012_web.pdf
(staženo 9. 8. 2012)

<http://www.communities.gov.uk/documents/statistics/pdf/1622442.pdf> (staženo 30. 3. 2012)

http://www.dailyplanet.org.uk/wp-content/uploads/the_green_party_in_england__wales_presentation_for_us_greens.pdf
(staženo 17. 7. 2012)

<http://www.decc.gov.uk/assets/decc/11/stats/publications/dukes/5955-dukes-2012-chapter-5-electricity.pdf> (staženo 23. 10. 2012)

http://www.direct.gov.uk/en/Governmentcitizensandrights/UKgovernment/Localgovernment/DG_073310 (staženo 30. 3. 2012)

- <http://eelv.fr/2011/12/08/manifeste-pour-une-societe-ecologique/> (staženo 23. 10. 2012)
- http://www.europarl.org.uk/ressource/static/files/european_elections/http___www.europarl.org.uk_section_1999_1999-election-figures.pdf (staženo 25. 7. 2012)
- http://www.europarl.org.uk/ressource/static/files/european_elections/south_east_table.xls (staženo 16. 5. 2012)
- <http://www.greenparty.org.uk/files/conference/2005/1provisional%20timetable%20for%20Lancaster%2005.htm> (staženo 4. 5. 2012)
- <http://www.greenparty.org.uk/files/reports/2003/1big%20businessLibDem.htm> (staženo 7. 9. 2012)
- http://www.greenparty.org.uk/files/reports/2005/too_yellow_to_be_green_2.htm (staženo 7. 9. 2012)
- <http://www.greenparty.org.uk/files/reports/2007/CreatingaLeaderandDeputyLeaderorCo-Leaders-Final.pdf> (staženo 4. 5. 2012)
- <http://www.greenparty.org.uk/people/keith-taylor.html> (staženo 25. 7. 2012)
- <http://www.gruene.de/themen/themen-von-a-bis-z.html> (staženo 23. 10. 2012)
- <http://www.guardian.co.uk/politics/constituency/1196/norwich-south> (staženo 14. 7. 2012)
- <http://www.guardian.co.uk/profile/carolinelucas?page=4> (staženo 3. 9. 2012)
- <http://www.gwydir.demon.co.uk/uklocalgov/makeup.htm> (staženo 2. 3. 2012)
- <http://www.ipsos-MORI.com/researchpublications/researcharchive/494/Green-Intentions-8212-Misplaced-Actions.aspx> (staženo 15. 9. 2012)
- <http://www.ipsos-MORI.com/researchpublications/researcharchive/881/Green-Choice-Is-Still-A-Middle-Class-Affair.aspx> (staženo 15. 9. 2012)
- <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2011/14/introduction/enacted> (staženo 23. 3. 2011)
- <http://www.london.gov.uk/who-runs-london/the-london-assembly/about-london-assembly> (staženo 16. 7. 2012)
- <http://www.londonelects.org.uk/download/file/fid/178> (staženo 16. 7. 2012)
- <http://www.londonelects.org.uk/download/file/fid/180> (staženo 16. 7. 2012)
- <http://www.londonelects.org.uk/download/file/fid/182> (staženo 16. 7. 2012)
- <http://www.londonelects.org.uk/download/file/fid/515> (staženo 16. 7. 2012)

<http://www.londonelects.org.uk/im-voter/results-and-past-elections> (staženo 16. 7. 2012)

<http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/geography/beginner-s-guide/administrative/england/government-office-regions/index.html> (staženo 30. 3. 2012)

<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/rdit1/gross-domestic-expenditure-on-research-and-development/2009/index.html> (25. 10. 2012)

<http://www.parliament.uk/about/how/elections-and-voting/voting-systems/> (staženo 23. 10. 2012)

<http://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/m13.pdf> (staženo 15. 11. 2011)

<http://www.parliament.uk/mps-lords-and-offices/government-and-opposition1/opposition-holding/> (staženo 6. 9. 2012)

http://www.populus.co.uk/uploads/download_pdf-050510-The-Times-The-Times-final-pre-election-poll---May-2010.pdf (staženo 3. 9. 2012)

http://www.populus.co.uk/uploads/download_pdf-270410-The-Times-The-Times-Poll--April-2010.pdf (staženo 3. 9. 2012)

<http://www.republic.org.uk/blog/?p=1188> (staženo 23. 10. 2012)

<http://www.republic.org.uk/Who%20we%20are/Our%20Supporters%20Include/index.php> (staženo 25. 3. 2011)

<http://www.southdowns.gov.uk/> (staženo 20. 8. 2012)

<http://www.thebill.com/> (staženo 8. 5. 2012)

<http://www.theecologist.info/page34.html> (5. 11. 2011)

http://www.worldvaluessurvey.org/wvs/articles/folder_published/article_base_111/files/wvs_value_scores.doc (staženo 14. 9. 2012)

http://www.yournextmp.com/candidates/adrian_ramsay (staženo 7. 6. 2012)

<http://yougov.co.uk/publicopinion/archive/?category=politics&year=2010&month=4> (staženo 3. 9. 2012)

Ipsos MORI Poll, 'Green Choice' Is Still A Middle Class Affair, 24. července 2003,
<http://www.ipsos-MORI.com/researchpublications/researcharchive/881/Green-Choice-Is-Still-A-Middle-Class-Affair.aspx> (staženo 15. 9. 2012)

Ipsos MORI Poll, Green Intentions — Misplaced Actions, 7. července 2005,
<http://www.ipsos-MORI.com/researchpublications/researcharchive/494/Green-Intentions-8212-Misplaced-Actions.aspx> (staženo 15. 9. 2012)

Ipsos MORI, Trend, Voting Intention in Great Britain: Recent Trends,
<http://www.ipsos-MORI.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=107&view=wide>
(staženo 4. 5. 2012)

Ipsos MORI, Trend, Voting Intentions in Great Britain 1987-1997, 1. května 1997,
<http://www.ipsos-MORI.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=2450&view=wide>
(staženo 4. 5. 2012)

Ipsos MORI, Trend, Voting Intentions in Great Britain 1997-2002, říjen 2002,
<http://www.ipsos-MORI.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=2451&view=wide>
(staženo 15. 11. 2011)

Localism Act 2010-12, <http://services.parliament.uk/bills/2010-11/localism.html>
(staženo 24. 10. 2012)

Norwich City Council, How the council works,
<http://www.norwich.gov.uk/YourCouncil/CouncillorsDemocracyAndElections/Pages/HowTheCouncilWorks.aspx> (staženo 14. 7. 2012)

Rozhovor s Caroline Lucas v Andrew Marr Show, *BBC 1*, 11. dubna 2010,
<http://www.youtube.com/watch?v=f-aKCiBdUF0> (staženo 7. 2. 2012)

The Green Party - The Anti liberty party!,
<http://www.youtube.com/watch?v=0y8ipVD98NE> (staženo 28. 5. 2012)

The History of Brighton Festival,
http://brightonfestival.org/about/about_brighton_festival/the_history_of_brighton_festival/
(staženo 16. 8. 2012)

Think Again Vote Green, www.youtube.com/watch?v=CIaqH84Yvzc (staženo 6. 9. 2012)

Vystoupení Caroline Lucasové v Dolní sněmovně, 11. listopadu 2010,
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmhansrd/cm101111/debtext/101111-0003.htm#10111155001571> (staženo 7. 2. 2011)

Vystoupení Caroline Lucasové v Dolní sněmovně, 12. prosince 2011,
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmhansrd/cm111212/debtext/111212-0001.htm#1112127000653> (staženo 30. 3. 2012)

Vystoupení Caroline Lucasové v Dolní sněmovně, 7. září 2010,
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmhansrd/cm100907/debtext/100907-0003.htm#10090752000312> (staženo 31.3. 2012)

Vystoupení Caroline Lucasové v Dolní sněmovně, 9. září 2010,
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmhansrd/cm100909/debtext/100909-0002.htm#10090911002098> (staženo 30. 3. 2012)

2) Sekundární zdroje

a) monografie

CABADA Ladislav, KUBÁT Michal (eds.), *Úvod do studia politické vědy*, Praha: Eurolex Bohemia, 2004, 494 s.

DRULÁK Petr (ed.), *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, Praha: Portál, 2008, 255 s.

DUNLEAVY Patrick (ed.), *Developments in British Politics 6*, New York: St. Martin's Press, 2000, 352 s.

DVOŘÁKOVÁ Vladimíra (ed.), *Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů*, Praha: Oeconomica, 2008, 255 s.

FIALA Petr, STRMISKA Maxmilián, *Teorie politických stran*, Brno : Barrister & Principal, 1998, 263 s.

FIALA Petr, STRMISKA Maxmilián, *Víceúrovňové vládnutí : teorie, přístupy, metody*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 267 s.

FRANKLAND E. Gene, LUCARDIE Paul, RIHOUX Benoît, *Green Parties in Transition: The End of Grass-Roots Democracy?*, Farnham: Ashgate Publishing, 2008, 293 s. Google Books
http://books.google.cz/books?id=BJmqUTBiZ3EC&pg=PA214&lpg=PA214&dq=%22green+yes%22+2007+referendum&source=bl&ots=kJNZcBLH11&sig=MSisJFKopcLtDsT9j70X-n183JY&hl=cs&sa=X&ei=HQqkT5OTFYWSswaeq_2ZBg&ved=0CGQQ6AEwAg#v=onepage&q=%22green%20yes%22%202007%20referendum&f=false (staženo 5. 11. 2011)

KOLINSKY Eva, *Opposition in western europe*, London: Croom Helm, 1987. 400 s. Google Books, google books

http://books.google.com/books?id=ta0OAAAAQAAJ&printsec=frontcover&dq=Opposition+in+Western+Europe++By+Eva+Kolinsky&hl=en&ei=SN39TZGwBsSr-bx9JnkAw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCkQ6AEwAA#v=onepage&q=Opposition%20in%20Western%20Europe%20%20By%20Eva%20Kolinsky&f=false (staženo 8. 9. 2012)

KUBÁT Michal, *Politická opozice v teorii a středoevropské praxi*, Praha: Dokořán, 2010, 199 s.

NOVÁK Miroslav, *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*, Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 275 s.

PARKIN Sarah, *Green parties: an international guide*, London: Heretic Books, 1989, 335 s.

PEČÍNKA Pavel, *Zelená zleva? historie ekologických stran v Evropě*, Praha: G plus G, 2002, 261 s.

RICHARDSON Dick, ROOTES Chris (eds.), *The Green challenge: the development of Green parties in Europe*, London: Routledge 1995, 268 s.,
http://books.google.cz/books?id=LCIzwlh28fMC&pg=PA66&lpg=PA66&dq=rootes+The+Green+Challenge&source=bl&ots=Hjfd1eeEQh&sig=04wZoIoUqZtfHK6bomT_2wkLK4Q&hl=cs&ei=IBsQTrnK8b4sgbb-KHaDg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0CCIQ6AEwAQ#v=onepage&q&f=false (staženo 15. 11. 2011)

ROBINSON Chris, *Electoral systems and voting in the United Kingdom*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2010, 222 s.

ROVNÁ Lenka, KASÁKOVÁ Zuzana, VÁŠKA Jan, *Evropská unie v členských státech a členské státy v Evropské unii: europeizace vybraných zemí EU*, Praha: Eurolex Bohemia; VIP Books, 2007, 333 s.

ROVNÁ Lenka, *Kdo vládne Británii?*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, 280 s.

SPOON Jae-Jae, *Political Survival of Small Parties in Europe*, Ann Arbor: University of Michigan Press, 2011, 220 s., Google Books,
http://books.google.cz/books?id=iCHfoTm-Nq4C&pg=PA90&lpg=PA90&dq=green+%22target+constituencies%22+2005&source=bl&ots=uxwFfGYERj&sig=KToEal5OImt_h4O7pigkKh3Qgpk&hl=cs&sa=X&ei=uAbNT7_bB8jR-gaf-L1g&ved=0CFIQ6AEwAA#v=onepage&q=green%20%22target%20constituencies%20%202005&f=false (staženo 1. 6. 2012)

STRMISKA Maxmilián, *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*, Praha: Portál, 2005, 727 s.

b) články v odborných časopisech

BURCHELL Jon, „Here Come The Greens (Again): The Green Party in Britain During the 1990s“, *Environmental Politics* 9, č. 3, podzim 2000, s. 145-150;
<http://www.ebscohost.com>

CARTER Neil, „The Green Party: Emerging from the Political Wilderness?, *British Politics*“, 2008, č. 3, s. 223–240; <http://www.ebscohost.com>

ODELL John, „Case Study Methods in International Political Economy“, *International Studies Perspectives*, č. 2, 2001, s. 161-176; <http://www.ebscohost.com>

KAELBERER Matthias, „Party competition, social movements and postmaterialist values: exploring the rise of green parties in France and Germany“, *Contemporary Politics* 4, září 1998, č. 3, s. 299-315; <http://www.ebscohost.com>

RIKER William, „The Two-Party System and Duverger's Law: An Essay on the History of Political Science“, *The American Political Science Review* 76, č. 4 (prosinec 1982), s. 753-766; <http://www.jstor.org>

c) periodika

„AV referendum: Where parties stand“, *BBC News*, 26. dubna 2011,
<http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-11609887> (staženo 3. 9. 2012)

„Brighton ‘has most gay couples‘“, *BBC News*, 3. února 2004,
http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/3456635.stm (staženo 16. 8. 2012)

„Car-free funeral for Green leader“, *BBC News*, 12. července 2004,
http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/oxfordshire/3886631.stm (staženo 10. 9. 2012)

„Decision to close Lancaster's indoor market is delayed“, *BBC News*, 4. března 2010,
http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/lancashire/8549895.stm (staženo 19. 7. 2012)

„Full Text: Conservative-Lib Dem deal“, *BBC News*, 12. května 2010,
http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8677933.stm (staženo 24. 10. 2012)

DEEDES Henry, „Pandora: Leadership election takes a nasty turn for the Green Party“, *The Independent*, 1. srpna 2008,

<http://www.independent.co.uk/news/people/pandora/pandora-leadership-election-takes-a-nasty-turn-for-the-green-party-882620.html> (staženo 6. 5. 2012)

DICKENSON Andy, „Greens pick MPES Lucas to run for MP“, *The Argus*, 17. července 2007,

http://www.theargus.co.uk/news/1552127.greens_pick_mep_lucas_to_run_for_mp/ (staženo 16. 8. 2012)

DOWLING Tim, „Election results: Ukip's Nigel Farage finishes behind John Bercow and Flipper“, *The Guardian*, 7. května 2010,

<http://www.guardian.co.uk/politics/2010/may/07/nigel-farage-ukip-john-bercow>, (staženo 28. 3. 2013)

EHRENSTEIN Claudia, „Parteien: Keine „Realos“ und Fundis bei den Grünen“, *Die Welt*, 4. června 2008, <http://www.welt.de/politik/article2066424/Keine-Realos-und-Fundis-mehr-bei-Gruenen.html> (staženo 10. 10. 2011)

EVANS-PRITCHARD Ambrose, CARLIN Brendan, JONES George, „Kilroy-Silk leaves UKIP in turmoil“, *The Telegraph*, 28. října 2004,

<http://www.telegraph.co.uk/education/3347088/Kilroy-Silk-leaves-UKIP-in-turmoil.html> (staženo 3. 4. 2013)

GOLD Tanya, „Caroline Lucas: the Green in beige who could be Nick Clegg's nemesis“, *The Telegraph*, 3. září 2010, <http://www.telegraph.co.uk/news/politics/green-party/7981297/Caroline-Lucas-the-Green-in-beige-who-could-be-Nick-Cleggs-nemesis.html> (staženo 15. 5. 2012)

GRAY Louise, „General Election 2010: Caroline Lucas becomes Britain's first Green MP“, *The Telegraph*, 7. května 2010, <http://www.telegraph.co.uk/news/election-2010/7689660/General-Election-2010-Caroline-Lucas-becomes-Britains-first-Green-MP.html> (staženo 19. 8. 2012)

JONES Jenny, Jenny Jones: A political party with a leader? How 20th century, *The Independent*, 27. srpna 2007,

<http://www.independent.co.uk/opinion/commentators/jenny-jones-a-political-party-with-a-leader-how-20th-century-463151.html> (staženo 6. 5. 2012)

MARZOUK Lawrence, „Greens battle to be the firsts MP“, *The Argus*, 14. července 2007, http://www.theargus.co.uk/news/1471414.greens_battle_to_be_the_first_mp/ (staženo 16. 8. 2012)

MCCARTHY Michael, „One Brighton shining moment as Lucas makes Green history“, *The Independent*, 8. 5. 2010, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/one-brighton-shining-moment-as-lucas-makes-green-history-1968203.html> (staženo 15. 5. 2012)

MURRAY James, „Lucas steps down as Green Party leader to give herself more time to mastermind 2015 campaign“, *businessGreen*, 14. května 2012,

<http://www.businessgreen.com/bg/news/2174354/lucas-steps-view-boosting-greens-electoral-hopes> (staženo 7. 9. 2012)

SHIELD Peter, „Derek Wall Interview“, *Natural Choices*, 2. září 2010,
http://www.naturalchoices.co.uk/New-article,746?id_mot=10 (staženo 5. 6. 2012)

SCHOON Nicholas, „Election '97: Green Party Manifesto: Make EU more
accountable“, *The Independent*, 12. dubna 1997,
<http://www.independent.co.uk/news/election-97-green-party-manifesto-make-eu-more-accountable-1266620.html> (staženo 16. 11. 2011)

SIDDIQUE Harron, „Green Party decides it should have a leader“, *The Guardian*, 30.
listopadu 2007, <http://www.guardian.co.uk/politics/2007/nov/30/greenpolitics.uk>
(staženo 6. 5. 2012)

TAYLOR Matthew, „Nick Griffin under pressure after BNP's poor performance“, *The
Guardian*, 7. května 2010, <http://www.guardian.co.uk/politics/2010/may/07/nick-griffin-bnp-pressure-quit> (staženo 27. 3. 2013)

VINA Gonzalo, HUTTO Robert, „Osborne's Give-Take Budget Cuts 50% Tax, Targets
Mansions“, *Bloomberg*, 22. března 2012, <http://www.bloomberg.com/news/2012-03-21/osborne-cuts-u-k-top-rate-tax-in-budget-keeping-austerity-drive.html> (staženo
23.10.2012)

WATT Nicholas, „House of Lords reform halted after largest Tory rebellion of the
parliament“, *The Guardian*, 11. července 2012,
<http://www.guardian.co.uk/politics/2012/jul/10/house-of-lords-reform-halted> (staženo
24. 10. 2012)

WHEELER Christopher, „Caroline Lucas: The Most Dangerous Woman in Britain“,
Politics on Toast, 20. března 2012, <http://politicsont toast.com/2012/03/20/caroline-lucas-the-most-dangerous-woman-in-britain/> (staženo 28. 5. 2012)

Seznam příloh

Příloha č. 1: Typy opozice podle R. Dahla (tabulka)

Příloha č. 2: Faktory ovlivňující podobu opozice dle R. Dahla (graf)

Příloha č. 3: Vybrané významné osobnosti GPEW v letech 1999-2011 (tabulka)

Příloha č. 4: vybrané volební výsledky GPEW v letech 1999-2011 (tabulka)

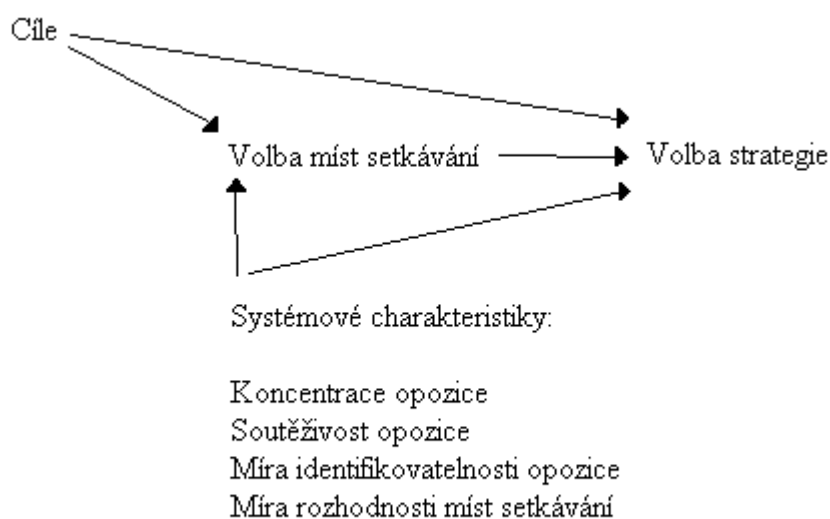
Přílohy

Příloha č. 1: Typy opozice podle Roberta Dahla

Typ opozice	Cílem je změnit, nebo zabránit změně v:			
	Personální složení vlády	Specifické politiky vlády	Politická struktura	Socioekonomické struktury
Nestrukturální opozice				
1. Čistě strany usilující o posty	+	-	-	-
2. Zájmové skupiny	-	+	-	-
3. Policy-oriented parties	+	+	-	-
Limitovaná strukturální opozice				
3. Politický reformismus	+/-	-	+	-
Strukturální opozice				
5. Komplexní politicko-strukturální reformismus	+	+	+	-
6. Demokratický sociálně-strukturální reformismus	+	+	-	+
7. Revoluční hnutí	+	+	+	+

zdroj: DAHL Robert, *Political oppositions in Western democracies*, New Haven: Yale University Press, 1968, s. 342.

Příloha č. 2: Faktory ovlivňující podobu opozice dle R. Dahla

zdroj: DAHL Robert, *Political oppositions in Western democracies*, New Haven: Yale University Press, 1968, s. 347.

Příloha č. 3: Vybrané významné osobnosti GPEW v letech 1999-2011

Berryová Siân	2006-7 mluvčí strany, 2008 kandidátka na starostku Londýna
Johnson Darren	od 2000 člen Londýnského shromáždění, 2001-3 mluvčí strany, kandidát na starostu Londýna v letech 2000 a 2004
Jonesová Jenny	od 2000 členka Londýnského shromáždění, 2003-4 zástupkyně starosty Londýna, 2012 – kandidátka na starostku Londýna
Lambertová Jean	poslankyně EP nepřetržitě od roku 1999
Lucasová Caroline	mluvčí strany v letech 2003-6 a 2007-8, leader GPEW v letech 2008-12, 1999-2010 poslankyně EP, od 2010 poslankyně Dolní sněmovny
Ramsay Adrian	2008-12 zástupce lídra GPEW
Taylor Keith	mluvčí strany v letech 2004-6, od 2010 poslanec EP
Wall Derek	mluvčí strany v letech 2006-8
Woodin Mike	1999-2001, 2003-4 mluvčí strany
Wrightová Margaret	mluvčí strany v letech 1999-2003

zdroje: viz text

Příloha č. 4: vybrané volební výsledky GPEW v letech 1999-2011*

rok	instituce	výsledek (%)
1999	Evropský parlament	6,3
1999	Velšské shromáždění	0,1/2,5
2000	Londýnské shromáždění + starosta	10,2/11,1 ; 2,2
2001	Dolní sněmovna	0,6
2003	Velšské shromáždění	0/3,5
2004	Evropský parlament	6,3
2004	Londýnské shromáždění + starosta	7,7/8,4 ; 3,1
2005	Dolní sněmovna	1,0
2007	Velšské shromáždění	0/3,5
2008	Londýnské shromáždění + starosta	8,1/8,3 ; 3,2
2009	Evropský parlament	8,1
2010	Dolní sněmovna	1,0
2011	Velšské shromáždění	0,2/3,4

* v případě voleb do Velšského shromáždění se jedná zvlášť o výsledky v rámci hlasování systémem prosté většiny a zvlášť systémem AMS, totéž platí pro volby do Londýnského shromáždění, k nimž je přidán i výsledek volby starosty

zdroje: viz text